

1974-08-13 ✓

Ex. till
Utrikesministern
Kabsekr
Amb Björck
Ur Edelstam

avg. 74-08-14/ok

Strängt förtrolig

Raoul Wallenberg

Enligt ett löfte av utrikesministern i samband med interpellationsdebatten om Wallenberg den 20 maj i år har jag idag till riksdagsman Anders Björck som lån överlämnat kopior av de polisutredningar som gjorts rörande vittnesmål i Wallenberg-ärendet av Abraham Sjifrin, "Koslov", Assem Konstantinow, Georg Karap samt dr M. Melzer.

Björck lovade att återställa dessa handlingar till mig inom någon vecka. Han förklarade mycket bestämt att han inte hade för avsikt att på nytt offentligt resa frågan. Han ville bara personligen vara orienterad för den händelse Raoul Wallenbergs mor, fru von Dardel, skulle ta kontakt med honom igen. Han ämnade då svara henne att han inte ansåg det lönt att vidare driva ärendet på basis av de ovannämnda vittnesmålen.

Axel Edelstam

Axel Edelstam

905

Pol

23/
8

21/8 1974

INK UTRIKE		
Dnr 215 110		
23 26 AUG 1974		
Avd P	Gr 2	Må En

a. a.
(Raoul Wallenberg)
AE

Broder,

Härmed ber jag få återsända de handlingar rörande Raoul Wallenberg som jag erhöll vid mitt besök hos Dig för någon vecka sedan.

Så vitt jag kan förstå finns det för närvarande inte särskilt mycket att göra i ärendet, men jag är ändå tacksam över att ha fått ta del av det material som bekräftar detta.

Med de bästa hälsningar

Anders Björck
Anders Björck

A. Edelstam
UD

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

1974-09-13

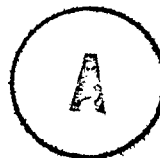
WIEN

1974-09-20
Hbr Carlgren-Petri

Kanslirådet Carlgren

UTRIKESDEPARTEMENTET

Exp.dat. 74-09-20/
ACB

101

19/9		19 74
Ca	Mål	
P	2	Eu ^I

C

"Affären Raoul Wallenberg" av Erik Sjökvist

Broder,

I Svenska Dagbladet för den 11/9 såg jag att i höst skall utkomma en bok med titeln "Affären Raoul Wallenberg" av Erik Sjökvist. Det skulle intressera mig veta huruvida denne Sjökvist, som är mig obekant, har fått tillgång till handlingar i departementets arkiv.

*Hälsningar
Din Lennart
Lennart Petri*

Lennart Petri

ARKIVEXEMPLAR

Arkivet
Carlgren, ars

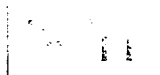
1974-09-20

P 2

Ambassadören Petri

WIEN

Dnr 33		
Avd P	Grp 2	Mål Eu I

"Affären Raoul Wallenberg" av Erik Sjökvist
(Hbr Petri-Carlgren 1974-09-13)

Broder,

Inte heller jag vet något närmare om den Erik Sjökvist som i höst skall ge ut en bok om Raoul Wallenberg. Emellertid kan jag försäkra att han inte har haft något förskningstillstånd för att se på departementets papper i frågan. För övrigt har hittills inget sådant forskningstillstånd alls beviljats.

Willhelm Carlgren

Ifylles av postexp

Dep U 328 10 000 ex 73 01

Avsändt med ☒ av kurir ☐ uti kurir ☐ luftpost ☐ vanlig post				Avsändnings datum 20/9 74	Sign
---	--	--	--	------------------------------	----------

Avskrift.

a. a. 25/9 - 74
AE

Herr Raul Wallenberg war zusammen mit mir in USSR in eine Straffenlager in Kalyma-Land Magadan Gebiet Susuman Districkt, in der Zeit von 1955 bis 1956 /Sommer/.

Herr Wallenberg, meines Wissens war Jüdischer Abstammung, grösse 176-178 cm., ungef. 32-36 Jahre alt, dunkles Haar.

Er wurde im Sommer 1956 rehabilitiert, ist aber dort geblieben, da er eine Ausreisegenehmigung nicht erhalten konnte. War als Kraftwagenfuhrer in einem Auto-Park beschäftigt.

Gesehen habe ich ihm das letzte mahl im August 1956, vor meiner abreise aus Kalyma-Land. Herrn Wallenberg traf ich auf der Strasse und sprach mit ihm.

Er war gesund, war jedoch arm und vernachlässigt, gekleidet war er in einem Arbeitsanzug.

Gegenwärtig schrieb ich an meine Kameraden, die dort geblieben sind mit der Bitte mir antworten wo sich Herr Wallenberg jetzt befinet. Erwarte Antwort von meinen Kameraden in 6-7 Wochen.

Avskrift.

a.a 25/9 -79

AE

Ich war zusammen mit Herr Raul Wallenberg in USRR im Straffläger.

Wir waren zusammen im Lager Inta von 18.3.49 bis 28.1.50 und nachdem im Lager ABEZ VI Lagpunkt bis Mai 1950.

Nachdem waren wir transportiert im Lager I Lagpunkt wo wir von Mai 1950 bis December 1950 geblieben sind. Im december wurden wir noch mahl transportiert in V Lagpunkt wo wir bis März geblieben waren.

Da sah ich ihm das letzte mahl, ich wurde wieder transportiert. Unsere Leben im Straffläger ist unmöglich zu beschreiben, unsere Leben war sehr schwer.

Ich denke das es ein Wunder ist das ich noch lebe und wieder in Poland bin.

1974-09-30

P 2 Enl

Ex t:Utrikesministern
Kabinettssekreteraren
Statssekr. Peterson, SB
Polchefen
Chefen pol I
Pressbyråchefen

exp 74-09-30/16

Bok om Raoul Wallenberg

Jag har läst den i dagarna av Bonniers förlag utgivna boken "Affären Raoul Wallenberg" av Expressen-journalisten Eric Sjöqui Barbro Alving har för övrigt skrivit en entusiastisk anmälan av den i Expressen den 20 september. Av övriga tidningar i Stockhol har, såvitt jag kunnat finna, endast Aftonbladet berört boken i en mycket negativ recension.

Det är förståeligt. Den är nämligen ett hopkok på allt som förekommit i pressen under årens lopp i Wallenberg-affären, delvis riktigt återgivet, delvis överdrivet eller felaktigt.

Såvitt jag kunnat finna tillför boken inte ärendet en enda ny upplysning eller tanke. Huvudtesen tycks vara att eftersom Wallenbergs aktion i Ungern väsentligen finansierades med amerikanska medel blev han fast i Sovjet som misstänkt för att vara amerikan spion.

De sakliga upplysningar som lämnats i ärendet under årens lopp från regeringens sida förtigs, framförs i stympat skick eller förlöjligas.

Axel Edelstam

./. PS Författaren Rudolph Philipp, i många år aktiv i Wallenberg-ärendet, har i närslutna, till TT riktade meddelande tagit avstånd från boken.

DS

FÖRFATTARE RUDOLPH PHILIPP
GREV TUREGATAN 8 B
114 46 STOCKHOLM

08-TEL 20 27 90

Örkännedom.

Utrikesminister Sven Andersson

STOCKHOLM 74 09 28

Redaktör Hans Björkegren

T T

105 12 STOCKHOLM

Jag skulle vara tacksam om ett meddelande av nedanstående lydelse kunde tillställas svensk dagspress och övriga abonnenter för publicering eller information.

Den nyutkomna boken "Affären Raoul Wallenberg", skriven av Expressen-journalisten Eric Sjöquist (Bonniers Förlag), innehåller enligt min mening så många missvisande eller helt felaktiga sakuppgifter att den kan äventyra möjligheten att någonsin få klarhet i fallet Raoul Wallenberg.

Då den samtidigt kan ge läsarna ett intryck av att jag tillstyrkt Lokens publicering, måste jag meddela att jag ingenting som helst haft att skaffa med dess tillkomst.

Rudolph Philipp
Rudolph Philipp

i 29 år ledare för efterforskning av Raoul Wallenberg och initiativtagare till Wallenbergsaktionen.

P.S.

För tidningar som önskar närmare upplysningar om de misstag som gör boken diskutabel står jag gärna till förfogande.

Mitt telefonnummer är 08 - 20 27 90.

Kopia av detta brev går till

Statsminister Olof Palme

Utrikesminister Sven Andersson

Avsändningsort

Pressbyrå
Rosén, ba

EN CLAIR-TELEGRAM

Ärende

Datum

1974-10-23

Dnr

500

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu I

Adress

Svensk

MOSKVA

500 ✓

Text

Från pressbyrå.

Expressen publicerar idag en intervju av Eric Sjöqvist med utrikesminister Sven Andersson om Wallenberg-ärendet. Rubriken på insida över fyra spalter lyder: "Vi fortsätter arbeta på fallet Wallenberg". Något avgörande nytt framkommer inte i uttalandena. Vi sänder klippet idag.

Cabinet

Ifylles av telegramexpeditören

Avsändt den

Klockan

Sign

Dnr 3230, 1972 2, 20 000 ex

1974-10-25

hbr tit, 74-11-04

Kanslirådet Carlgren

UTRIKESDEPARTEMENTET

Pol chefen: AE

172

29. 10. 74

P 2 En

FÖRTROLIGT

CP Wallenberg-affären

Broder,

Det kräves ju nu i pressen att handlingarna i Wallenberg-affären skall göras tillgängliga för allmänheten. Därest så skulle ske - jag känner endast brottstycken av dossiern och har inga synpunkter för eller emot att anföra utan att ha sett på de handlingar varmed jag sysslat - sättes väl, förmodar jag, en viss tidsgräns.

I kritiken mot UD åberopas ibland, senast i Sjöquists i höst utkomna bok "Affären Raoul Wallenberg", vad som förekom vid ett möte med Wallenberg-kommittén i kanslihuset 1947 under ordförandeskap först av Erlander och sedan av Undén. En redogörelse, som förvisso inte kunde kallas objektiv, för detta möte offentliggjordes några år därefter, måhända i Vecko-Journalen, författad av fru Bellander, tror jag. Tyvärr skrev varken Sven Grafström eller jag någon redogörelse för mötet avsedd att läggas på departementets dossier. Emellertid gjorde jag vissa anteckningar för eget bruk. På grundval av dessa skrev jag från Moskva, omkring 1957, ett handbrev till Åström, vari jag redogjorde för vad som förekommit. Redogörelsen var avsedd för Undén, men jag adresserade inte brevet till honom då jag tyckte att jag kunde uttrycka mig friare i ett brev till

tredje person. Undén fann att min redogörelse överensstämde med hans minnesbild. Han skrev, om jag minns rätt, K.I. Westman ett bläckbrev därom. När jag några månader senare besökte Stockholm hade jag på Undéns initiativ ett långt samtal med honom om Wallenberg-frågan, om vad som gjorts och vad som kunde ha gjorts från UD:s sida.

Skulle handlingarna från 1947 bli offentliga kommer väl förnyad kritik att riktas mot Undén för vad han förmenas ha sagt vid mötet med Wallenberg-kommittén. Det kan då vara skäl överväga att även offentliggöra min handbrevet till Åström lämnade redogörelse, som ger vid handen, om jag minns rätt, att Undén - självfallet - resonerade helt logiskt och rimligt. Jag har ett livligt minne av att Grafström, vilken ju hade lätt för att vara kritisk mot Undén - det var som bekant ömsesidigt - var imponerad, med all rätt, över Undéns sätt att sköta diskussionen.

*Mary, hustru
Hans Lennart
Lennart Petri*

Lennart Petri

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

1974-10-28

WIEN

Kanslirådet Carlgren

UTRIKESDEPARTEMENTET

aa
Rer

Dr. Lennart Petri

175

A

Ink.	21/10 19 74	
Avd.	Gr.	Mål
P	2	En E

Wallenberg-affären
(1 bil.)

Broder,

Under sommarsemestern läste jag i The Times Literary Supplement bifogade recension av boken "A Million Jews to Save", av André Biss/vilken tycks ha varit en av de judiska ledarna i Ungern mot krigets slut. I recensionen nämnes intet om Raoul Wallenberg men det kan ju tänkas att boken innehåller något om hans verksamhet.

*Min hustru
Lennart Petri*

Lennart Petri

The Times Literary Supplement

JUNE 14 1974 TLS 645

Eichmann in Hungary

ANDRÉ BISS

A Million Jews to Save

271pp. Hutchinson. £3.95.

The *Sondereinsatzkommando* Eichmann, highly skilled in the task of isolating and then transporting Jews to the extermination camps, arrived in Budapest in March 1944. There were about 800,000 Jews still surviving in the greater Hungary created by the annexation of southern and eastern Slovakia, Carpathian Ruthenia, Transylvania and the Backa. (By the summer of 1944 the Russian armies had penetrated into Poland, Romania and Hungary, and in August the defection of Romania and the Slovak national uprising illustrated the determination of the satellites to abandon the losing German cause.) It was clear to Eichmann that he had to move very quickly. According to SS figures 381,600 Jews were deported from Hungary by the end of June.

Eichmann's success was remarkable for he had to work under various difficulties. The Regent of Hungary, Admiral Horthy, a reluctant deporter of the Jews, was being put under pressure to stop the deportations by neutral governments, by the Pope and by the fear of Allied revenge; and he was not replaced by Szalasi's Arrow Cross until October. The Jews of Hungary, moreover, were not passive victims. In January 1943 a Zionist Committee for Mutual Assistance (the Waada) had been set up, led by Otto Komoly, Samuel Springmann and Rezső Kastner. Springmann, who had contacts with Admiral Canaris's *Abwehr*, went to Palestine later that year and was succeeded in his work by his deputy Joel Brand. The task of negotiating with the German and the Hungarian authorities was taken over by Kastner. Brand and André Biss, the author of this book, after Brand left for Istanbul on May 17, 1944,

in a deal exchanging 10,000 lorries against a million lives—and Kastner left for the last time for Switzerland, and Komoly was killed. Mr Biss was left as the leading representative of the Waada. His book, *A Million Jews to Save*, thus presents most important evidence to supplement that of Kastner and Brand and the testimony of witnesses at the Eichmann trial.

The fate of Hungary's Jews has been the subject of bitter and violent controversy. Should the Allies have made a deal with the Nazis in order to save Jews? Should an attempt have been made to put the gas chambers of Auschwitz out of action by aerial bombardment? Could the Jews abroad have done more for their co-religionists? Was Kastner a hero or a collaborator? To Hannah Arendt Kastner was like the captain of a ship who succeeded in bringing it safe to port by casting overboard most of the cargo. In 1957 he was murdered.

Mr Biss fully exonerates Kastner and pays tribute to his work. Kastner and Biss realized that Eichmann was a determined exterminator who would prefer a million dead Jews to 10,000 lorries. This was not the view of Otto Clages (or Klages) head of the Budapest SD (*Sicherheitsdienst*) who took over the *Abwehr* and its contacts or of Kurt Becher who was ostensibly buying horses for the *Waffen SS*. Both these SS men had direct contact with Himmler who realized that the war was lost and who entertained the vain illusion that he was a man with whom the Allies would be prepared to negotiate.

Such contacts had some success. Not only did the test convoy of 1,684 people finally reach Switzerland, a further 18,000 Jews were interned in comparative safety in a camp in Austria, and there were still 100,000 Jews in Budapest when the Russians liberated it. In July 1944 the deportations to Auschwitz

were stopped and later Himmler was induced by Becher to stop the gassings. This did not end the killings—a point which Mr Biss does not make clear. Death by starvation, disease, shooting, and on forced marches continued until the final collapse of the Reich.

Mr Biss is very critical of the Jewish representative in Switzerland, Saly Mayer, who negotiated with the SS. There is no reason to disagree with the view that Mayer was a man without imagination, who had no conception of the realities of Jewish life under the Nazis, and who, in his dealings with the murderers of his race, did not make full use of the opportunities. The irony of the situation was that to Himmler a deal with the Jews was a life-line to the Allies.

Brand, a cousin of Mr Biss, receives harsher treatment. Mr Biss writes that when Brand left Budapest he told Eichmann that all negotiations in his absence should be carried out by his wife and that he did not tell Eichmann that the real leaders of the Waada were Komoly and Kastner. He further states that Brand and the double agent Grosz denounced Kastner to the SD and recommended that he should be arrested. Moreover Mr Biss accuses Brand of having gone to Syria knowing that the British would arrest him and thus it was Brand who bore the responsibility for the unnecessary death of at least 400,000 Hungarian Jews who would certainly have been saved had he come back in time.

Brand died in 1964 and is therefore not able to defend himself. It is true that he was warned not to go to Syria. But Mr Biss's other charges can hardly be believed without much more substantial evidence. In any case his view that Brand caused the death of so many Hungarian Jews has as much, or as little, validity as the view of those who labelled and then murdered Kastner.

ARKIVEXEMPLAR

1974-11-04

ivet

r W Carlgren, md

kopia t pol chefen

Ambassadören Petri

P 2

WIEN

Dnr 59		
Avd P	Grp 2	Mål Eu I

FÖRTROLIGT

Wallenberg-affären
(1 bil)

Broder,

./. Tack för Ditt brev av den 25 oktober. Jag har letat reda på Ditt brev till Åström från februari 1957, som här bifogas i kopia. Jag kan se att vi i en eventuell debatt om vad som förekom vid mötet med Wallenberg-kommittén i november 1947 kan ha stor nytta utav Dina uppgifter. Emellertid skulle vi ju stå ännu bättre om Du kunde delge oss de dagboksanteckningar i frågan som Du i brevets andra stycke antyder finns. Vi måste ju alltid räkna med invändningar att Din minnesbild, när den skrevs ned, var nära 10 år gammal, medan däremot så vitt jag förstår fru Bellanders anteckningar gjordes långt närmare sammanträdet.

Jag har talat med politiska chefen i frågan och han instämmer.

Wilhelm Carlgren

Ifylles av postexp

Avsänd med

☒ sv kurir

☐ utf kurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsänd datum

Sign

Moskva den 14 februari 1957.

Strängt förtroligt.

ang. sammanträde i Wallen-
bergsfrågan 3 nov. 1947.

W. a. Linder

Broder,

I Dagens Nyheter för den 12 har jag sett uttalanden av fru Mia Leche Löfgren och advokaten Schartau om ett sammanträde i kanslihuset den 3 november 1947 mellan medlemmar av Wallenbergs-kommittén å ena sidan samt å den andra statsministern, utrikesministern och Sven Grafström.

Eftersom även jag råkade vara närvarande vill jag för ordningens skull meddela, att vad som förekom, såvitt jag nu kan minnas, ingalunda helt svarar mot dessa uttalanden. Utan stöd av mina dagboksanteckningar, som ligga oåtkomliga i Sverige, vill jag inte åta mig att ge en fullständig skildring av sammanträdet. Min minnesbild är dock på vissa punkter, av särskilda skäl, ganska klar.

Sammanträdet hade, sedan statsministern lämnat, väsentligen formen av vad närmast kan betecknas som en rad anklagelser från generaldirektör Örne, Guy von Dardel och fru Bellander mot dels Undén för bristande diplomatisk aktivitet i Wallenbergsfrågan i Moskva, dels UD:s sätt att sköta efterforskningarna. Undén tillbakavisade själv med skärpa och på objektivi t övertygande sätt kritiken. Grafström gjorde, i motsats till vad DN hävdar, åtminstone två inlägg. Det enahar jag anledning särskilt minnas, eftersom han till stöd för ett i och för sig riktigt faktum råkade på grund av minnesfel anföra ett icke fullt riktigt men särdeles slagkraftigt argument, som hade en tillfälligt förstummande verkan.

En av anledningarna till att jag så väl erinrar mig Utrikesrådet Sverker Å s t r ö m,
Utrikesdepartementet.

sammanträdet är att det var första och enda gången jag såg Örne. Han var alldeles uppenbart gammal och trött och hans argumentering förvånande verklighetsfrämmande. Det var i avslutning till uttalanden från Örnas sida, som onekligen tydde på att han föreställde sig Sovjetunionen som ett land mer eller mindre lika välorganiserat som Sverige, som Undén frågade honom, om han verkligen trodde att man i Sovjetunionen hade en ordnad folkbokföring. Härpå svarade Örne inte. Undén fortsatte då med att säga att Sovjet inte var det enda land som saknade dylik, även i USA hade så intill nyligen varit fallet. Som exempel på ryssarnas ringa sinne för en enskild människas öde nämnde han därefter att en svåger till Sohlman, som varit så högt som överste i Röda Armén, försvunnit vid fronten utan att man brytt sig om att utreda hur.

Örne yttrade sig sedan inte mera. Fru Bellander förde ordet en god stund. Hon gjorde de mest häpnadsväckande logiska kullerbyttor, allt med en triumferande min. Det var inte att förundra sig över att Undén blev irriterad.

Om Guy von Dardels inlägg minns jag - det ger en indikation om diskussionens nivå - att han anklagade UD för att "ha upphöjt bankiren Engeström i adligt stånd". Därmed förhöll sig så att i statsministerns interpellationssvar några månader tidigare återopats ett vittnesmål av bemålde E. I det förhandsexemplar av svaret som tillställts fru von Dardel stod verkligen "von Engeström", ett miss- tag som jag av historiska associationer gjort mig skyldig till. Det rättades emellertid och den text statsministern läste i kam- maren hade E. utan von. Dardel anklagade vidare departementet för att inte sätta tilltro till vissa utsagor som gick tillbaka till en ungersk polislöjtnant, vars namn började på H. Denne hade av trovärdiga personer, som vi konsulterat, betecknats som notoriskt ovederhäftig. Veterligen har under senare år intet framkommit som ger anledning ändra detta omdöme.

Det är såvitt jag förstår alldeles orimligt att, såsom Schartau gör, dra en parallell mellan det bevismaterial som Wal- lenberg-kommittén haft till sitt förfogande den 19 oktober 1947 och det som ligger till grund för de båda justitierådens utlåtande 1955. I vart fall i det material som nu offentliggjorts finns intet

som var bekant för departementet hösten 1947. Vid sammanträdet underströks för övrigt på det tydligaste av såväl Undén som Grafström att Wallenberg-kommittén enständigt vägrat att låta UD få del av något som helst material som den insamlat på egen hand, ett förhållande som icke underlättat UD:s efterforskningar.

Till saken hör att Assarsson på sin tid berättade för mig att han haft besök av advokaten Schartau, en gammal Lundavän, som därvid talat om sammanträdet och tydligt givit tillkänna - relata refero - att inläggen från Wallenberg-kommitténs sida i diskussionen inte varit vad han menat de borde vara. Han hade bl.a. framhållit, att Örne vore slut och att Guy von Dardel, vars uttalanden icke prats av någon särskild mognad i omdömet, i andra stycken på det naturvetenskapliga området - vore en sällsynt begåvad ung man.

Ann Teltgen

Lennart Petri

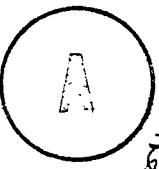
Lennart Petri.

ARKIVEXEMPLAR

1974-11-21

kr W Carlgren, md

Fru Maj von Dardel
Auravägen 25
182 62 DJURSHOLM

Föredrag för utrikesministeren
Cu *ä*

Dnr 1838		
Avd P	Grp 2	Mål Eu ^I

Raoul Wallenberg

I anslutning till telefonsamtal får jag härmed för Eder strängt förtroliga personliga kännedom uppges följande namn på tre personer, som enligt uppgift skulle setts i sällskap med Raoul Wallenberg den 17 januari 1945 i Budapest.

Major Dinitrij Dentschinko, ingenjör från Dnepropetrovsk. Soldaterna Rauscha Juldasschoff och Abolubraman Juldasschoff från Tasjkent.

Wilhelm Carlgren

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☒ vanlig post

Avsändn datum

Sign

21/11-74 MD.

politiska avdelningen
ur Edelstam, AC

ex t:
utrikesministern
kabinettssekr.

ARKIVEXEMPLAR

1974-12-17

Fru Maj von Dardel
Auravägen 25

182 62 DJURSHOLM

Raoul Wallenberg

Dnr		
2896		
Avd	Grp	Mål
F	2	bu

Med anledning av Eder telefonförfrågan till dr Wilhelm Carlgren idag ber jag få bekräfta den av utrikesministern lämnade muntliga uppgiften att enligt vad utrikesdepartementet kunnat inhämta det ej finns några avgörande bevis för att något arbets- eller fångläger existerar eller någonsin existerat på Vrangelön i Ishavet.

Högaktningsfullt

Axel Edelstam

Ifylles av postexp

Avsändt med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☒ vanlig post

Avsändn datum

Sign

Dep U 328 10 000 ex 73 01

74-12-17 *Ab*

Press

John

10590A UDSTH S

10590A UDSTH S

*hervant
H74-01-08*

ORIGINAL TELEGRAM
(KOPIOR FAL ANT.)
(INKOM UD)

DEC 74 10 58
DEC 74
DNR 41A 943
P 2 Cu I

SVENSK LONDON 1274-12-20

CABINET STOCKHOLM

942. FOER PRESSBYRÅN FRÅN ARNCE.

EN BRITISK FREELANCEJOURNALIST, SOM VIDE SIG UTOMORDENTLIGT
INISATT I FALLET RAOUL WALLEBERG, HAR FRÅGAT OM DEN SISTA VÄRGEN
AV JUDAR SOM KOMMIT FRÅN SCHVETZUNIONEN CIVIT NAAGRA NYA UPP-
GIFTER. HAN SÄGER ATT FLERA AV JUDARNA SOM VI KOMMIT UT TALL-
BRINGAR KLANDA PERIODER I FALNOLASTER OCH FÄMELIGEN. HAR NAAGOT
FÄNT I FALLET OCH HAR VI JUST NAAGRA NYA UTTOLLANDEN OM
RAOUL WALLEBERG T.E. EFTER GOLZHENITSKYNS PRESSKONFERENS?

JOEDAHLE

SVENSK LON ALL 12.23

10590A UDSTH S CAC

*Kolla ned andra sidan så
ingen annan syssla med samma
sak.
Rigra nye uttolander han väl
inte gjort.*

B.7

10590A UDSTH 35211111 SINE

BREDBYGÅRDEN

Box 658

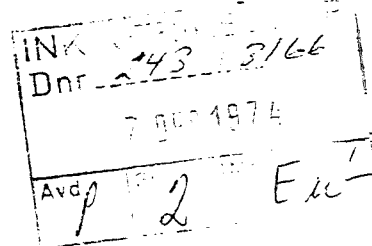
890 40 Bredbyn

Tel.: Exp. o. kök 0661 / 104 30, 109 30

Gäster 0661 / 107 98

Postgiro 11 05 73 - 3

1975-01-03
Edelstam, ia
hbr tit

H.K.r.

Ursäkta papperet! Då det av olika skäl, har dragit min uppmärksamhet på människan Raul Wallenberg, så skulle jag vilja veta allt, som finns att veta. Både det officiella och det inofficiella. Hest det sist nämnda. Det är så mycket som inte stämmer. Vad har gjorts? Hur stor är sannolikheten att dom uppgifter som har kommit ut är trovärdiga? och vilken faktor var han?

Om jag har kommit fel, vill Ni i såfall, vidarebefordra dom här frågorna till rätt instans. Jag önskar snarast svar.

Conny Edgren. ✓

Ärende

Datum

1974-12-12

Avd

Grupp

Mål

Adress

Svensk

MOSKVA

Text

B R Å D S K A N D E från presschefen.

PRIMO Vid sin presskonferens idag gjorde Solsjenitsyn gällande att Wallenberg levde ännu 1970 och befann sig i fångenskap. Wallenberg är nu 62 år, sade Solsjenitsyn. Vi måste skynda på och göra någonting för att rädda honom.

Han uppmanade den svenska regeringen och även andra regeringar att kräva att få veta vad som hänt Wallenberg. S. menade också att den internationella judendomen också borde göra något, eftersom Wallenberg en gång räddade 20.000 människor från undergång.

S. sade att han aldrig själv träffat Wallenberg och att han fick höra talas om denne först när han i Sverige försökte få fram uppgifter om en annan fånge i ett sovjetiskt fängelse. Denne fånge hette Erik Andersson och var skandinav.

S. säger sig inte hysa några tvivel om att uppgifterna om Wallenbergs fångenskap är riktig och han tror att Wallenberg fortfarande lever.

SECUNDO Talat med Hans Björkegren, som dessa dagar följer Solsjenitsyn på Nobelstiftelsens uppdrag, och han säger att det rör sig om ett nytt vittnesmål, endast några veckor gammalt. Enligt detta nya vittne levde alltså Wallenberg 1970. S. har berättat om det nya vittnesmålet för W:s mor. Mer visste inte Björkegren.

TERTIO Presskonferensen varade många timmar och bevakades av cirka 150 journalister. Här på UD var det nya vittnesmålet okänt. På troliga pressfrågor kommer vi att svara att den svenska regeringen ytterst noggrant prövat och kommer att pröva varje utsaga som kan ge bekräftelse på vad som hänt Wallenberg.

Vi avser att i stora drag följa tidigare sprachregelung. Den senaste är Sven Anderssons interpellationssvar av den 20 maj i år.

Cabinet

ARKIVEXEMPLAR

Edelstam, ia

1975-01-03

Herr Conny Edgren
Bredbygården
Box 658

890 40 BREDBYN

Dnr		
Avd P	Grp 2	Må Bu

Eder odaterade brev angående Raoul Wallenberg har överlämnats till utrikesdepartementet för besvarande.

Raoul Wallenbergs öde finns beskrivet i två offentliga dokumentsamlingar utgivna av utrikesdepartementet. De har beteckningen "Aktstycken utgivna av kungl. utrikesdepartementet, ny serie II:9 (utgiven år 1957) resp. ny serie II:16 (utgiven år 1965). De torde finnas tillgängliga på varje välsorterat bibliotek. Därjämte har Wallenbergs försvinnande behandlats av flera privat utgivna böcker. Den senaste heter Affären Raoul Wallenberg och är skriven av Expressen-journalisten Erik Sjöqwist. Den kom ut i höstas och torde finnas att köpa i bokhandeln. Jag vill dock samtidigt framhålla att boken kritiserats av viss av de personer som i många år varit aktiva för Wallenbergs sak.

Högaktningsfullt

Axel Edelstam

Ifylles av postexp

Dep U 328 10 000 ex 73 01

☐ Avsant med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

75-01-03

Press

10590A UDSTH S

10590A UDSTH S

SVENSK LONDON 1975-01-07

CABINET STOCKHOLM

14. VAART 943 RE. RAOUL WALLENBERG.
JOURNALISTEN SAMUELSON AATERKOMMIT OCH FRAAGAT OM 30-AARS-
DAGEN AV WALLENBERGS FOERSVINNANDE DEN 17 JANUARI KOMMER
ATT UPPMAERKSAMMAS PAA NAAGOT SAETT.

JOEDAHL+

S

CABINET STOCKHOLM 1975-01-08

SVENSK
LONDON

16. FOER ARNOE FRAAN PRESSBYRRAAN.

EDRA TEL 943 OCH 14. DET SENASTE INKOMNA VITTNESMAALET,
UTOM DET FRAAN SOLZJENITSYN, KOM FOER ETT AAR SEDAN FRAAN
EN FLYKTING TILL ISRAEL BENAEMND "KOSLOV". DET UPPMAERK-
SAMMADES AEVEN I PRESSEN. SOLZJENITSYN S UTTALANDEN PAA
PRESSKONFERENSEN FOERANLEDDE INGA KOMMENTARER UTOEVER DE
SOM UTRIKESMINISTERN GAV I RIKSDAGEN 20 MAJ. OSS VETERLIGT
KOMMER INTE 30-AARSDAGEN AV FOERSVINNANDET ATT SPECIELLT
UPPMAERKSAMMAS.

CABINET+

CA BINET STOCKHOLM KL.

PRESSRUMMET/ROSEN/ML

44a14
D 2 Eu I
Svar sent
1974-01-08
CD

APRIL 1975		
KABINET EN CLAUD TELEGRAM		
Dnr		
P	2	Eu I

P 2 Eu I (Pr)

16.35

11/11/75

LONDON

1974-12-18

Utrikesrådet Edelstam

UTRIKESDEPARTEMENTET

STRÄNGT FÖRTROLIGT

Wallenbergsvittne

✓ (1 bil)

384

INKOM UD		
10 JAN 1975		
Avd. P	Ur. 2	Mål EM

Broder,

Kanske mest för ordningens skull ber jag få meddela, att jag nyligen från fru Elisabet Adam, 66 Saarbrücken 3 Mainzerstrasse 33, mottagit i fotokopia närslutna notifikation rörande journalisten Etienne Adams död. Jag har aldrig haft med denne att göra sedan han - troligen 1953 - i Bryssel uppsökte mig för att berätta om vad han hade sig bekant rörande Raoul Wallenbergs öde, varom jag då utförligt rapporterade. Notifikationen hade sänts till UD i Stockholm. Jag har besvarat den.

Din Åkerrén
Bengt Åkerrén

Bengt Åkerrén

Madame Elisabeth Adam
ainsi que son fils

ont la profonde douleur de vous faire part de la perte cruelle
qu'ils viennent d'éprouver en la personne de leur époux et père

Monsieur Pierre Tsturn Adam

écrivain, journaliste et conseiller juridique en matière de droit
international

décédé dans sa soixante-dixième année, le 4 novembre 1974.

Selon la volonté du défunt, les obsèques ont été célébrées dans la
plus stricte intimité.

Suresbuck, novembre 1974

P2 E67

UTRIKESDEPARTEMENTET

Kopia till:

Arhem
Dalger
Polch.
Gott

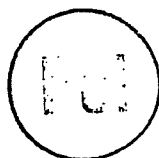
Från

Ink

Via

Antal

ex.

Avd.	Gr.	M&I.
<i>P</i>	<i>60</i>	<i>A</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>Est</i>

SVENSK MOSKVA

1975-01-13

CABINET
STOCKHOLM

ds Rosenberg, ep 75-01-14
PM

h

RE SOLSJENITSYN.

HID: S SVERIGECHEF, AMBASSADRÄDET BONDAR, BERÖRDE VID EN LUNCH
HOS SIG I FREDAGS SJÄLVNANT SOLSJENITSYN-AFFÄREN. HAN ANTYDDE,
ATT MAN FRÅN SOVJETISK SIDA ÅNSÅG DEN UTACERAD MEN KÄNT SIG
PIKERAD AV HANS FÖRSÖK ATT BLÅSA NYTT LIV I WALLENGER-AFFÄREN.

ENG+

UU

327

av herr Björck i Nässjö m.fl.

om en s.k. vitbok rörande fallet Raoul Wallenberg, m.m.Δ

Fallet Raoul Wallenberg har på senare tid fått förnyad aktualitet bl.a. genom de uppgifter som framkommit vid amerikanska kongressförhör. Dessa hävdar att Raoul Wallenberg varit vid liv så sent som under 1960-talet.

Också andra vittnesmål har på sistone framkommit som hävdar att Wallenberg varit vid liv och vistats som fånge i Sovjetunionen under 1960-talet.

Uppgifterna har väckt betydande uppmärksamhet i massmedia. Därtill har de ånyo aktualiserat frågan om hävande av hemligstämpeln rörande de handlingar i ärendet som finns i utrikesdepartementets arkiv.

Korta utdrag ur detta arkiv har offentliggjorts av svenska regeringen i tvenne "vitböcker", utgivna 1957 och 1965. Sedan den sista publicerades har sålunda tio år förflutit.

Under denna tioårsperiod har som inledningsvis omtalats ett flertal vittnesmål avgivits i ärendet. Undersökningar beträffande dessas trovärdighet har gjorts av svenska myndigheter på regeringens uppdrag. Det ligger i sakens och allmänhetens intresse att en offentlig redovisning sker av dessa vittnesmål, förslagsvis genom utgivande av en "vitbok" på det sätt som skedde 1957 och 1965.

Det kan även ifrågasättas om den hemligstämpel som åsatts det omfattande materialet i utrikesdepartementets arkiv är försvarbar. Mot ett offentliggörande har hävdats att vissa akter är av känslig natur då de röjer enskildas förhållanden, vilket skulle kunna åsamka dem skada. I de fall där detta är för handen torde emellertid speciella åtgärder till skydd kunna vidtagas, exempelvis genom att hemligstämpeln partiellt bibehållas. Detta torde emellertid bara komma att gälla ett mindre antal dokument. I vilket fall som helst kan knappast några vägande skäl anföras mot att exempelvis seriösa forskare beredes tillfälle att ta del av arkivmaterialet.

Raoul Wallenbergs öde har starkt intresserat allmänheten.

En större öppenhet är därför motiverad. Någon anledning att generellt skjuta detta på framtiden föreligger inte, tvärtom.

Med hänvisning till vad som anförts hemställas att riksdagen i skrivelse till regeringen begär,

att en "vitbok" rörande de dokument som framkommit på senare år i fallet Wallenberg färdigställs och publiceras,

att hemligstämpeln rörande det arkiv i ärendet som finns hos utrikesdepartementet häves, utom i de fall då enskild person kan komma att lida skada.

Stockholm den 22 januari 1975.

Anders Björck
Anders Björck (m)

Lilja Flyg

Anders Björck (m) 381
Anders Björck (m) 1159

Lilja Flyg 19.12.74

Anders Björck (m) 115

Anders Björck (m) 115

Anders Björck (m) 115

Anders Björck (m) 115

Anders Björck (m) 115

Anders Björck (m) 115

Delges:

L. Carlsson
Chefen för Pol. II
Ds Kronholm
Statssekr. Thunborg
Chefen för Rättsavd.
Chefen för Pol. I

6

B2 Eu -

av herr Björck i Nässjö m. fl.
om en s. k. vitbok rörande fallet Raoul Wallenberg, m. m.

Fallet Raoul Wallenberg har på senare tid fått förnyad aktualitet bl. a. genom de uppgifter som framkommit vid amerikanska kongressförhör. Dessa hävdar att Raoul Wallenberg varit vid liv så sent som under 1960-talet. Också andra vittnesmål har på sistone framkommit som hävdar att Wallenberg varit vid liv och vistats som fånge i Sovjetunionen under 1960-talet.

Uppgifterna har väckt betydande uppmärksamhet i massmedia. Därtill har de ånyo aktualiserat frågan om hävande av hemligstämpeln rörande de handlingar i ärendet som finns i utrikesdepartementets arkiv. Korta utdrag ur detta arkiv har offentliggjorts av svenska regeringen i tvenne "vitböcker", utgivna 1957 och 1965. Sedan den sista publicerades har sålunda tio år förflutit.

Under denna tioårsperiod har som inledningsvis omtalats ett flertal vittnesmål avgivits i ärendet. Undersökningar beträffande dessas trovärdighet har gjorts av svenska myndigheter på regeringens uppdrag. Det ligger i sakens och allmänhetens intresse att en offentlig redovisning sker av dessa vittnesmål, förslagsvis genom utgivande av en "vitbok" på det sätt som skedde 1957 och 1965.

Det kan även ifrågasättas om den hemligstämpel som åsatts det omfattande materialet i utrikesdepartementets arkiv är försvarbar. Mot ett offentliggörande har hävdats att vissa akter är av känslig natur då de röjer enskildas förhållanden, vilket skulle kunna åsamka dem skada. I de fall där detta är för handen torde emellertid speciella åtgärder till skydd kunna vidtas, exempelvis genom att hemligstämpeln partiellt bibehålls. Detta torde emellertid bara komma att gälla ett mindre antal dokument. I vilket fall som helst kan knappast några vägande skäl anföras mot att exempelvis seriösa forskare bereds tillfälle att ta del av arkivmaterialet.

Raoul Wallenbergs öde har starkt intresserat allmänheten. En större öppenhet är därför motiverad. Någon anledning att generellt skjuta detta på framtiden föreligger inte, tvärtom.

Med hänvisning till vad som anförts hemställs
att riksdagen hos regeringen begär

1. att en "vitbok" rörande de dokument som framkommit på senare år i fallet Wallenberg färdigställs och publiceras,

Med stöd av vad som anförts i motionen yrkas
att riksdagen beslutar hemställa att regeringen initierar och med
statliga medel genomför den nödvändiga vidareutbildningen
av redan verksamma eller under året valda överförmyndare
samt att detta sker i så god tid att överförmyndarna genomgått
utbildningen före den 1 januari 1976.

Stockholm den 22 januari 1975

MARTIN HENMARK (fp)

INGEGÄRD FRÆNKEL (fp)

2. att hemligstämpeln rörande det arkiv i ärendet som finns hos utrikesdepartementet hävs, utom i de fall då enskild person kan komma att lida skada.

Stockholm den 22 januari 1975

ANDERS BJÖRCK (m)

i Nässjö

BERTIL af UGGLAS (m)

GUNNAR OSKARSON (m)

ROLF CLARKSON (m)

SVEN-OLOV TRÄFF (m)

MÅRTEN WERNER (m)

i Malmö

HÅKAN WINBERG (m)

LARS SCHÖTT (m)

ERIK HOVHAMMAR (m)

INGER LINDQUIST (m)

INGRID SUNDBERG (m)

Nr 328

av herr Gustafsson i Säfte m. fl.
om livsmedelshjälpen till u-länderna.

Livsmedelssituationen i världen är katastrofal. För varje dag som går dör allt fler av svält och många, speciellt bland barnen, får på grund av näringsbrist bestående men. Vi, som bor i ett väl utvecklat land med överflöd på mat och andra varor, har alldeles självfallet ett stort ansvar gentemot de fattiga länderna. Solidariteten med andra länder är den bärande tanken bakom riksdagens beslut under våren 1974 att enprocentsmålet skulle uppnås under budgetåret 1975/76. Så sker också i budgetpropositionen.

I takt med att u-landsbiståndet ökar bör enligt vår uppfattning en större del kunna lämnas i form av varuleveranser från Sverige. När biståndet lämnas i den formen undviker man bl. a. den belastning på bytesbalansen som annars uppstår. Möjligheterna att upprätthålla en hög sysselsättning ökar också.

För många berörda länder skulle ett tillskott av högvärdiga livsmedel ha stor betydelse. Eftersom många livsmedel inte tål så långa transporter som det här är fråga om, kan det dock i åtskilliga fall stöta på rent praktiska svårigheter att ge bistånd i den formen.

Tack vare den moderna livsmedelstekniken bör det dock vara möjligt att i framtiden undgå dessa problem. Enligt vår mening bör man bl. a. ta till vara de möjligheter som ett ökat utnyttjande av frystorkade livsmedel ger. Denna konserveringsmetod medger lagring av både animaliska och vegetabiliska livsmedel under lång tid. Sådana varor är också mycket lätta att transportera.

Under hösten 1974 har olika förslag kommit fram både inom och utom vårt land om hur vi skulle kunna hjälpa till att lösa problemen i de nu värst drabbade länderna. Riksdagen beslöt i december att omedelbart skicka det vete som fanns tillgängligt, nämligen 100 000 ton till svältens offer.

Vi måste emellertid inrikta oss på en långsiktig planering i vår hjälpverksamhet. Lagringsmöjligheterna i u-länderna är emellertid mycket begränsade. Det har också konstaterats att skadedjur och dåliga lagringsförhållanden fördärvar en del av den levererade spannmålen. Sverige borde därför för SIDA:s räkning uppföra lagringscentraler i t. ex. utskeppningshamnarna i Sverige för att undvika lagringsförluster i mottagarländerna. En större kontinuitet i leveranserna skulle därigenom också bli följden, liksom en bättre kvalitet på spannmålen.

Nr 457

av herrar Ahlmark och Olsson i Kil
om en medborgarkommission för offentliggörande av handlingar om
Raoul Wallenberg.

Det är i år trettio år sedan den svenske legationssekreteraren Raoul Wallenberg greps i Budapest. Tillsammans med sin ungerske chaufför Vilmos Langfelder fördes han till Sovjetunionen.

I krigets slutskede hade Wallenberg byggt upp en organisation för att rädda judar undan de nazistiska koncentrationslägren. Vi vet inte varför Wallenberg arresterades. Vi vet inte heller vart han fördes eller vad som lades honom till last. Vi vet bara att alla försök att bringa klarhet i hans öde varit förgäves.

Den svenska regeringens diplomatiska ansträngningar har bl. a. lett till två vitböcker, utgivna 1957 och 1965. Den senare ägnar sig i huvudsak åt de informationer professor Nanna Svartz fått genom samtal med en rysk läkarkollega. Vitböckerna har emellertid inte slutgiltigt kunnat besvara frågan: Varför arresterades Wallenberg, vad har hänt honom i fångenskap?

Den sovjetiska regeringens intresse för saken har varit lika svalt som motsägelselfullt. I ett memorandum den 6 februari 1957 meddelades att en person vid namn "Walenberg" avlidit i Ljubljankafängelset den 17 juli 1947. Samtidigt som regeringen i Moskva för första gången erkände att en person som måste vara den svenske diplomaten funnits i rysk fångenskap avslutade man för sin del officiellt affären. Senare kontakter mellan regeringarna har så som det framställts endast inneburit att Sovjetunionen intagit en avvisande attityd.

Under senare år har nya omständigheter tillkommit. Sedan de svenska vitböckerna publicerats har en rad nya intressanta vittnesmål publicerats, i synnerhet av judar som fått tillåtelse att utvandra från Sovjetunionen och som suttit fängslade på bl. a. Wrangels ö. Vi har knappast någon anledning att betvivla att det verkligen funnits ett fångläger på Wrangels ö utanför det otillgängliga Sibiriens nordostkust.

Vittnesmålen finns dokumenterade i protokoll från förhör i ett amerikanskt senatsutskott 1973. Wallenberg skall enligt vittnesmål från utvandrade sovjetiska judar ha varit i livet så sent som 1961 eller 1962. Åtminstone ett av vittnesmålen har utretts av rikspolisstyrelsen. Andra vittnesmål gör gällande att det finns bevis för att Wallenberg funnits i livet ännu senare.

Samtidigt har nya intressanta spår och synpunkter i fallet Wallenberg förekommit i svensk debatt, bl. a. i en TV-serie och i journalisten Eric Sjöquists bok "Affären Raoul Wallenberg".

Men kan man verkligen tro att Wallenberg lever? Det är en ovidkommande fråga som alltför ofta tillåts spela en roll i diskussionen. Vad man tror eller inte tror har inte med saken att göra. I sin bok "Korsdrag" skriver Harald Wigforss, en av de publicister som ingående studerat fallet Wallenberg:

Tyvärr innehåller den klenrogna frågan en väsentlig del av förklaringen till att Wallenbergs öde än så länge förblivit ouppklarat. Han är nog död nu, alternativt: det går aldrig att få klarhet. Detta tvivel blev i ett tidigare skede det officiella Sveriges försåtliga psykologiska ursäkt för att inte lägga in full kraft i efterforskningarna, och därmed köpte man sig fri från ytterligare bråk med ryska regeringen. Senare togs saken upp med långt större kraft, men då hade oersättlig tid gått förlorad.

Många forskare och journalister, svenska såväl som utländska, söker fortfarande sanningen om Raoul Wallenberg. En av dem som anmält intresse är den internationellt uppmärksammade Simon Wiesenthal. Lika beundransvärd som deras energi är, lika otacksam är deras uppgift. De försöker pussla samman skärvorna av information, men deras arbete leder bara till att nya frågor måste ställas. Deras arbete löper den beklagliga risken att förbli fåfängt så länge de inte har möjlighet att kontrollera, väga och bedöma sina rön mot bakgrund av den väldiga informationsmassa som samlats i utrikesdepartementets akt om Raoul Wallenberg.

Många forskare och journalister kan ledas på villospår genom att de inte har tillgång till utrikesdepartementets sakmaterial och nya uppgifter, vittnesmål och synpunkter kan missförstås, beaktas för litet eller rent av lägga hinder i vägen för sanningssökandet genom att inte kunna avstämmas mot personakten i utrikesdepartementet.

En uttömmande och historiskt korrekt redovisning av Raoul Wallenbergs öde är inte bara ett allmänt samhällsintresse; det är ett omutligt moraliskt krav. Alltmer talar för att utrikesdepartementets dossier är central för att inte säga avgörande för att dessa krav skall bli tillgodosedda. Förutsättningen är att hemligstämpeln hävs.

Utrikesdepartementets akt om Wallenberg bör därför öppnas för insyn från journalistiken och den historiska forskningen. Enligt gällande lagstiftning rörande handlingar som berör vårt lands förhållande till andra länder har regeringen möjlighet att i den ordning den själv bestämmer utlämna handlingar tidigare än femtio år efter handlingens datering. Internationellt anses numera ofta femtio år vara en alldeles för lång tid för hemlighållande av diplomatiska skäl.

Vid förra årets riksdag uttalade regeringen genom utrikesministern att regeringen håller ärendet Wallenberg ständigt aktuellt. Det måste betyda att regeringen är intresserad av att få en motsägelsefri bild av händelseförloppet. Genom att häva sekretessen kan detta intresse tjänas. Regeringens tidigare vägran att ge rum åt offentlighet är svårförklarlig om regeringen verkligen har ett intresse av saken.

Hänsynen till de personer som finns omnämnda i handlingarna, som har lämnat bidrag och som inte vill att deras namn eller bidrag lämnas till offentlighet kan inte negligeras. Men det är inte omöjligt att på ett för rättssamhället acceptabelt sätt forcera denna svårighet. Under inga omständigheter kan hänsynstagandet vara skäl nog att behålla hemligstämpeln på *hela* materialet. För en del av de tidiga informationerna bör svårigheterna att ge fri insyn vara ytterst ringa.

För att garantera såväl berättigade krav på anonymitetsskydd som att inget relevant material utan godtagbara skäl undanhålls offentligheten bör en medborgarkommission tillsättas. För en sådan kommission talar också allmänhetens starka intresse för Raoul Wallenberg, hans verk och livsöde. Wallenberg är i hög grad allmänhetens angelägenhet.

Medborgarkommissionen bör därför ha bred förankring i det svenska samhället och bestå av medborgare med erfarenhet främst från publicistik, politik, juridik och historisk vetenskap. Den bör så snabbt som möjligt under våren 1975 gå igenom materialet om Raoul Wallenberg i syfte att ge regeringen råd om vad som bör offentliggöras resp. vara sekretessbelagt. Målsättningen för kommissionen bör vara att allt material, som inte sannolikt kan skada enskilda personer, nu bör ställas till forskningens, massmediernas och allmänhetens förfogande. En medborgarkommission med denna uppgift bör omedelbart tillsättas.

Vi yrkar därför

att riksdagen uttalar att regeringen bör tillsätta en medborgarkommission att granska tillgängliga handlingar om Raoul Wallenberg i syfte att ge regeringen råd om vad som bör offentliggöras enligt den princip som omnämns i motionen ovan.

Stockholm den 23 januari 1975

PER AHLMARK (fp)

BILLY OLSSON (fp)
i Kil

Nr 458

av herr Gillström m. fl.
om specialundervisningen i u-länderna.

Unesco bedriver en världsomfattande verksamhet inom utbildning, vetenskap och kultur. Avsikten är givetvis att utjämna olikheter inom dessa områden mellan länderna. Följaktligen ägnas största delen av insatserna åt u-länderna, där massiva åtgärder sätts in för att ge folk utbildning. Tyvärr kan utan reservation sägas, att organisationen i detta arbete fortfarande ägnar mycket litet intresse åt de handikappade. Unesco gör sig alltså skyldig till samma försummelse som de flesta av de väl utvecklade medlemsländerna gjort tidigare, dvs. man låter omsorgen om de handikappade komma i sista hand. Även om Sverige har en väl utvecklad specialundervisning har samma förhållande rått här.

Några siffror ger problemet i ett nötskal:

Antalet handikappade i världen uppskattas till 400 miljoner – en låg uppskattning ställd i relation till svensk definition av handikapp och andelen elever i specialundervisningen i vårt land. Unesco har ca 2 800 anställda i huvudkontoret i Paris. *Av dessa svarar en tjänsteman med sekreterare för handläggningen av frågor rörande specialundervisning av världens handikappade!*

Det är inget orimligt krav att Unesco tillförs en så pass stor avdelning för specialundervisningen att varje världsdel får minst en tjänsteman.

Inom svensk utbildning är specialundervisningen numera prioriterad, varför det finns anledning för Sverige att kräva motsvarande prioritering i det internationella arbetet. Vissa medlemsstater ger ett årligt bidrag till den frivilliga bidragsfonden för Unescos specialundervisning. Sverige har tidigare bidragit men inte under senare år. Ett nytt årligt bidrag till denna fond skulle vara ett led i strävandena att främja utbildningen av handikappade i u-länderna.

Med hänvisning till det anförda föreslås

att riksdagen hemställer att regeringen dels vidtar åtgärder för att öka de personella insatserna inom Unesco för specialunder-

visningen i u-länderna, dels prövar förutsättningarna för ett årligt bidrag till den frivilliga bidragsfonden för Unescos specialundervisning.

Stockholm den 23 januari 1975

ÅKE GILLSTRÖM (s)

BIRGITTA DAHL (s)

GEORG ANDERSSON (s)

i Lycksele

THURE JADESTIG (s)

LENNART BLADH (s)

CARL-ERIC LUNDGREN (s)

ELVY NILSSON (s)

i Sunne

FRIDA BERGLUND (s)

TYRA JOHANSSON (s)

i Uddevalla

MAJ BRITT THEORIN (s)

ULLA JOHANSSON (s)

i Hovmantorp

GUNBJÖRG THUNVALL (s)

STIG ALFTIN (s)

JAN BERGQVIST (s)

BÖRJE NILSSON (s)

i Kristianstad

GUDRUN SUNDSTRÖM (s)

Nr 459

av herr Werner i Malmö m. fl.
om åsiktsförföljelsen i vissa stater.

"Inget århundrade under Jesu Kristi kyrkas snart 2 000-åriga historia kan uppvisa så många kristna martyrer som vårt så toleranta och upplysta tjugonde århundrade", skriver Wolfgang Büscher, kyrkoherde vid S:t Christopher i Helmstedt och fortsätter med tanke på oss själva: "Hur många skulle för sin kristna tros skull gå i fängelse, till arbetsläger, till GULAG-arkipelagen eller rent av dö för denna tro." Sedan följer namn och antal på medborgare som dömts för sin kristna bekännelses skull i Sovjet eller övriga öststater. Den verkligheten har kommit oss kusligt nära genom Alexander Solsjenitzyns böcker och besök liksom också genom vädjan från enskilda familjer. Därtill kommer den antisemitism som sedan flera år hållit stora skaror av judar i ofrihet, ovisshet och ångest.

Vårt land vill föra en neutral utrikespolitik, men vi har naturligtvis därmed inte av sagt oss rätten att yttra oss om missförhållanden i andra länder. Detta har statsminister Palme ofta haft anledning framhålla. Självfallet bör vi i sådana fall ta till orda vare sig det gäller avlägsna eller näraliggande.

De här påtalade förhållandena är flagranta brott mot konventionerna om de mänskliga rättigheterna, som alla FN-medlemsstater på skilda sätt anslutit sig till. Sverige är angeläget att upprätthålla merkantila, vetenskapliga och kulturella förbindelser med dessa länder. Det borde därför vara naturligt att vi i FN och annorstädes förde på tal dessa för gamla kulturnationer helt ovärdiga förhållanden. Tystnaden blir i längden medansvarig.

Med hänsyn till ovanstående hemställas

att riksdagen uttalar sin allvarliga oro för åsiktsförföljelsen i Sovjet och andra diktaturstater.

Stockholm den 22 januari 1975

MÅRTEN WERNER (m)
i Malmö

BO TURESSON (m)

WIGGO KOMSTEDT (m)

ALLAN ÅKERLIND (m)

OVE NORDSTRANDH (m)

TÖRE NILSSON (m)

i Agnäs

FILIP W. FRIDOLFSSON (m)

LARS SCHÖTT (m)

GUNNAR OSKARSON (m)

TAGE ADOLFSSON (m)

ULLA JACOBSSON (m)

Nr 460

av herr Nilsson i Kristianstad m. fl.
om grundutbildning m. m. för värnpliktiga med handräcknings-
tjänstgöring.

Inom det svenska försvaret placeras ca 5 000 värnpliktiga årligen i handräckningstjänst. Den allmänmilitära utbildningen för dessa är mycket kort; ungefär 4 % av hela grundutbildningstiden tas i anspråk för verklig utbildning. Övrig tid fullgör de värnpliktiga i arbetstjänstgöring såsom expeditionsbiträde, chaufför på budcentral, kökshandräckare, städare, soptömmare etc. Man för alltså samman ett antal tydligen "sekunda individer" till en värnpliktskategori med enda uppgift att under ca elva månader utföra diverse okvalificerade arbeten vid ett militärt förband. Handräckningspersonalen uppfattar värnpliktstiden som föga meningsfylld. Trots beslut om att handräckningsvärnpliktiga inte skall tjänstgöra i militära matinträttningar eller i militära mässar förekommer sådan tjänstgöring ganska allmänt vid förbanden. Det torde finnas väsentligare befattningar inom försvaret för vilka de skulle kunna utbildas, exempelvis till fordons- eller vapenreparatör, sjukvårdare, radarmän etc. Det kan inte vara meningen att försvarets fredsorganisation med stöd av värnpliktslagen tillförsäkras arbetskraft för uppgifter av företrädesvis civil natur.

Syftet med värnpliktstjänstgöringen måste vara att samtliga värnpliktiga enbart tas i anspråk för allmänmilitär utbildning. Utbildningen måste vara målinriktad, och den värnpliktige måste på ett tidigt stadium få en ingående information om vad värnpliktsutbildningen syftar till och vad det militära livet innebär. Den nuvarande handräckningspersonalen bör placeras på kvalificerade uppgifter, bl. a. i funktioner som direkt understöder grundutbildningsförbanden och repetitionsutbildningsverksamheten. Många krigsbefattningar, till vilka man i dag utbildar frivilliga (marin- och flyglottor), bör reserveras för värnpliktiga. Eventuellt bör nya befattningar skapas, t. ex. depåsoldat. Värnpliktskategorin handräckningsvärnpliktiga bör avskaffas.

Med hänvisning till det anförda hemställs
att riksdagen hos regeringen anhåller om utredning och förslag
angående handräckningsvärnpliktigas grundutbildning och
tjänstgöring i enlighet med motionen.

Stockholm den 23 januari 1975

BÖRJE NILSSON (s)

i Kristianstad

LENNART BLADH (s)

NILS ERIK WÅÅG (s)

ERIK V. JOHANSSON (s)

i Simrishamn

Den sovjetiska regeringens intresse för saken har varit lika svalt som motsägelssfullt. I ett memorandum den 6 februari 1957 meddelades att en person vid namn "Walenberg" avlidit i läbliankefängelse den 17 juli 1947. Samtidigt som regeringen i Moskva för förste gången

erkände att en person som måste vara den svenske diplomaten funnits i rysk fångenskap avslutade man för sin del officiellt affären. Senare kontakter mellan regeringarna har så som det framställts endast inneburit att Sovjetunionen intagit en avvisande attityd.

Under senare år har nya omständigheter tillkommit. Sedan de svenska vitböckerna publicerats har en rad nya intressanta vittnesmål publicerats, i synnerhet av judar som fått tillåtelse att utvandra från Sovjetunionen och som suttit fängslade på bl.a. Wrangels ö. Vi har knappast någon anledning att betvivla att det verkligen funnits ett fångläger på Wrangels ö utanför det otillgängliga Sibiriens nordostkust.

Vittnesmålen finns dokumenterade i protokoll från förhör i ett amerikanskt senatsutskott 1973. Wallenberg skall enligt vittnesmål från utvandrade sovjetiska judar ha varit i livet så sent som 1961 eller 1962. Åtminstone ett av vittnesmålen har utretts av rikspolisstyrelsen. Andra vittnesmål gör gällande att det finns bevis för att Wallenberg funnits i livet ännu senare.

Samtidigt har nya intressanta spår och synpunkter i fallet Wallenberg förekommit i svensk debatt, bl.a. i en TV-serie och i journalisten Eric Sjöquists bok "Affären Raoul Wallenberg".

Men kan man verkligen tro att Wallenberg lever? Det är en ovidkommande fråga som alltför ofta tillåts spela en roll i diskussionen. Vad man tror eller inte tror har inte med saken att göra. I sin bok "Korsdrag" skriver Harald Wigforss, en av de publicister som ingående studerat fallet Wallenberg att

"tyvärr innehåller den klenrogna frågan en väsentlig del av förklaringen till att Wallenbergs öde än så länge förblivit ouppklarat. Han är nog död nu, alternativt: det går aldrig att få klarhet. Detta tvivel blev i ett tidigare skede det officiella Sveriges försåtliga psykologiska ursäkt för att inte lägga in full kraft i efterforskningarna, och därmed köpte man sig fri från ytterligare bråk med ryska regeringen. Senare togs saken upp med långt större kraft, men då hade oersättlig tid gått förlorad."

Många forskare och journalister, svenska såväl som utländska, söker fortfarande sanningen om Raoul Wallenberg. En av dem som annämt intresse är den internationellt uppmärksamade Simon Wiesenthal. Lika beundransvärd som deras energi är, lika otacksam är deras uppgift. De försöker pussla samman skärvorna av information, men deras arbete leder bara till att nya frågor måste ställas. Deras arbete löper den beklagliga risken att förbli fåfängt så länge de inte har möjlighet att kontrollera, väga och bedöma sina rön mot bakgrund av den väldiga informationsmassa som samlats i utrikesdepartementets akt om Raoul Wallenberg.

Många forskare och journalister kan ledas på villospår genom att de inte har tillgång till utrikesdepartementets sakmaterial och nya uppgifter, vittnesmål och synpunkter kan missförstås, beaktas för litet eller rent av lägga hinder i vägen för sanningssökandet genom att inte kunna avstämmas mot personakten i utrikesdepartementet.

En uttömmande och historiskt korrekt redovisning av Raoul Wallenbergs öde är inte bara ett allmänt samhällsintresse; det är ett omutligt moraliskt krav. Alltner talar för att utrikesdepartementets dossier är central för att inte säga avgörande för att dessa krav skall bli tillgodosedda. Förutsättningen är att hemligstämpeln hävs.

Utrikesdepartementets akt om Wallenberg bör därför öppnas för insyn från journalistiken och den historiska forskningen. Enligt gällande lagstiftning rörande handlingar som berör vårt lands förhållande till andra länder har regeringen möjlighet att i den ordning den själv bestämmer utlämna handlingar tidigare än femtio år efter handlingens datering. Internationellt anses numera ofta femtio år vara en alldeles för lång tid för hemlighållande av diplomatiska skäl.

Vid förra årets riksdag uttalade regeringen genom utrikesministern att regeringen håller ärendet Wallenberg ständigt aktuellt. Det måste betyda att regeringen är intresserad av att få en nedsägslofri bild av händelse-

1

förloppet. Genom att häva sekretessen kan detta intresse tjänas. Regeringens tidigare vägran att ge run åt offentlighet är svårförklarlig om regeringen verkligen har ett intresse av saken.

Hänsynen till de personer som finns omnämnda i handlingarna, som har lämnat bidrag och som inte vill att deras namn eller bidrag lämnas till offentlighet kan inte negligeras. Men det är inte omöjligt att på ett för rättssamhället acceptabelt sätt forcera denna svårighet. Under inga omständigheter kan hänsynstagandet vara skäl nog att behålla hemligstämpeln på hela materialet. För en del av de tidiga informationerna bör svårigheterna att ge fri insyn vara ytterst ringa.

För att garantera såväl berättigade krav på anonymitetsskydd som att inget relevant material utan godtagbara skäl undanhålls offentligheten bör en medborgarkommission tillsättas. För en sådan kommission talar också allmänhetens starka intresse för Raoul Wallenberg, hans verk och livsöde. Wallenberg är i hög grad allmänhetens angelägenhet.

Medborgarkommissionen bör därför ha bred förankring i det svenska samhället och bestå av medborgare med erfarenhet främst från publicistik, politik, juridik och historisk vetenskap. Den bör så snabbt som möjligt under våren 1975 gå igenom materialet om Raoul Wallenberg i syfte att ge regeringen råd om vad som bör offentliggöras resp. vara sekretessbelagt. Målsättningen för kommissionen bör vara att allt material, som inte sannolikt kan skada enskilda personer, nu bör ställas till forskningens, massmediernas och allmänhetens förfogande. En medborgarkommission med denna uppgift bör omedelbart tillsättas.

Vi yrkar därför

att riksdagen uttalar att regeringen bör tillsätta en medborgarkommission att granska tillgängliga handlingar om Raoul Wallenberg i syfte att ge regeringen råd om vad som bör offentliggöras enligt den princip som omnämns i motionen ovan.

Stockholm den 23 januari 1975

Per Ahlmark (fp)

Billy Olsson

Billy Olsson i Kil (fp) 256

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

LONDON

1975-01-22

1975-01-30 Rosén/mj
a+b f k t arkivchef Carlgren
a+b " Jan Lundvik, pol I

exp. 30/1-75 mj

Redaktören Rosén

UTRIKESDEPARTEMENTET

Rosén. aa/mj

Delge. ~~Ch. o~~

40	
INKO	
27. JAN 1975	
Avd. <i>f</i>	Gr. <i>21</i> <i>En I</i>

Broder,

./.

Våra förfrågningar och konversationer om Raoul Wallenberg har nu materialiserat sig i bifogade artikel i The Spectator. Maurice Samuelson har också publicerat sig i The Jewish Chronicle men nämner att den artikeln på det hela taget inte är mycket annorlunda.

*I am very grateful to you for coming here
in December*

Lars Arnö
Lars Arnö

national (5) port from odesia Mortimer

minister, prohibited immigrant, guest of Sir Roy Welensky has run the gamut of a (Northern Rhodesia that was). Yet range for he has long been on good terms with Dr Banda of Malawi and British government, not Sir Roy, who da in goal when that gentleman and de their murderous way to power, ently forgotten today, but well in The Spectator in August 1964).

Sir Roy is probably the most widely Rhodesian among Europeans and Like most older Rhodesians he was p with Africans and is at home in both and Tchyralapala (the local bastard He lives unpretentiously and d in a green Salisbury suburb; though the Dandy and three Siamese like to ve on him, in bed and out.

is no doubt that when Sir Roy goes to the opening of Parliament this week erans of troubled Africa will get over the Callaghan circus wreckage. is essential. Any conference delayed is useless. As Sir Roy told Alec home, months before the ill-fated and poned Pearce Commission arrived in delay allows intimidation, organisat- cheer joy of veto to do their work; and Protracted manoeuvres over venue man may be good party politics, but all for Africa.

lways Sir Roy's contention that UDI cessary: quiet diplomacy and a couple yes would have achieved more with ontation, for qualified majority rule written into the Rhodesian constitu- 1923. Today, the apparent conflict in 's statements and the real gap with extremists lies in the difference multi-racial rule and black power; in orderly progression with increasing of Africans in government, and the demand for 100 per cent racial now.

allah, representing the United African es in ANC seems happy to see all s of all races working together as a the Revd Sithole, militant ZANU, is d that the pivot of power shall be a concept far removed from majority ver-sharing. Further, his proposed inet removes the Matabele as surely yu ousted the other tribes in Kenya. ighan's elephantine politics are even ul than Tiger in its day, whatever os he gets. Mr Vorster may have n for talking to SWAPO terrorists in Rhodesians hold him in equal con- his determined and insulting ignor- eir country, his unseemly haste to NC leaders outside it, and especially promise to see James Chikerema in nt House. 'What kind of people does e are?' they echo Churchill. Unfor- gets they live with the horrors of rferred power in the Congo and ue. How can they wish to see the able chaos of the north take over in e with the Soviet dogma (for the ounded at the UN, that indepen- come first whether or not a people

ghan could have visited Mt Darwin, ck and white together resist the their country. There was not even a r the four deliberately and cold

when they heard of the cyclone disaster in that other Darwin, they promptly raised 2,000 dollars to send, even though Rhodesians are forbidden to set foot in Gough Whitlam's Australia.

At the last Commonwealth Conference it was agreed that Rhodesians should be left to solve their own problems in their own time without outside pressure. It is not hard to guess the current source of pressure. There is no need for the British Government to support it. The majority of Rhodesians do not.

International (6)

Is Wallenberg still alive?

Maurice Samuelson

Just thirty years ago, one of the noblest individual exploits of the second world war came to an end and one of the cruellest mysteries of the post-war era began: the disappearance of Raoul Wallenberg, the young Swedish diplomat who had saved thousands of Hungarian Jews from the Nazi death camps. He and his Hungarian driver were last seen in Budapest on January 17, 1945, with an escort of Soviet soldiers. As Wallenberg drove off, he told colleagues he was going to the headquarters of Marshal Malinovsky, but that he did not know whether he was to be a guest or a prisoner of the Red Army.

Since that day, his wartime exploits in Budapest have made him a national hero in Sweden. But his disappearance has made him the object of continual anxiety and sorrow. To this day, the mystery of his fate is an irritant in Sweden's relations with the Soviet Union, flaring up periodically like a wound which cannot heal.

The son of a gifted, aristocratic family, Wallenberg had arrived in Budapest in July 1944 as a secretary at the Royal Swedish Legation. He was then thirty-two. Armed with neutral diplomatic status and with money from American-Jewish funds, his assignment was to set up a special section at the Legation to save as many people as possible from the Final Solution. Nearly half a million Jews had already been deported from Greater Hungary, most of them to Auschwitz. Now another 220,000 huddled in Budapest, anxiously watching as the Nazis pressed the Horthy regime to hand them over for slaughter.

Immediately on his arrival, Wallenberg spearheaded a drive by neutral embassies to issue thousands of protective papers. The Swedish passes enabled the bearer to return to his 'homeland' or to the seven states represented by Sweden. He encouraged the Hungarian government to stand up to Nazi pressure. He put thousands of people, especially children, into what he called "the internationally protected zone" - thirty-two houses flying the Swedish flag. His army of assistants, at one point numbering 600, followed Adolf Eichmann's notorious 'death marches' with food and clothing and, where possible, brought deportees back to the relative safety of Budapest. By the time the Russians arrived in January 1945, Wallenberg had won the admiration of his colleagues and was recognised by many Jews and other unfortunates as a saviour.

Wallenberg's memory is cherished most of all by his mother, Mrs Maj von Dardel. Now in her eighties, she has not ceased hoping that she will see him again. Only last month, when Alexander Solzhenitsyn was in Stockholm to collect his Nobel literature prize, she asked if he knew anything about her son. Solzhenitsyn replied that after studying documents on the case, Wallenberg might be alive despite Soviet claims to the contrary.

Wallenberg would today be sixty-three years

eye-witness reports of former Soviet prisoners and by the inconsistency and vagueness of Soviet official statements.

Immediately after his departure with his Red Army escort in 1945, Soviet officials said he was under Soviet protection and being properly treated. But two months later, Hungarian radio claimed that he had been killed by Gestapo men. For the next twelve years, the Russians would refer to this report whenever Sweden renewed its inquiries about his fate. In 1952, however, several prisoners of war released by the Russians swore that they had either met Wallenberg, communicated with him or had heard of him in captivity in Moscow. Some of them said they had been in the same cells as his driver. Following the death of Stalin, Sweden pressed the Kremlin to make a thorough investigation.

In February 1957, Andrei Gromyko, then Deputy Foreign Minister, made the sensational disclosure that a prisoner called 'Wallenberg' had died in the Lubyanka prison of a heart attack in July 1947 and that his body had been immediately cremated without a post-mortem. Expressing his Government's regret and sympathies, Gromyko laid the blame on the "criminal activities" of the discredited Security Minister Abakumov who, like the head of the Lubyanka prison hospital, was no longer alive to throw additional light on the affair.

Far from accepting Gromyko's version, many Swedes now felt even more certain that Wallenberg might still be alive. Other witnesses had come forward who claimed that Wallenberg had been seen or heard of in Soviet prisons in 1953 and 1954. With increasing irritation Moscow's only reply was that the testimony of "war criminals" could not be accepted.

The next flurry of excitement came early in 1961 when a friend of Wallenberg's mother, Professor Nanna Svartz, met a Soviet colleague in Moscow who claimed to know all about the missing diplomat and said he was currently very sick in a mental hospital. This was supported by another Soviet medical man who advised the Swedish professor to write to Deputy Foreign Minister Semenov, requesting Wallenberg's repatriation on health grounds.

Madame Svartz received no reply to her letter and returned to Moscow two months later. To her consternation, the Russian now completely changed his story. He denied making the earlier statement, which he attributed to a misunderstanding. He also disclosed that Chairman Krushchev was angry and remonstrated with Madame Svartz for reporting the matter to the Swedish government.

Krushchev voiced his annoyance himself in June 1964 when, during a visit to Stockholm, he was told that Sweden still refused to abandon the case. A year later, Swedish Premier Erlander raised it during his own visit to Moscow. This time it was Premier Kosygin who denied that the Kremlin had a dossier on Wallenberg and reiterated Gromyko's story about the prisoner who had died in 1947.

Three months later, in September 1965, the Swedish Government published a White Book containing documents on the case since 1957. Since 1965, no hard evidence has emerged to warrant a new démarche. But the Foreign Ministry in Stockholm still follows up every scrap of information which might point to its long-lost Secretary to Budapest. In their files is the testimony of a Berliner who claims he met Wallenberg in a transit room in Moscow's Lefortovo prison in 1949. The Swede had reportedly told him that, after two years in solitary confinement, he had been sentenced to twenty-five years hard labour in Vorkuta.

Time alone will finally extinguish hopes that he is still living in some wintry wasteland. But in the hearts of his Swedish countrymen and all who cherish humanity and liberty, Raoul Wallenberg will never die.

~~FÖRSLAG~~Utrikesutskottets betänkande nr 2UU 1975:2Nr 2

aa/atta

Utrikesutskottet betänkande med anledning av motioner om
offentliggörande av handlingar om Raoul Wallenberg m.m.Motionerna

I motionen 1975:327 av herr Björck i Nässjö m.fl. (m)
hemställs

att riksdagen hos regeringen begär

1. att en "vitbok" rörande de dokument som framkommit på
senare år i fallet Wallenberg färdigställs och publiceras,
2. att hemligstämpeln rörande det arkiv i ärendet som finns
hos utrikesdepartementet hävs, utom i de fall då enskild
person kan komma att lida skada.

I motionen 1975:457 av herrar Ahlmark och Olsson i Kil (fp)
yrkas

att riksdagen uttalar att regeringen bör tillsätta en
medborgarkommission att granska tillgängliga handlingar
om Raoul Wallenberg i syfte att ge regeringen råd om
vad som bör offentliggöras enligt den princip som omnämns
i motionen ovan.

Utskottet

Regeringen har som bekant vid flera tillfällen offentligt
redovisat sin aktivitet för att få klarhet i vad som hänt
Raoul Wallenberg sedan han i januari 1945 tillfångatogs av de
sovjetiska trupperna i Budapest. Regeringens senaste vitbok
i ärendet framlades hösten 1965.

Därefter har från ^{fråga} till till annan uppgifter kommit fram om
att Raoul Wallenberg vid visst tillfälle skulle ha befunnit sig
i visst fängelse eller läger i Sovjetunionen.

Den 20 maj 1974 besvarade utrikesministern en interpellation i ärendet.

Utrikesministern förklarade bl.a. att de nya uppgifterna skulle bli föremål för så fullständiga och omsorgsfulla utredningar som möjligt. Hittills hade dock ingenting framkommit som bestyrkte deras riktighet. Utrikesministern konstaterade att vi alltjämt saknade en slutgiltig bekräftelse på vad som hänt Raoul Wallenberg.

Att regeringen inte lämnat en fullständig redogörelse för de olika uppgiftslämnarna berodde på att undersökningarna fortsatte. Vidare måste man respektera vederbörandes önskemål att inte få sin identitet röjd.

Utskottet har erfarit att ingenting framkommit vid den fortsatta utredningen som bestyrker de nya vittnesmål som åberopas i motionerna 327 och 457.

Frågan om en ny offentlig redogörelse i ärendet respektive om hävande av hemligstämpeln på UD:s aktmaterial har givetvis många känsliga aspekter. Åtgärder av detta slag är tänkbara endast om man därigenom inte skadar enskilda personer eller försvårar myndigheternas möjligheter att följa nya spår.

(sema remiss utgå !!)
~~Avgöranden härvidlag sker således inte på politiska grunder.~~
 Av denna anledning kan ansvaret för frågan om offentliggörandet inte heller delas med en medborgarkommission på det sätt som föreslagits i motionen 457.

Utskottet ansluter sig emellertid i princip till den uppfattning som kommit till uttryck i motionerna 327 och 457 om önskvärdheten av största möjliga öppenhet i ärendet. Utskottet förutsätter att regeringen håller frågan ständigt aktuell och att den vid den tidpunkt som bedöms lämplig kommer att lämna en offentlig redogörelse för den utveckling som skett i ärendet efter publiceringen av den senaste vitboken.

Utskottet hemställer

att riksdagen anser motionerna 1975:327 och 1975:457 besvarade med vad utskottet anfört.

Utr. min. vidit / *extra*
kr Carlgren
(Polchefen och. kopia)

Sweden
amnesty international
International Secretariat

SG/ESB

53 Theobald's Road
London WC1X 8SP
Telephone: 01-404 5831
Telegrams: Amnesty London

INK STRIKES DEP		
Dnr 942/1975		
10 FEB 1975		
Avd P	Gr 2	Mao 6u I

His Excellency Sven Anderson
Minister of Foreign Affairs
Stockholm
Sweden.

1975-03-06

7th February 1975.

kr Carlgren/ds Hyltenius, mf

Your Excellency, skr tit u/Sven Andersson

We have recently been asked by Mrs. Wallenberg* to take up the case of her son Raoul Wallenberg, the Swedish diplomat arrested by Soviet military or police authorities in Budapest in 1945. If he is alive, Raoul Wallenberg is a classic example of a prisoner of conscience as defined in Amnesty's statute. We understand that despite Soviet avowals that he is dead, and despite the extensive efforts of your Government, his mother believes he may still be alive. She rests her hope on the many reports, necessarily unsubstantiated, which have come from within the Soviet Union during the last 25 years and which could fit Mr. Wallenberg's description. These factors have persuaded us that Amnesty should formally endeavour to investigate the case, although we realise the enormous practical problems which this decision presents.

Although a vast public literature has been written on Raoul Wallenberg, it seems probable that any decisive information outside the Soviet Union must lie in the archives of the Swedish Foreign Office, where there is no doubt an extensive dossier on the case. I am therefore writing to seek your agreement that Mr. Clayton Yeo, who is responsible within the Secretariat for research on the Soviet Union, should be allowed to examine those archival documents which relate to Mr. Wallenberg. Mr. Yeo is Canadian by nationality, and is just completing a doctoral thesis at the London School of Economics on modern Soviet politics. He has a good working knowledge of German and French, as well as speaking fluent Russian. It would therefore be necessary for us to arrange some assistance for him only with those documents in Swedish.

I am making this request to you on purely humanitarian grounds, and I very much hope that you will feel able to extend full facilities to Mr. Yeo to conduct this enquiry.

Yours sincerely,

Martin Ennals
Secretary General.

* now Mrs. Maj von Gardel

Chairman of the International Executive: SEAN MACBRIDE, S.C.
Secretary General: MARTIN ENNALS

PATRONS: The Archbishop of Canterbury, Great Britain · Roger Baldwin, President of the International League for the Rights of Man, U.S.A. · Danilo Dolci, Sicily · Professor Erich Fromm, New York and Mexico · Lt.-Gen. Sir Brian Horrocks, Great Britain · Jean-Flavien Lalive, Switzerland · Professor Salvador de Madariaga, Spain · Yehudi Menuhin, Great Britain · Professor Gunnar Myrdal, Sweden · Alan Paton, South Africa · Dr. Martin Niemöller, Germany · Sean MacBride, S.C., Ireland · Professor Giorgio La Pira, Italy · Professor Julius Stone, Australia

AMNESTY INTERNATIONAL HAS CONSULTATIVE STATUS WITH THE UNITED NATIONS (ECOSOC) · UNESCO · THE COUNCIL OF EUROPE · THE ORGANISATION OF AMERICAN STATES · AND IS RECOGNISED BY THE ORGANISATION OF AFRICAN UNITY

1975-02-14

Utrikesrådet Edelstam

UTRIKESDEPARTEMENTET

26
Ur Leifland, IB
1975-02-21
a + b f kommentarer t
Utrikesrådet Edelstam,
p.t. Genève.
u/Leif Leifland

1975-02-21

1975-03-10
ch London
ur Leifland, IB

90

INKOMM			
21 FEB 1975			
Ans	Gr	Pos	Eu I
D	2		

STRÄNGT FÖRTROLIGT

Wallenbergsvittne

Hbr Åkerrén-Edelstam 74-12-18
(2 bil)

5/3. Samtal med
A. Edelstam som ansvarar

(Mer än något till hbr 64.)

Broder,

Min kondoleansskrivelse till familjen Adam har resulterat i att jag erhållit i fotokopia närslutna brev från dennes son. Jag har inget minne av några svårigheter som vederbörande då skulle ha haft med belgiska eller tyska myndigheter utan får snarast fram en minnesbild av att han uppgav sig vara integrerad i det belgiska samhället vid den tid då han hade kontakt med mig. Givetvis har jag inga möjligheter att engagera mig för honom. Eftersom saken ur flera synpunkter är känslig vill jag emellertid underställa Dig ett utkast till svar.

Huruvida det kunde vara någon mening i att på detta stadium kommunicera om detta sannolikt icke särdeles relevanta vittne med Raoul Wallenbergs familj har jag svårt att bedöma. Innan jag skriver mitt svar vore jag emellertid också tacksam att få ett råd härom.

Hälsning!
Din älskade

Anders Åkerrén
Bengt Åkerrén

UTKAST TILL SVAR

Jag tackar för Edert vänliga brev av den 10 februari 1975. Jag har ett klart minne av att Monsieur Etienne Adam på eget initiativ tog kontakt med mig, troligen under år 1953, medan jag tjänstgjorde vid dåvarande svenska legationen i Bryssel, för att i humanitärt syfte lämna informationer om vad han kom ihåg rörande svenske medborgaren Raoul Wallenberg. Kontakten mellan oss bestod i två eller tre sammanträffanden uteslutande beträffande denna sak.

Då jag i övrigt icke haft kontakt med M. Adam saknar jag möjlighet att vara Eder behjälplig i de angelägenheter som beröras i Edert brev.

Stuttgart, le 10.02.1975

Monsieur

Bengt Åkerren

Ambassade du Royaume de
Suède
23, North Row
Londres, G.B.

Monsieur,

Je tiens d'abord à vous remercier des marques de sympathie que vous nous avez témoignées. Je prends par la même la respectueuse liberté de solliciter votre gentille attention sur quelques faits, que je me vois dans l'obligence de vous faire parvenir.

En effet, j'ai retrouvé en ordonnant les papiers de feu mon père, une lettre inachevée qui était adressée à votre intention. Je me trouve dans le devoir de vous la transmettre.

La substance relate des souffrances qui ont quotidiennement accablé la famille du journaliste hongrois en exil, Etienne Istvan ADAM après son expulsion hors du territoire belge. A cette époque-là, il avait témoigné auprès du Ministère des Affaires Etrangères suédois que le diplomate suédois Mr. Wallenberg avait été bien enlevé par les autorités soviétiques aux Balkans. Il fut en mesure de reconnaître cette personne dans un lot de photographies qui lui avaient été présentées à la fois. Ce témoignage avait permis de dévoiler le sort du diplomate Wallenberg porté disparu jusqu'à ce jour-là.

Par la suite, mon père fut le jeu cruel d'un passe-temps intergouvernemental et de chimères influences politiques qui l'ont abaissé au rang de "cambricoleur", d'"assassin" et d'"espion" tout en prologeant son calvaire par d'innombrables tortures dans maintes prisons. Cette triste épopée fantastique, mais vraie, ne prit fin qu'après onze ans sur diverses routes nationales, devant le Conseil de l'Europe à Strassbourg.

Avant son expulsion hors de Belgique, il avait déposé une demande de visas pour la Suède. Cette demande lui avait été refusée. Les périples de cette chasse à l'homme l'emmènèrent à Bonn où il réitéra celle-ci. Là, il se vit non seulement refuser sa requête, mais également traiter de menteur; ce qui aggrava d'autant plus la situation momentanée auprès des autorités allemandes qui ont été également fausement informées.

Malgré les incessants efforts pour vous rejoindre afin de solliciter une intervention de votre part, il lui fut impossible de prendre contact avec vous; personne n'était, à en croire les intéressés, en mesure d'indiquer l'adresse sous laquelle il aurait pu vous contacter. Les difficultés ne se sont finalement apaisées qu'au terme des dix onze ans, et cela grâce à la généreuse intervention du cardinal Mindszenty.

La lettre de mon père dont je relate a été avant tout rédigée afin de solliciter votre aide.
En effet, en Belgique, la famille Wallenberg avait offert, par votre intermédiaire, leur intention d'aide à l'égard de mon père qui avait décliné cette offre.
C'est donc en s'appuyant sur cette offre que mon père avait envisagé peu avant son décès, de s'adresser à cette famille dans le but de soigner sa tuberculose bronchitiale qui l'accablait depuis un certain temps ainsi que de pouvoir soigner ma mère qui, à plusieurs reprises, a dû subir des interventions chirurgicales et l'implantation d'une prothèse articulaire à la suite d'une arthrose ossuaire.
C'est dans ce sens que je prends la respectueuse liberté de vous prier, Monsieur, d'avoir l'extrême obligeance de communiquer à cette famille, au cas où elle désirerait rentrer de nouveau en contact avec notre famille, l'adresse de ma mère.
En vous remerciant d'avance pour votre gentille attention, veuillez, Monsieur, agréer l'expression de mes sentiments les plus distingués.

Etienne ADAM (jr.)
(étudiant)

E. Adam

Ci-joint un ouvrage de mon père "Albanie"

Előszó

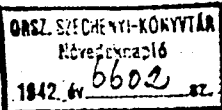
Nehéz történelmi idők világos, érthető vázlata, mindenki részére könnyen áttekinthető és mégis a legfőbb eseményeket magában foglaló színes képe, melyben az azt követő véres korszak magvát és csíráit megtalálhatja minden olvasó és tanulságos következtetéseket vonhat le magának.

Ez az értékes munka, nagy tanulmányok tömör kivonata, mely, amennyire adatok rendelkezésemre állnak, szerintem hű tükörképe az akkori eseményeknek.

Olvását és tanulmányozását mindenkinek ajánlom!

József

127800

Photographie mise dans la section
enluminée
Vie de l'empereur en Bibliothèque nationale

5599

ZÁRT ANYAG

matière bloquée

VILÁGHABORÚ OKAI.

HARMÁSSZÖVETSÉG
TÖRTÉNETE.

A H. KIR. KÜLVÖGYI TÁRSASÁG ALTAL
JUTALMAZOTT MŰ.

IRTA
ADÁM T. ISTVÁN

ÁTNEZTE ÉS AZ ELŐSZÓT IRTA
JÓZSEF KIR. HERCEG
TABORNAGY

BUDAPEST 1942

Nr 2

Utrikesutskottets betänkande med anledning av motioner om offentliggörande av handlingar om Raoul Wallenberg m. m.

Motionerna

I motionen 1975:327 av herr Björck i Nässjö m. fl. (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär

1. att en "vitbok" rörande de dokument som framkommit på senare år i fallet Wallenberg färdigställs och publiceras,
2. att hemligstämpeln rörande det arkiv i ärendet som finns hos utrikesdepartementet hävs, utom i de fall då enskild person kan komma att skada.

I motionen 1975:457 av herrar Ahlmark och Olsson i Kil (fp) yrkas att riksdagen uttalar att regeringen bör tillsätta en medborgarkommission att granska tillgängliga handlingar om Raoul Wallenberg i syfte att ge regeringen råd om vad som bör offentliggöras enligt den princip som omnämns i motionen.

Utskottet

Regeringen har som bekant vid flera tillfällen offentligt redovisat sin aktivitet för att få klarhet i vad som hänt Raoul Wallenberg sedan han i januari 1945 tillfångatogs av de sovjetiska trupperna i Budapest. Regeringens senaste vitbok i ärendet framlades hösten 1965.

Därefter har från och till andra uppgifter kommit fram om att Raoul Wallenberg vid visst tillfälle skulle ha befunnit sig i visst fängelse eller läger i Sovjetunionen.

Den 20 maj 1974 besvarade utrikesministern en interpellation i ärendet.

Utrikesministern förklarade bl. a. att de nya uppgifterna skulle bli föremål för så fullständiga och omsorgsfulla utredningar som möjligt. Hittills hade dock ingenting framkommit som bestyrkte deras riktighet. Utrikesministern konstaterade att vi alltjämt saknade en slutgiltig bekräftelse på vad som hänt Raoul Wallenberg.

Att regeringen inte lämnat en fullständig redogörelse för de olika uppgiftslämnarna berodde på att undersökningarna fortsatte. Vidare måste man ge spektera vederbörandes önskemål att inte få sin identitet röjd.

Utskottet har erfarit att ingenting framkommit vid den fortsatta utredningen som bestyrker de nya vittnesmål som åberopas i motionerna 327 och 457.

frågan om en ny offentlig redogörelse i ärendet respektive om hävande av hemligstämpeln på UD:s aktmaterial har givetvis många känsliga aspekter. Åtgärder av detta slag är tänkbara endast om man därigenom inte skadar enskilda personer eller försvårar myndigheternas möjligheter att följa nya spår. Ansvar för frågan om offentliggörandet kan inte delas med en medborgarkommission på det sätt som föreslagits i motionen 457.

Utskottet ansluter sig emellertid i princip till den uppfattning som kommit till uttryck i motionerna 327 och 457 om önskvärdheten av största möjliga öppenhet i ärendet. Utskottet förutsätter att regeringen håller frågan ständigt aktuell och att den vid den tidpunkt som bedöms lämplig kommer att lämna en offentlig redogörelse för den utveckling som skett i ärendet efter publiceringen av den senaste vitboken.

Utskottet hemställer

att riksdagen anser motionerna 1975:327 och 1975:457 besvarade med vad utskottet anför.

Stockholm den 4 mars 1975

På utrikesutskottets vägnar

ARNE GEIJER

Närvarande: herr Arne Geijer i Stockholm (s), fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp), herr förste vice talmannen Bengtson i Jönköping (c), herrar Hernelius (m), Antonsson (c), fru Lewén-Eliasson (s), herr Adamsson (s), fru Nilsson i Kristianstad (c), herrar Palm (s), Turesson (m), Hellström (s), Åberg (fp), Ericson i Örebro (s), fru Frändås (s) och herr Sundman (c).

Reservation

av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Åberg (fp) som anser att utskottets yttrande från och med det stycke som börjar med "Utskottet har" bort ha följande lydelse:

Vi finner det utomordentligt angeläget att så snabbt som möjligt häva hemligstämpeln på allt det material om Raoul Wallenberg som är möjligt att offentliggöra utan att skada enskilda medborgare. Det är inte rimligt att handlingarna om Wallenberg skall vara hemliga i många år framåt.

Motionen 457 föreslår att en medborgarkommission tillsätts för att granska tillgängliga handlingar om Raoul Wallenberg. Dess uppgift skall vara att ge regeringen råd om vad som bör offentliggöras resp. vara sekretessbelagt.

Målsättningen för kommissionen bör vara att allt material, som inte sannolikt kan skada enskilda personer, nu ställs till forskningens, massmediernas och

allmänhetens förfogande. Kommissionen bör bestå av medborgare med erfarenhet främst från publicistisk, politisk, juridisk och historisk vetenskap.

Utskottet delar motionens värdering att Wallenberg-handlingarna nu bör öppnas så långt som möjligt och att en medborgarkommission med uppgifterna ovan omedelbart bör tillsättas.

Utskottet hemställer

- 1. att riksdagen med bifall till motionen 1975:457 ~~Y~~ ~~regeringen~~ ~~bör tillsätta~~ en medborgarkommission ~~att granska tillgängliga handlingar om Raoul Wallenberg i syfte att ge~~ ~~regeringen råd om vad som bör offentliggöras enligt den princip som omnämns i motionen.~~

- 2. ~~att riksdagen anser motionen 1975:327 besvarad med vad utskottet anför.~~

*Höck med anledning av motionen
1975:327 hos*

St begär en

Y tillsätts med uppgift att

THE MINISTER FOR
FOREIGN AFFAIRS

Stockholm, March 6, 1975

Mr. Martin Ennals
Secretary General
Amnesty International
53 Theobald's Road
LONDON WC1X 8SP

Raoul Wallenberg-fallet

Dnr 384		
Avd P	Grp 2	Mål Ew

Dear Mr. Ennals,

In your letter of February 7 you requested my consent for Mr. Clayton Yeo to examine the documents concerning Mr. Raoul Wallenberg in the archives of the Ministry for Foreign Affairs. Mr. Yeo would thereby be gathering information which Amnesty International would use in its research on the Wallenberg case.

The Ministry's documents concerning Raoul Wallenberg contain a great deal of information about people in Soviet prison camps and their relatives. These documents also deal extensively with Sweden's general relations with the Soviet Union. I am bound to judge both these categories of documents as being of a most sensitive nature. Consequently, I have, in common with my predecessors, consistently refused requests from various quarters for access to my Ministry's comprehensive dossiers relating to Raoul Wallenberg. I realize, of course, that in your case the request is based on purely humanitarian grounds, but I cannot see my way clear to make

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☒ luftpost

☒ vanlig post

Avsändn datum

1975-03-06

Sign

[Signature]

an exception from the general rule governing previous decisions, the reasons for which I have given above. I may further add that this rule has parliamentary support. Thus the Committee on Foreign Affairs the other day rejected two private member's motions that the existing secrecy ruling the Raoul Wallenberg papers should be lifted.

As you know, of course - but may I nevertheless take this opportunity to emphasize it - the Swedish Government is, as in the past, anxious to follow this matter with the greatest attention. It is aware that new circumstances and new information may come to light that justify further action on its part.

Information concerning Raoul Wallenberg coming to the knowledge of the Swedish Government is always studied as fully and meticulously as possible.

Yours sincerely,

Sven Andersson

Avsändningsort

Pol.avdeln, ur Leifland, IB

Ärende

Wallenbergsvittne

Datum

1975-03-10

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu^I

Adress

Svensk
LONDON

Pol (cy)

125 D

Text

Handbrev Åkerrén/Edelstam 14 februari. Från Polchefen.
Ditt utkast till svar O.K.

Cabinet

Wt. univ. wh. logia / *extra*.
Polchlofer: *W*
Archivchlofer: *C*

Salcom 10.
amnesty international
International Secretariat

aa/extra

53 Theobald's Road
London WC1X 8SP
Telephone: 01-404 5831
Telegrams: Amnesty London

HE/VH

7 April 1975

His Excellency Sven Andersson
The Minister for Foreign Affairs
STOCKHOLM

INK UTRIKESDEP		
Dnr 28/ 324		
11 APR 1975		
Avd	Gr	M ²
<i>p</i>	<i>2</i>	<i>ell</i>

Your Excellency,

In the absence of the Secretary General, I have the honour to acknowledge receipt of your letter of 6 March replying to our request to examine the documents concerning Mr. Raoul Wallenberg which are in the archives of the Ministry for Foreign Affairs. I fully understand the principles which have governed your decision.

Amnesty International will continue to investigate the case with the means at its disposal. If, in the course of these investigations, the need should arise for further consultation I shall take the liberty of approaching you anew.

Yours respectfully and sincerely,

Hans Ehrenstråle

Hans Ehrenstråle
Deputy Secretary General

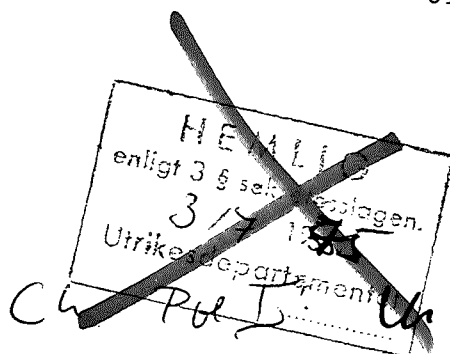
Chairman of the International Executive: SEAN MACBRIDE, S.C.
Secretary General: MARTIN ENNALS

PATRONS: The Archbishop of Canterbury, Great Britain · Roger Baldwin, President of the International League for the Rights of Man, U.S.A.
Danilo Dolci, Sicily · Professor Erich Fromm, New York and Mexico · Lt.-Gen. Sir Brian Horrocks, Great Britain · Jean-Flavien Lalive, Switzerland · Professor Salvador de Madariaga, Spain · Yehudi Menuhin, Great Britain · Professor Gunnar Myrdal, Sweden · Alan Paton, South Africa · Dr. Martin Niemöller, Germany · Sean MacBride, S.C., Ireland · Professor Giorgio La Pira, Italy · Professor Julius Stone, Australia
AMNESTY INTERNATIONAL HAS CONSULTATIVE STATUS WITH THE UNITED NATIONS (ECOSOC) : UNESCO : THE COUNCIL OF EUROPE : THE ORGANISATION OF AMERICAN STATES : AND IS RECOGNISED BY THE ORGANISATION OF AFRICAN UNITY

1975-06-30

P 2

Utrikesrådet Leif Leifland
UTRIKESDEPARTEMENTET

168

-1 JULI 75

P 2 Eu I

Överlämnas för kännedom
av Utrikesdepartementet Pol

03 JULI 1975

Raoul Wallenberg
(\$ bil.)

Broder,

BETR. åtgärd se bif.
delgivningslista.

[Handwritten mark] Solsjenitsyns påstående under sitt besök i Stockholm i höstas att Raoul Wallenberg fortfarande skulle vara i livet i sovjetisk fångenskap har något oväntat aktualiserats här i Danmark. I söndagens Berlingske Tidende stod att läsa en artikel i vilken en f.d. dansk kommunist vid namn Mogens Carlsson, som själv tillbringat många år i sovjetiska fångläger, understödjer Solsjenitsyns påståenden.

Mogens Carlsson skall under sin vistelse i Butyrskaja-fängelset ha träffat en ungersk lektor vid namn Zoltan Rivo, vilken uppgett att han så sent som 1951 - d.v.s. fyra år efter Wallenbergs påstådda död - skulle ha varit medfånge i Lubjanka-fängelset i Moskva.

Det framhålls i en introducerande artikel på tidningens första sida att Carlssons upplysningar är en dementi såväl av sovjetregeringens memorandum av 1957 till den svenska regeringen som av Elsa och Hans Villius' källkritiska verk Fallet Raoul Wallenberg.

./.

Artiklarna bifogas.

[Handwritten signature]
Hubert de Besche

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Enhet Datum Handläggare
Pol I 75-07-03 Bergqvist

☐ RAPPORT ☒ HANDBREV ☐ TELEGRAM ☐ PM

Godkännes

W

Chef för byrån

Ort/Datum/Nr eller namn

Köpenhamn 75-06-30 de Besche-Leifland

Angående

Raoul Wallenberg

Överlämnas för kännedom

☐ utan bil

☒ jämte bil

☐ jämte bil där

så angivits

☐ bil kan lånas

på UD

☒ HEMLIGSTÄMPLAS

☐ Konungen	☐ Statssekr Statsrådsberedn	☐ KMI	☐ Nord Afrikainstitutet
☐ Statsministern	☐ Statssekr Arbetsdep	☐ Försvarsstaben 4 ex	☐ Svenska ILO-kommittén
☐ Chef Arbetsdep	☐ Statssekr Bostadsdep	☐ Arméstabens FN-avdelning	☐ Svenska Unesco-rådet
☐ Chef Bostadsdep	☐ Statssekr Finansdep 2 ex	☐ FOA 4 ex	☐ Svenska FN-förbundet
☐ Chef Finansdep	☐ Statssekr Försvarsdep	☐ Exportkreditnämnden	☐ Östek byrån
☐ Chef Försvarsdep	☐ Statssekr Handelsdep	☐ Kommerskollegium 2 ex	☐ Bankföreningen
☐ Chef Handelsdep	☐ Statssekr Industridep	☐ Riksbanken	☐ Exportrådet 2 ex
☐ Chef Industridep	☐ Statssekr Jordbruksdep	☒ Rikspolisstyrelsen	☐ Grossistförb
☐ Chef Jordbruksdep	☐ Statssekr Justitiedep	☐ SIDA 2 ex	☐ Industriförbundet 2 ex
☐ Chef Justitiedep	☐ Statssekr Kommunikdep	☐ Socialstyrelsen	☐ Redareföreningen
☐ Chef Kommunikdep	☐ Statssekr Kommundep	☐ AB Atomenergi	☐ LO
☐ Chef Kommundep	☐ Statssekr Socialdep	☐ IVA	☐ SAF
☐ Chef Socialdep	☐ Statssekr Utbild dep	☐ SMHI	☐ AMS
☐ Chef Utbild dep	☐ I-sekr Ind dep	☐ Naturvårdsverket I-sekr	
☐ Statsr Lidbom	☐ I-sekr	☐ Statens Invandrarverk	
☐ Statsr Löffberg	☐ I-sekr Jordbruksdep 3 ex	☐ STU	
☐ Statsr Leijon	☐ I-sekr Kommunikdep	☐ Telestyrelsen	
☐ Utrnämnden/Utrutskottet ... 41 ex	☐ I-sekr Socialdep	☐ Forskningsberedningen	
☐ Utrikesutskottets sekr	☐ I-sekr Utbild dep	☐ Miljövårdsberedningen	
☐ Utrikesutskottets bitr sekr	☐ FKE	☐ Nordiska Rådets svenska del	

☐ Större beskickningar FN-representationen 10 ex	☐ Bonn 2 ex	☐ Moskva	☐ Peking	☐ Washington 2 ex
	☐ London	☐ Paris	☐ Tokio	☐ FN-repr
☐ Norden 4 ex	☐ Helsingfors	☐ Köpenhamn	☐ Oslo	☐ Reykjavik
☐ Övriga Östeuropa 8 ex	☐ Belgrad	☐ Berlin A	☐ Bukarest	☐ Sofia
	☐ Berlin Gk	☐ Budapest	☐ Prag	☐ Warszawa
☐ Övriga Västeuropa och Canada 16 ex	☐ Ankara	☐ Bryssel	☐ Lissabon	☐ Rom
	☐ Athen	☐ Dublin	☐ Madrid	☐ Wien
	☐ Bern	☐ Haag	☐ Ottawa	☐ Bryssel-del
				☐ Paris-del
☐ Nordafrika 4 ex	☐ Alger	☐ Kairo	☐ Rabat	☐ Tunis
☐ Mellanöstern 4 ex	☐ Bagdad	☐ Beirut	☐ Jeddah	☐ Kuwait
				☐ Tel Aviv
☐ Övriga Asien och Australien 12 ex	☐ Bangkok	☐ Dacca	☐ Hongkong Gk	☐ Jakarta
	☐ Canberra	☐ Hanoi	☐ Islamabad	☐ Kuala Lumpur
☐ Övriga Afrika 9 ex	☐ Addis Abeba	☐ Gaborone	☐ Lagos	☐ Monrovia
	☐ Dar-es-Salaam	☐ Kinshasa	☐ Lusaka	☐ Nairobi
☐ Latinamerika 11 ex	☐ Bogotá	☐ Buenos Aires	☐ Guatemala	☐ Lima
	☐ Brasília	☐ Caracas	☐ Havanna	☐ Mexico
☐ Vissa lönade konsulat 13 ex	☐ Antwerpen	☐ Istanbul	☐ Manila	☐ New York
	☐ Chicago	☐ Leningrad	☐ Minneapolis	☐ Rio de Janeiro
	☐ Hamburg	☐ London	☐ Montreal	☐ San Francisco

☐ Utrikesministern	☐ Chef Pol IV	☐ Statssekr int u-samarb	☐ Inspektören	☐
☐ Statsr Sigurdson	☐ Chef H-enhet I	☐ Chef multilaterala enh	☒ Chef Säkerhetsärenden	☐
☒ Kabinettssekr	☐ Chef H-enhet II	☐ Chef bilaterala enh	☐ Utr min sekreterare	☐
☐ Bitr Kabinettssekr	☐ Chef H-enhet III	☐ Chef Rapportsekr	☐ Björk	☐
☐ Chef Pol avd	☐ Chef H-förh grupp	☐ Chef Protokollet	☐ Bohm	☐
☐ Bitr chef Pol avd	☐ Chef Rättsavd	☐ Chef Pressbyrån	☐ Thorsson	☐
☐ Chef Pol I	☐ Bitr Chef Rättsavd	☐ Chef Inform byrån	☐	☐
☐ Chef Pol II	☐ Chef Adm avd	☐ Folkkrättsakkunnige	☐	☐
☐ Chef Pol III	☐ Bitr Chef Adm avd	☐ Folkkrättsarkivet 2 ex	☐	☐
Antal ex skr sidor 3	Antal ex bil sidor 3	Kopierad den 7/75	Distribuerad den 75-07-04	Ätg postexp
14	4			kurir
				luft-post
				datum
				sign
				Byråpärmén
				2 ex åter byrån
				C-pärmen 8 ex
				Regeringspärmen
				Avd chefspärmen

P 2 Gu I
P&I

Diplomat levede 4 år efter at være meldt død i Sovjet

Et af de meget få billeder, der eksisterer inde fra en russisk fangelejr. Man ser træpalisaderne, der omgiver lejren.

Tidligere dansk kommunist har nye oplysninger om Raoul Wallenberg

Af
Jens Thomsen

Den bortfødte svenske diplomat, Raoul Wallenberg, er stadig i live i et sovjetisk fængsel, hævdede den udviste russiske forfatter Alexander Solsjenitsyn under et besøg i Stocøholm i december i fjor. Solsjenitsyns påstand bliver i dag understøttet af en tidligere dansk kommunist, Mogens Carlsson, hvis medfange i Butyrskaja-fængslet, en ungarsk lektor, Zoltan Rivo, var sammen med den svenske diplomat i Lubyanka så sent som i februar 1951 — fire år efter det tidspunkt, da Wallenberg blev meldt død af NKVD-chefen, den

senere henrettede Viktor Abakumov.

»Raoul Wallenberg fortalte Zoltan Rivo, at han var svensker og diplomat. Han talte flere sprog og fik, hvad man kalder generalsforplejning, dvs., mere mad og flere cigaretter end de øvrige fange i Lubyanka«, erindrede Zoltan Rivo.

Talte tysk

»Hver tiende dag blev vi trukket ud på cellegangen og klippet. Det gjaldt også Wallenberg. Men for ham blev der tilkaldt en rigtig barber. En dag fik Wallenberg pludselig udleveret ci-

2) Fortsættes på
1. sektionens bagside

2) Diplomat levede 4 år efter at være meldt savnet

vilt tøj og fik at vide, at han skulle rejse.

»Ich gehe vom Haus — jeg skal væk herfra, sagde han. Vi havde talt tysk sammen i cellen«, oplyste Zoltan Rivo.

Mogens Carlssons oplysninger om Raoul Wallenbergs ophold i Lubyanka så sent som i februar 1951 er ikke blot et dementi af det sovjetiske memorandum til den svenske regering 6. februar 1957 om, at Wallenberg døde i Lubyanka 17. juli 1947, men er også en afkræftelse af det svenske historikerpar Elsa og Hans Villius' kildekritiske doku-

mentarværk »Falle Raoul Wallenberg«, hvori parret accepterer den sovjetiske forklaring.

Wallenbergs forsvinden i Sovjetunionen har været og er stadig en belastning for det svensk-sovjetiske forhold. Sverige har i tidens løb sendt snesevis af demarcher, memoranda, forespørgsler og noter til Moskva. Skiftende udenrigsministre og statsminister Olof Palme har taget spørgsmålet op med Stalin, Bulganin, Krushchev, Kosygin, Vishinsky, Gromyko m.fl. og den svenske regering har udsendt to tykke hvidbø-

ger om Wallenbergaffæren.

Wallenberg vil, hvis han stadig lever, i dag være 62 år gammel. Han er uddannet arkitekt og blev udnævnt til førstesekretær ved den svenske ambassade i Budapest i 1944. Han opholdt sig i byen, da den røde armé rykede ind. Han forsvandt den 13. januar 1945, da russerne besatte den bydel, hvor han boede. Næste dag dukkede han op på sit kontor med russisk eks eskorte, bl.a. for at hente en mappe med en meget stor pengesum. Siden er han ikke set i Budapest.

3. SEKTION, SIDE 2

To år i sibirisk straffelej

Fortsat fra forrige side

brød. Så flød alting ud for mig, og da de fem dage var gået, bar vagterne mig bevidstløs ud.

Og så havde Weindorf endda været mild i sin strafudmåling i forhold til, hvad andre oplevede i Pugatjof-tårnets kælder celle. Undertiden fylder man cellen op med iskoldt vand til knæhøjde, og sprøjter fangeren over med vand et par gange i døgnet. Kun få overlever tredje grad af denne disciplinærstraf, hvis maksimum er 25 døgns isolation.

Efter turen i Pugatjof-kælderen opgav jeg enhver tanke om appel.

Ud af dette fængsel kommer ingen uden 10 til 25 års straffearbejde, sagde en russisk medfange til mig.

Den 18. december 1951 blev min celledør revet op. Carlsson pådømte. (Afsted Carlsson).

74-årig terrorist

Sammen med mange andre dømte fanger blev jeg kørt til den nordlige bane-gård i Moskva, hvor de grønne Stolypinkavogne ventede for at føre os op nord på til republikken Komi, ASSR, til Ustrukhta, der er sidste station lige før Vorkuta, 2600 km nordøst for Moskva. Her ankom vi 8. januar 1952 efter 18 dages transport.

På en af etaperne fra Vologda, en gammel russisk fæstningsby, og til Ustrukhta sad jeg ved siden af en gammel kone på 74 år. Hun var som jeg idømt 25 års fængsel, hvilket for hende var en dødsdom.

Jeg havde allerede lært så meget russisk, at jeg kunne spørge, hvad hun var dømt for.

»Traktorist«, sagde hun.

Hun fortalte, at hun havde kørt traktor på et kollektivbrug i Karlikovka-området i Ukraine.

Da hun hverken kunne læse eller skrive, vidste hun ikke, hvad der stod i de domspapirer, hun gemte på brystet.

Jeg så papirerne. Af dem fremgik, at hun var dømt for terrorisme. Af hendes forklaring fremgik, at hun under den tyske besættelse af Ukraine havde fortsat sit job som traktorfører uden at blande sig i krigens gang. Da den røde hær kom tilbage, blev hele landsbyen straffet for passivitet under besættelsen.

Døds march til ny lej

Lejren vi kom til hed Galavnoje 243/14. Den havde otte mindre lejre under sig med et samlet fangetal på 20.000. Lejrene var bygget i 1934, og arbejdet bestod i træfældning. Hver morgen klokken fem lød Svanokken (gongongen), og vi blev purret ud på arbejde i hold på fire med en arbejdsnorm på fældning og transport af femten kubikmeter træ. Faldt arbejdspræstationen under denne norm, blev vore brødrationer reduceret. Vi fik hver 12-1500 kalorier dagligt, udmøntet i klægt, sort brød og suppe. Alle mine tænder i overmunden faldt ud.

I september 1953 fik jeg pludselig besked om, at jeg og 270 andre fanger skulle til en ny, ikke anlagt lejre endnu længere nordpå. Det frøs 30 grader, den dag vi tog afsted, bevogtet af sorte NKVD-soldater. Marchen gennem den øde, snedækkede taiga kostede 25 af de svageste fanger livet. En for en faldt de fra og blev liggende i sneen. Vagterne gik tilbage til dem, og spurgte

om de kunne rejse sig. Når svaret var nej, tog soldaten sin Nagan-pistol op og skød fangeren gennem nakkehulen, hvorved kraniet splintredes og ansigtet var ukendeligt. (Samme fremgangsmåde blev brugt af NKVD ved masse-mordet på 10.000 polske officerer i Katyn-skoven).

Sidste lagpunkt

På turen overnattede vi i snehuler, vi selv byggede. For at holde os varme, tog vi tøjet af og lagde os tæt sammen.

Den 23. dag nåede vi frem til en skov, hvor pionerholdet nogle måneder i forvejen havde hugget et par spåner af nogle høje træstammer som tegn til, at her skulle lejren anlægges. I de følgende måneder døde endnu flere af fangerne i den første transport. Af de oprindeligt 270 mand var vi kun ti tilbage, men nye transporter var i mellemtiden kommet til.

I dette område byggede vi lagpunkt nr. 8, lejre nr. otte, sidste punkt inden tundraen.

Den vinter oplevede vi kuldegrader på helt ned til minus 50. Halvdelen af os var så syge af skørbug, at vi en dag gik til kommandanten, major Sukanov.

»Hvad vil I, er det en demonstration?« (Demonstrationer var forbudte, og blev straffet).

»Nej, vi vil blot tale med dig. Vi lider af skørbug, kan der ikke gøres noget? Kan vi ikke få grøntsager?« forklarede jeg som de syges talsmand. Jeg var selv så angrebet af skørbug, at jeg med tommelfingeren kunne trykke huller i mit skinnelben.

Sukanov hørte tålmodigt på os og sagde så:

»Der er 3000 kilometer til Ukraine, og vi er sidste lagpunkt. I de andre lejre står

det lige så slemt til. Der kommer ingen grøntsager til os før foråret. Hvorfor tror I, at soldaterne nu kun er seks mod tidligere tolv timer i vagttårnene? De kan ikke stå op længere. Selv har jeg det ikke meget bedre.«

Major Sukanov tog sig op til munden og vriskede en tand ud.

»Njet, njet — altså, der er intet at gøre. Vi må slæbe os igennem, eller dø.«

Stalins død

Den 5. marts 1953 humpede jeg på mine krykker som følge af skørbugen forbi et af vagttårnene og så pludselig, at der hang et sort flag.

»Hvem er død?« råbte jeg op til soldaten.

»Efta Stalina.« (Det er Stalin).

Da glemte jeg både krykker og sygdom og løb tilbage til barakkerne.

»Han er død?« råbte jeg. »Han er død?« Vi havde alle i længere tid vidst, at Stalin var syg, og ingen var i tvivl om, hvem jeg mente. Glæden i lejren var overvældende.

»Tjort Vasmik« (Lad fangeren tage ham), råbte fangerne. De tre næste dage festede hele lejren. Den 27. marts kom det første amnesti for kvinder, børn og dødsyge fanger, underskrevet af Malenkov.

15. juni kom et nyt Okas med amnesti til den kategori af fanger, jeg tilhørte. Løslades skulle også en flok spanske kommunister, der havde kæmpet mod Franco i borgerkrigen. De havde søgt tilflugt i Sovjet, men blev dømt og sendt i straffelejre. Efter amnestiet 15. juni 1953 fik de tilbud om at blive i Sovjet og få russisk statsborgerskab.

De svarede: »Hellere hjem og skydes af Franco, end at blive en dag længere i Sovjet.«

Få uger senere var jeg på vej hjem. Jeg var fri. Jeg havde overlevet. Men kommunisten i mig var død.

UTRIKESDEPARTEMENTET
Pol I
ds Rosenberg, LZ

PROMEMORIA

1975-08-01

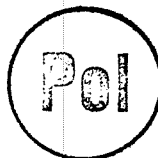
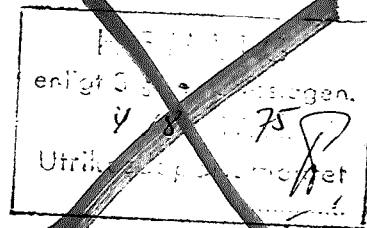
P2 Eu I

Delges:

Rikspolisstyrelsen
kr Carlgren

exp. 75-08-04

Pol I, kr Bergquist, cp
a + b.f.k. o ev. vid. åtg. t. rikspolisst.
exp. 75-08-04

Raoul Wallenberg
(1 bil.)

Ambassaden i Köpenhamn har inrapporterat uppgifter i dansk press om Raoul Wallenberg. Med anledning av Solzjenitsyns uttalanden om Wallenberg har den f.d. danske kommunisten Mogens Carlsson nämnt i pressen att han under vistelse i Butyrka-fängelset i Moskva träffat en ungersk lektor vid namn Zoltan Rivo. Rivo hade uppgett för Carlsson att han så sent som i februari 1951 skulle ha varit medfånge till Wallenberg i Ljubljankaskaja-fängelset i Moskva.

Med anledning av Carlssons uppgifter har sedvanlig utredning gjorts över vad som finns antecknat i departementets arkiv om Zoltan Rivo.

Zoltan Rivos existens blev först känd för departementet 1952 genom den italienske konsulatstjänstemannen Romeo Moschetti. Moschetti har uppgivit att han blev cellkamrat med Zoltan Rivo i Lefortovskaja-fängelset i augusti/september 1949. Rivo hade tjänstgjort vid universitetet i Bukarest och där omhändertagits av ryssarna och förts till Moskva. Rivo påstod sig ha haft en indirekt kontakt med Wallenberg i Lefortovskaja-fängelset. Det är oklart om Rivo nämnde Wallenbergs namn för Moschetti eller möjligen att det skulle röra sig om en svensk som sänts i något offentligt uppdrag från Sverige till Budapest för att skydda judarna från tyskar. Upplýsningarna om Wallenberg hade nått Rivo från en tysk cellgranne, som uppfattat knackningar. Vid månadsskiftet april/maj 1950 fördes Rivo och Moschetti, enligt den senare, från Lefortovskaja-fängelset till Butyrka-fängelset.

Mogens Carlssons vistelse i Butyrka-fängelset finns styrkt av en tysk källa.

Till detta kan fogas kommentaren att Moschettis uppgift om Rivos indirekta kontakt med Wallenberg daterar sig till någon gång under åren 1945-1949 i Lefortovskaja-fängelset medan Mogens Carlssons uppgift alltså anger att kontakten mellan Rivo och Wallenberg skulle ha ägt rum så sent som 1951 och i Ljubljankaskaja-fängelset. Det var som bekant i Ljubljankaskaja-fängelset Wallenberg skulle ha avlidit 1947, enligt de

sovjetiska myndigheterna.

Det är naturligtvis mycket möjligt att de skilda uppgifterna om Rivos kontakt med Wallenberg kan bero på minnesfel. Det har ju förflutit mer än tjugo år sedan samtalen med Rivo ägde rum. Carlsson kan också ha blivit felciterad av den danska tidningen. I vilket fall bör emellertid övervägas att höra Carlsson genom Köpenhamns-ambassadens försorg.

./.

Handbrev de Besche-Leifland 1975-06-30 bifogas i kopia.

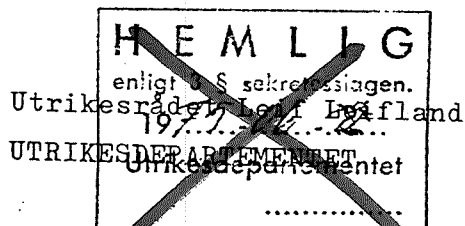

Nils Rosenberg

KÖPENHAMN

1975-06-30

Kabinettssekr

P 2

168

-1 JUNI 1975

P 2 Eu I

Överlämnas för kännedom
av Utrikesdepartementet Pol

03 JULI 1975

BETR. åtgärd se bif.
delgivningslista.

Raoul Wallenberg
(\$ bil.)

Broder,

Solsjenitsyns påstående under sitt besök i Stockholm i höstas att Raoul Wallenberg fortfarande skulle vara i livet i sovjetisk fångenskap har något oväntat aktualiserats här i Danmark. I söndagens Berlingske Tidende stod att läsa en artikel i vilken en f.d. dansk kommunist vid namn Mogens Carlsson, som själv tillbringat många år i sovjetiska fångläger, understödjer Solsjenitsyns påståenden.

Mogens Carlsson skall under sin vistelse i Butyrskaja-fängelset ha träffat en ungersk lektor vid namn Zoltan Rivo, vilken uppgett att han så sent som 1951 - d.v.s. fyra år efter Wallenbergs påstådda död - skulle ha varit medfånge i Lubjanka-fängelset i Moskva.

Det framhålls i en introducerande artikel på tidningens första sida att Carlssons upplysningar är en dementi såväl av sovjetregeringens memorandum av 1957 till den svenska regeringen som av Elsa och Hans Villius' källkritiska verk Fallet Raoul Wallenberg.

./.

Artiklarna bifogas.

In tillgrip
Hubert de Besche

P 2 E
(18)

Diplomat levede 4 år efter at være meldt død i Sovjet

Et af de meget få billeder, der eksisterer inde fra en russisk fangelejr. Man ser træpalisaderne, der omgiver lejren.

Tidligere dansk kommunist har nye oplysninger om Raoul Wallenberg

Af
Jens Thomsen

Den bortfødte svenske diplomat, Raoul Wallenberg, er stadig i live i et sovjetisk fængsel, hævdede den udviste russiske forfatter Alexander Solsjenitsyn under et besøg i Stocøholm i december i fjor. Solsjenitsyns påstand bliver i dag understøttet af en tidligere dansk kommunist, Mogens Carlsson, hvis medfange i Butyrskaja-fængslet, en ungarsk lektor, Zoltan Rivo, var sammen med den svenske diplomat i Lubyanka så sent som i februar 1951 — fire år efter det tidspunkt, da Wallenberg blev meldt død af NKVD-chefen, den

serere henrettede Viktor Abakumov.

»Raoul Wallenberg fortalte Zoltan Rivo, at han var svensker og diplomat. Han talte flere sprog og fik, hvad man kalder generals-forplejning, dvs., mere mad og flere cigaretter end de øvrige fange i Lubyanka«, erindrede Zoltan Rivo.

Talte tysk

»Hver tiende dag blev vi trukket ud på cellegangen og klippet. Det gjaldt også Wallenberg. Men for ham blev der tilkaldt en rigtig barber. En dag fik Wallenberg pludselig udleveret ci-

2) Fortsættes på
1. sektionen bagside

2) Diplomat levede 4 år efter at være meldt savnet

vilt tøj og fik at vide, at han skulle rejse.

»Ich gehe vom Haus — jeg skal væk herfra, sagde han. Vi havde talt tysk sammen i cellen«, oplyste Zoltan Rivo.

Mogens Carlssons oplysninger om Raoul Wallenbergs ophold i Lubyanka så sent som i februar 1951 er ikke blot et dementi af det sovjetiske memorandum til den svenske regering 6. februar 1957 om, at Wallenberg døde i Lubyanka 17. juli 1947, men er også en afkræftelse af det svenske historikerpar Elsa og Hans Villius' kildekritiske doku-

mentarværk »Falle Raoul Wallenberg«, hvori parret accepterer den sovjetiske forklaring.

Wallenbergs forsvinden i Sovjetunionen har været og er stadig en belastning for det svensk-sovjetiske forhold. Sverige har i tidens løb sendt snesevis af demarcher, memoranda, forespørgsler og noter til Moskva. Skiftende udenrigsministre og statsminister Olof Palme har taget spørgsmålet op med Stalin, Bulganin, Krushchev, Kosygin, Vishinsky, Gromyko m.fl., og den svenske regering har udsendt to tykke hvidbø-

ger om Wallenbergaffæren.

Wallenberg vil, hvis han stadig lever, i dag være 62 år gammel. Han er uddannet arkitekt og blev udnævnt til førstesekretær ved den svenske ambassade i Budapest i 1944. Han opholdt sig i byen, da den røde armé rykede ind. Han forsvandt den 13. januar 1945, da russerne besatte den bydel, hvor han boede. Næste dag dukkede han op på sit kontor med russisk eskorte, bl.a. for at hente en mappe med en meget stor pengesum. Siden er han ikke set i Budapest.

3. SEKTION, SIDE 2

En forhenværende kommunist bekendelser

To år i sibiris

Den forhenværende danske kommunist Mogens Carlsson fra Nørresundby sneg sig i efteråret 1950 over den finsk-russiske grænse i Karelen for ved selvsyn at opleve det kommunistiske idealsamfund. Sovjetambassaden i København havde to gange forinden afvist hans ansøgning om et besøgsvisum med den noget svævende begrundelse, at der stadig var mange fascister på fri fod i Sovjet. — I sin første artikel sidste søndag berettede Mogens Carlsson om sit møde med Sovjet, fængselsopholdet i Leningrad og domsfældelsen på tre år for ulovlig grænseoverskridelse. Her fortæller Carlsson om sit ophold i Lubyanka- og Butyrskaja-fængslerne i Moskva og om lejligheden i taigaen nær Polarcirklen.

Af
Mogens Carlsson

fortalt til

Jens Thomsen

Den sovjetiske statssikkerhedstjeneste NKVD blev af russerne udlagt som: Neisvestino Kogda Vernesjsia Domog (»Du ved aldrig, når du kommer hjem«). Efter mine oplevelser og dommen i Leningrad var jeg selv nu begyndt at tvivle på, at jeg nogen sinde skulle slippe ud af det land, jeg som dansk kommunist havde betragtet som et socialistisk idealsamfund. Med en for enfoldige, børn og udenlandske Sovjetsympatisører typisk godtroenhed, havde jeg indtil domsfældelsen i Leningrad håbet på en retfærdig behandling ved NKVD-domstolen.

Nu stod jeg i stedet på banegården i Moskva sammen med hundreder andre fanger fra Leningrad, lige udladet af de grønne Stolypinka-fangevogne, opkaldt efter den senere henrettede zaristiske justitsminister.

Oberstløjtnant
Weindorf

En Tjorai Voron (Den sorte krage) — NKVDs saltafede, kørte op og jeg blev gennet ind. Den hårdere behandling bekræftede, hvad talrige medfanger havde for-

talt mig, og som næsten er en naturlov i det sovjetiske fængselssystem: Jo nærmere man kommer centret, jo strengere bliver disciplinen.

Jeg var alene i vognen. Foran sad vagterne. Vi kørte over Den røde Plads, forbi Kreml-muren og Spasskytårnet. Min ungdomsdrøm om at se Moskva, var gået i opfyldelse. Men ikke på den måde, jeg havde tænkt mig. Så kørte vi ned ad en rampe, og pludselig befandt jeg mig i Lubyanka, NKVDs hovedkvarter. Efter den sædvanlige modtagelsesprocedure, undersøgelse af mine få ejendele og mit tøj, blev jeg anbragt i et lille skab med sorte fliser. Der sad jeg i syv timer, indtil jeg blev ført ind i et kontor. Bag skrivebordet sad den mand, som jeg i dag vil betegne som den mest rå og ubehagelige forhørsleder, jeg nogen sinde mødte i Sovjet. Oberstløjtnant Weindorf. I hånden havde han min »Djelo« (sagens akter). »Er De klar over, at De har fyldt kommandoen i Leningrad med løgn. De har i måneders forhør fremturet i løgne og forsøgt at dreje sagen til Deres fordel. Det kan De godt opgive her. Nu tager vi skeen i den anden hånd!«

Det var Weindorfs introduktion til de næste ti måneders forhør, der sluttede med en dom på 25 års fængsel (plus Leningrad-dommen på tre år) for »spionage 8. december 1951«.

Min celle lå på tredje sal. Der herskede dødsstillehed i fængslet. Det var ikke uden

Mogens Carlsson

grund, at russerne kaldte Lubyanka for Tjischki Dom — det stille hus. Ethvert brud på reglementet blev straffet strengt. Forhørene hos Weindorf begyndte på den sædvanlige måde med et skema på 24 spørgsmål, hvor et ja bekræftede en forbrydelse mod Sovjetunionen. Russiske medanger sagde gang på gang til mig i Leningrad: Har du én gang givet en forklaring, så opgiv den aldrig. Hvis du ændrer noget, går kommissæren ud fra, at han kan rulle sagen op, og han helmer ikke, før han har gjort det. Han vil lede efter huller, som en gris efter træfliser.

Det var for russerne en gåde, hvordan jeg var kommet over grænsen fra Finland. I rapporten stod, at jeg var blevet taget til fange, skønt jeg selv havde meldt mig til vagtmandskabet ved et af grænsens udkigstårne. Det skulle have været let at verificere, men det ville formentlig have indebåret, at udkigstårnets grænsepatruljer var blevet straffet.

Russisk forhørs-
teknik

Min sag svulmede i løbet af nogle måneder op til 1000 maskinskrevne sider. Hvis jeg blot ændrede et par af ordene i denne lange erklæring, blev Weindorf straks mistænksom og kunne sige: »Sådan sagde De ikke for et år siden.«

Jeg indvendte, at jeg umuligt ordret kunne huske

alt, hvad jeg havde forklaret.

»Jo, hvis De fortæller sandheden«, sagde Weindorf.

Med mellemrum blev jeg overflyttet til det langt større Butyrskajafængsel, der er opkaldt efter en bydel i Moskva. Lubyanka var i sin tid bygget som hovedsæde for et forsikringsselskab, og rummede kun 150 celler. Det er kendt, fordi det foruden fængslet også var hovedkvarter for statssikkerhedstjenesten.

I Butyrskaja åbnede vagten celledøren til nr. 304 og skubbede mig ind. To udmagrede, skæggede mennesker trådte frem af halvmørket. Den ene var en ungarsk magister, Zoltan Rivo, fra Budapest. Han talte ni sprog. Den anden var en ældre tysk postembedsmand Gustav Bergmann, der havde gjort tjeneste ved den tyske ambassade i Bukarest. Bergmann havde før krigen været ansat i den tyske ambassade i København, og kunne en smule dansk. Både Rivo og Bergmann var blevet taget til fange af russerne inden krigen sluttede, og ingen af dem vidste så sent som i februar 1951, at den anden verdenskrig var afsluttet. Da jeg fortalte Rivo, at Ungarn efter krigen var blevet kommunistisk, brast han i gråd.

Ledte efter en
anklage

Rivo vidste på syvende fængselsår endnu ikke, hvad han var anklaget for. Når han spurgte forhørslederen, en kommissær, svarede denne på tysk:

»Das wissen wir noch nicht. Aber das werden wir schon auffinden.« (Det ved vi endnu ikke. Men det skal vi snart finde ud af).

Rivo havde en månedstid før min ankomst delt celle i Lubyanka med den forsvundne svenske diplomat Raoul Wallenberg. (Se 1. sektionens forside). Han havde også delt celle med dødsdømte, og senere henrettede fanger. En af disse var en japansk marineofficer, der havde fået en særlig brutal behandling. Japaneren havde under forhørene nægtet at oplyse andet end sit navn og rang. Han var derefter som en særlig raffineret afstraffelse blevet sendt til Krasnaja Presna-fængslet, der er forbeholdt kriminelle og homoseksuelle fanger.

risk straffelejre

havde forklare-

De fortæller
agde Wein-

rum blev jeg
et langt stør-
engsel, der er
en bydel i
nka var i sin
a hovedsæde
gsselskab, og
150 celler.
fordi det for-
også ho-
statssikker-

åbnede vag-
til nr. 304 og
nd. To udma-
le mennesker
hal rket.
ungarsk ma-
Rivo, fra Bu-
lte ni sprog.
ar en ældre
dsmand Gu-
n, der havde
ed den tyske
karest. Berg-
r krigen væ-
tyske ambäs-
vn, og kunne
c. Både Rivo
ar blevet ta-
russerne in-
tjede, og in-
dste så sent
1951, at den
rig var af-
fortalte Rivo,
r krigen var
nistisk, brast

n

på syvende
u ikke havde
get. Når
hørslederen
r, svarede

wir, noch
werden wir
(Det ved
en det skal
af).

a månedstid
t delt celle i
den for-
e diplomat
erg. (Se 1.
Han havde
med døds-
henrettede
isse var en
officer, der
ærlig brutal
havene nægtet
end sit navn
var derefter
affineret af-
sendt til
na-fængslet,
kriminelle
le fanger.

Hvad NKVDs forhørsspecialister ikke kunne, klarede disse fanger. Japaneren brød sammen. Inden henrettelsen blev han sendt i et tårnfængsel i tre måneder. I den totalt mørke celle mistede han synet, og hans sidste ord til kommissæren lød:

„En dag vil I blive straffet for jeres forbrydelser over mennesker og nationer, og så vil jeg nødtigt være i jeres sted.“

Kommissærens svar var:

„Vi har vundet en så stor sejr, at vi kan tillade os alt.“ Den 25. april 1951 blev jeg på ny flyttet fra celle 304 til celle 248. Min ny cellekammerat hed Frantz Rudolf Frohnia, der under dæknævnet dr. Schmidt havde været chef for det tyske Abwehr i

Østrig og Ungarn med hovedkvarter i Wien. Dr. Schmidt alias Frantz Frohnia, der i sin ungdom havde været tysk diplomat i København, var blevet arresteret af Gestapo efter attentatforsøget mod Hitler, men atter løsladt, da Tolbukins syvende armé indtog Wien. Frohnia blev kort efter anholdt af NKVD på sin bopæl Windmühlegasse 11, Wiens 6. Bezirk, og ført til Moskva.

Gestapo og NKVD

Den 8. december 1951 fik jeg min dom. 25 års fængsel for spionage plus de tre år, som domstolen i Leningrad havde idømt mig for illegal grænseoverskridelse.

Jeg var i Nørresundby

under krigen blevet anholdt af Gestapo med et illegalt blad i lommen. Jeg var også medlem af en modstandsgruppe, og havde foretaget sabotage mod værnemagtsfirmaer. Men det vidste tyskerne ikke, og jeg blev sluppet løs med en advarsel.

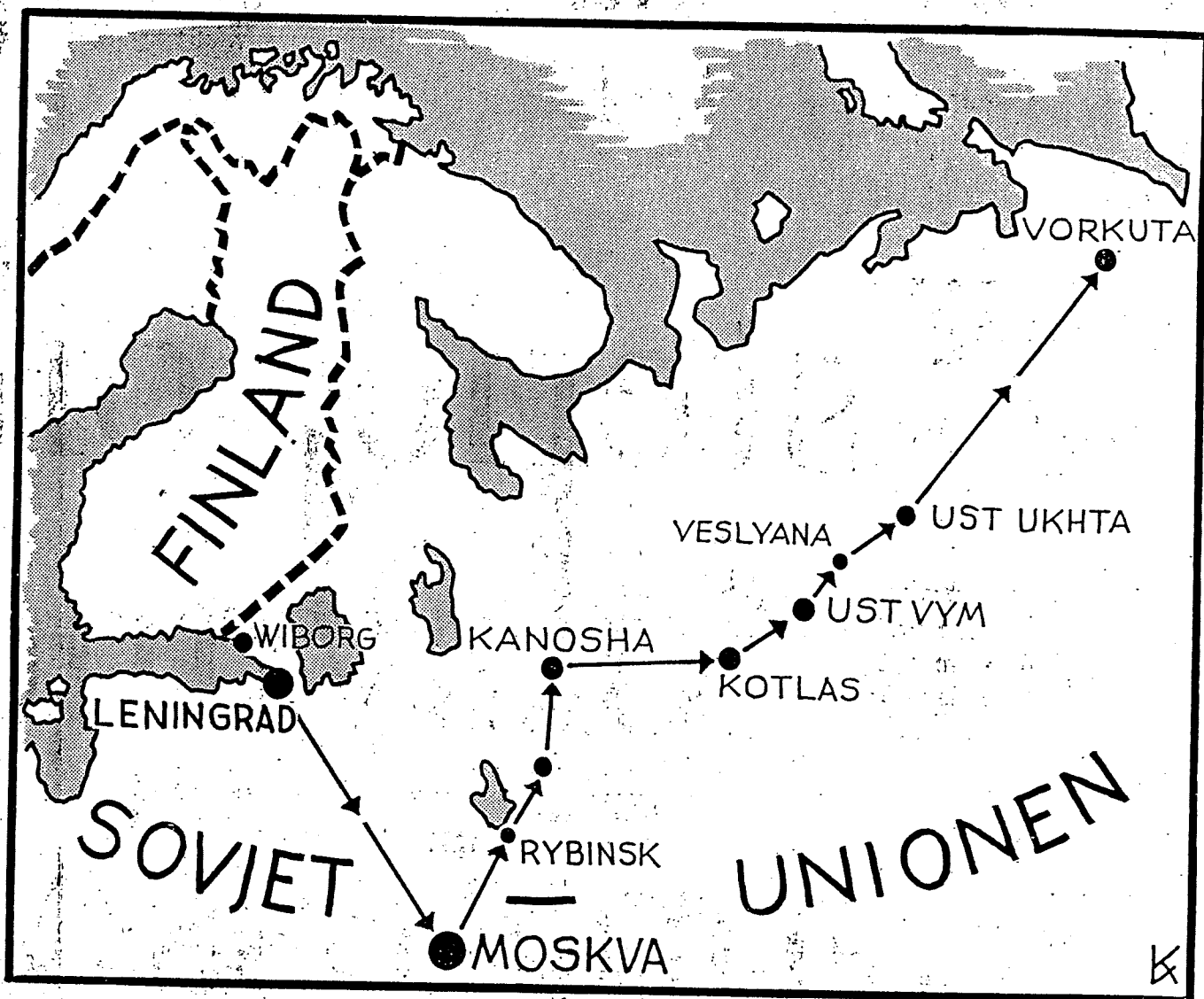
Da jeg efter dommen protesterede, og sammenlignede NKVD ufavorabelt med det Gestapo, der havde løsladt mig trods det illegale blad, blev oberstløjtnant Weindorf helt hvidglødende. Han greb et tungt marmoraskebæger på sit skrivebord, og kylede det mod mig. Jeg drejede hovedet, og askebægeret knustes mod væggen. Vagterne kom ind, og jeg blev lagt ned på gulvet til en omgang tærsk. Min af-

sked med Weindorf skulle dog blive endnu mere ubehagelig. Han idømte mig på stedet fem dages ophold i Pugatjof-tårnet, opkaldt efter den russiske bondefører, som Zaren lod henrette.

I straffecelle

Jeg blev først klædt af til skindet. Derefter ført ned i kælderen i tårnet til en celle, der var frosset fast til karmen. I cellen var der is på væggene, og overhovedet intet inventar, hverken seng, stol, bord eller toilet. Det frøs mange grader. I et hjørne var mejslet et hak ind i væggen. Der kunne jeg sidde. På tredjedagen fik jeg en halv dagsration af

Fortsættes næste side

Kortet viser Mogens Carlssons fangerute gennem Sovjetunionen fra Wiborg-Leningrad-Moskva-Rybinsk-Vologda-Kanocha-Kotlas-Vitslana til Ustrukhta syd for Vortuka. Under hver eneste svelle på den 1800 km lange jernbanelinie fra Kotlas i syd til Vorkuta i nord ligger liget af to fanger. Jernbanelinjen blev anlagt af fanger fra Stalins lejre, og blev færdig i september måned 1943. Jernbanelinjen går gennem dybe skove, tundraer, taigaer og kæmpemæssige moser.

To år i sibirisk straffelej

Fortset fra forrige side

brød. Så flød alting ud for mig, og da de fem dage var gået, bar vagterne mig bevidstløs ud.

Og så havde Weindorf endda været mild i sin strafudmåling i forhold til, hvad andre oplevede i Pugatjof-tårnets kælder celle. Undertiden fylder man cellen op med iskoldt vand til knæhøjde, og sprøjter fangeren over med vand et par gange i døgnet. Kun få overlever tredje grad af denne disciplinærstraf, hvis maksimum er 25 døgn isolation.

Efter turen i Pugatjofkælderens opgav jeg enhver tanke om appel.

»Ud af dette fængsel kommer ingen uden 10 til 25 års straffearbejde«, sagde en russisk medfange til mig.

Den 18. december 1951 blev min celledør revet op.

»Carlsson padjom.«
(Afsted Carlsson).

74-årig terrorist

Sammen med mange andre dømt fanger blev jeg kørt til den nordlige banegård i Moskva, hvor de grønne Stolypinkavogne ventede for at føre os op nord på til republikken Komi, ASSR, til Ustrukhta, der er sidste station lige før Vorkuta, 2600 km nordøst for Moskva. Her ankom vi 8. januar 1952 efter 18 dages transport.

På en af etaperne fra Vologda, en gammel russisk fæstningsby, og til Ustrukhta sad jeg ved siden af en gammel kone på 74 år. Hun var som jeg idømt 25 års fængsel, hvilket for hende var en dødsdom.

Jeg havde allerede lært så meget russisk, at jeg kunne spørge, hvad hun var dømt for.

»Traktorist«, sagde hun.

Hun fortalte, at hun havde kørt traktor på et kollektivbrug i Karlikovka-området i Ukraine.

Da hun hverken kunne læse eller skrive, vidste hun ikke, hvad der stod i de domspapirer, hun gemte på brystet.

Jeg så papirerne. Af dem fremgik, at hun var dømt for terrorisme. Af hendes forklaring fremgik, at hun under den tyske besættelse af Ukraine havde fortsat sit job som traktorfører uden at blande sig i krigens gang. Da den røde hær kom tilbage, blev hele landsbyen straffet for passivitet under besættelsen.

Døds march til ny lejr

Lejren vi kom til hed Galavnoje 243/14. Den havde otte mindre lejre under sig med et samlet fangetal på 20.000. Lejrene var bygget i 1934, og arbejdet bestod i træfældning. Hver morgen klokken fem lød Svanokken (gongongen), og vi blev purret ud på arbejde i hold på fire med en arbejdsnorm på fældning og transport af femten kubikmeter træ. Faldt arbejdspræstationen under denne norm, blev vore brødrationer reduceret. Vi fik hver 12-1500 kalorier dagligt, udmøntet i klægt, sort brød og suppe. Alle mine tænder i overmunden faldt ud.

I september 1953 fik jeg pludselig besked om, at jeg og 270 andre fanger skulle til en ny, ikke anlagt lejr endnu længere nordpå. Det frøs 30 grader, den dag vi tog afsted, bevogtet af sorte NKVD-soldater. Marchen gennem den øde, snedækkede taiga kostede 25 af de svageste fanger livet. En for en faldt de fra og blev liggende i sneen. Vagterne gik tilbage til dem, og spurgte

om de kunne rejse sig. Når svaret var nej, tog soldaten sin Nagan-pistol op og skød fangeren gennem nakkehulen, hvorved kraniet splintredes og ansigtet var ukendeligt. (Samme fremgangsmåde blev brugt af NKVD ved masse mordet på 10.000 polske officerer i Katyn-skovene).

Sidste lagpunkt

På turen overnattede vi i snehuler, vi selv byggede. For at holde os varme, tog vi tøjet af og lagde os tæt sammen.

Den 23. dag nåede vi frem til en skov, hvor pionerholdet nogle måneder i forvejen havde hugget et par spåner af nogle høje træstammer som tegn til, at her skulle lejren anlægges. I de følgende måneder døde endnu flere af fangerne i den første transport. Af de oprindeligt 270 mand var vi kun ti tilbage, men nye transporter var i mellemtiden kommet til.

I dette område byggede vi lagpunkt nr. 8, lejr nr. otte, sidste punkt inden tundraen.

Den vinter oplevede vi kuldegrader på helt ned til minus 50. Halvdelen af os var så syge af skørbug, at vi en dag gik til kommandanten, major Sukanov.

»Hvad vil I, er det en demonstration.« (Demonstrationer var forbudte, og blev straffet).

»Nej, vi vil blot tale med dig. Vi lider af skørbug, kan der ikke gøres noget? Kan vi ikke få grøntsager.« forklarede jeg som de syges talsmand. Jeg var selv så angrebet af skørbug, at jeg med tommelfingeren kunne trykke huller i mit skinneben.

Sukanov hørte tålmodigt på os og sagde så:

»Der er 3000 kilometer til Ukraine, og vi er sidste lagpunkt. I de andre lejre står

det lige så slemt til. Der kommer ingen grøntsager til os før foråret. Hvorfor tror I, at soldaterne nu kun er seks mod tidligere tolv timer i vagttårnene? De kan ikke stå op længere. Selv har jeg det ikke meget bedre.«

Major Sukanov tog sig op til munden og vriskede en tand ud.

»Njet njet — altså, der er intet at gøre. Vi må slæbe os igennem, eller dø.«

Stalins død

Den 5. marts 1953 humpede jeg på mine krykker som følge af skørbugen forbi et af vagttårnene og så pludselig, at der hang et sort flag.

»Hvem er død,« råbte jeg op til soldaten.

»Eta Stalina.« (Det er Stalins).

Da glemte jeg både krykker og sygdom og løb tilbage til barakkerne.

»Han er død,« råbte jeg.

»Han er død.« Vi havde alle i længere tid vidst, at Stalin var syg, og ingen var i tvivl om, hvem jeg mente. Glæden i lejren var overvældende.

»Tjort Vasmi« (Lad fanden tage ham), råbte fangerne. De tre næste dage fejrede hele lejren. Den 27. marts kom det første amnesti for kvinder, børn og dødsyge fanger, underskrevet af Malenkov.

15. juni kom et nyt Okas med amnesti til den kategori af fanger, jeg tilhørte. Løslades skulle også en flok spanske kommunister, der havde kæmpet mod Franco i borgerkrigen. De havde søgt tilflugt i Sovjet, men blev dømt og sendt i straffelejre. Efter amnestiet 15. juni 1953 fik de tilbud om at blive i Sovjet og få russisk statsborgerskab.

De svarede:

»Heller ej hjem og skydes af Franco, end at blive en dag længere i Sovjet.«

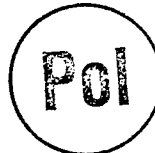
Få uger senere var jeg på vej hjem. Jeg var fri. Jeg havde overlevet. Men kommunisten i mig var død.

ARKIVEXEMPLAR

Pol I
kr Bergquist, LZ

1975-08-12

Rikspolisstyrelsen
Box 122 56
102 26 STOCKHOLM 12

Dnr 198		
Avd 17	Grp 2	Mål En

Raoul Wallenberg

Rikspolisstyrelsen har delgivits en promemoria av den 1 augusti 1975 rörande vissa uppgifter i dansk press om Raoul Wallenberg.

I promemorian anges att den danske uppgiftslämnaren, Mogens Carlsson bör höras genom Köpenhamns-ambassadens försorg.

Med anledning härav vill jag som en rättelse framhålla att det synes mer konsekvent och i överensstämmelse med tidigare handläggning om Carlsson höras genom Rikspolisstyrelsens försorg - givetvis under förutsättning att Rikspolisstyrelsen överhuvudtaget anser uppgifterna vara av intresse.

Lars Bergquist
Kansliråd

Ifylles av postexp

Avsändt med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☒ vanlig post

Avsändn datum

Sign

12/8 75

CE

Ds Eliasson, BK
1976-01-15. Delges:

RIKSDAGEN
Kammarkansliet

Polch för utarb. av
utkast till svar
Bitr. kab.sekr.
Rättsch
Presssch
Ch Pol I

Fråga

Nr 178

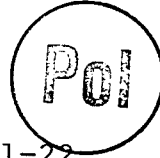
Datum

15/1 1976

Till

Herr utrikesministern

1976-01-22
besv av utr min

INK UTRIKESDEP		
Dnr 215 24		
15 JAN 1976		
Avd	Gr	Mått
P	2	1001

Ärendemening (ifylls av kammarkansliet)

Om en vitbok rörande Raoul Wallenbergs öde

Fråga

Riksdagen biföll våren 1975 utrikesutskottets utlåtande 1975:2 av den 4 mars 1975 med anledning av motioner om Raoul Wallenbergs öde. I en av motionerna krävdes att en ny vitbok skulle utges som redovisade ärendets utveckling sedan den senaste vitboken utgavs av regeringen 1965. Utskottet skrev: "Utskottet förutsätter att regeringen håller frågan ständigt aktuell och att vid den tidpunkt som bedöms lämplig kommer att lämna en offentlig redogörelse för den utveckling som skett i ärendet efter den senaste vitboken."

Har några förberedelser för att utge en sådan aktuell vitbok vidtagits inom Utrikesdepartementet och när bedömer regeringen tidpunkten vara lämplig för ett offentliggörande?

Namn

Parti

Bänknr

Anders Björck
Anders Björck i Nässjö

m

110

Överlämnas den

15 januari 1976

1976-01-15

Enligt uppdrag

Ex t Utrikesministern
Statsr Sigurdson
Statss Thunborg
Statss Klackenborg
Ds Dahlgren
Ds Norrman

ej uplyst

Robert N. Rosenberg
P 2 Eu I
Pol III

REPLIKPAPPER

Fråga av herr Björck i Nässjö om en vitbok rörande
Raoul Wallenbergs öde

Som jag nyss framhöll har inget nytt kommit fram som kunnat skapa ökad klarhet i frågan om Raoul Wallenbergs öde. I avsaknad av nya informationer finns heller inga förutsättningar för att ånyo ta upp frågan med den sovjetiska regeringen.

CABINETT STOCKHOLM 1976-01-22

SVENSK MOSKVA

133 ✓ FFRAAN PRESSBYRAAN.

Avgående telegram		
EXP.	Dnr	Avd Grupp Mål
EXP. 22/1		
1720		P 2 Em
ch.B		

PRIMO... SVAR AAV UTRIKESMINISTER SVEN ANDDERRSSON PAA FRAAGA
AV HERRR BJOERCK I NAESSJOE OM ENN VITBOK RORERANDE
RAOUL WALLENBERGS OEDE.
HEERR TALLMAN.
HERR BJOERRK I NAESSJOE HAR FRAAGAT MIG OM UTRIIKESSDEPARTTEEMEENTET

FOEBEREDER UTGIVANDET AV EN NY VITBOK OM RAOUL WALLENBERG
OCH NAER REGERINGEN BEDOEMER TIDPUNKTEN VARA LAEMPLIG FOER
ETT OFFENTLIGGOERANDE.
SOM SVAR VILL JAG FOERST FRAMHAALLA ATT REGERINGEN
STAENDIGT MED STOERSTA UPPMAERKSAMHET FOELJER FRAAGAN OM
RAOUL WALLENBERGS OEDE. NAER HELST UPPGIFTER FRAMKOMMER
SOM ROER RAOUL WALLENBERG UTREDDES DESSA MED ALL NOGGRANNHET.
UTREDNINGAR HAR AEVEN FOEREKOMMIT UNDER DE SENASTE AAREN.
DESSA HAR EMELLERTID EJ KUNNAT FOERA FRAAGAN VIDARE. SEDAN
DEN SENASTE VITBOKEN, 11965, HAR INGA NYA FAKTA FRAMKOOMMIT
VILKAA MOTIVERAR UTGIVANDET AAV EN NY VITBOK.
I OEVRIKT BER JAG FAA HAENVISSA TILL DET SVAR JAG LAEMNADE
PAA HERR BJOERCKS INTERPELLATION I WALLENBERG-FRAAGAN
VAARENN 1974.

Pr

SID 2

SECUNDO. UNDER EEFATTERFOELJANDE REPLIKEN ERINRADE ANDERS
BJOERCK OM VITBOECKERNA FRAAN 1957 OCH 1965 OCH MENADE
ATT FRAAGAN IDAG AER MINDRE KAENSLIG. REGERINGEN BORDE
INTE TVEKA AV DET SKAELET.
DDESSUTOM BORDE DET KOMMIT FRAM NYA FAKTA VID SENAATS-
FOERHOEREN I USA, GENOM VITTNESMAALEN FRAAN OESTFLYKTINGAR
OCH VID JUSTITIEMINISTER LENNART GEIJERS SAMMANTRAEFFANDE MED
SIN SOVJETISKA KOLLEGA.
-DET SOM TILLKOMMIT AER ATT FLERA PERSONER ANSER SIG KUNNA
BEVISA ATT WALLENBERGG FUNNITS VID LIV I SOVJETISKT FAENGELSE.
DESSA UPPGIFTER AER KAENDA GENOM PRESSEN. MEN DE UNDER-
SOEKNINGAR SOM SVENSKA POLISMYNDIGHETERNA BEDRIVIT HAR INTE
LETT TILL BELAEGG FOER UPPGIFTERNA, OMTALADDE ANDERSSON.
ANDERS BJOERCK MENADE DOCK ATT VITBOKEN AATTMINSTONE SKULLE
KUNNA KLARLAEGGA HUR SVAART DET AER ATT FAA BESKED AV DE
RYSKA MMYNDIGHETERNA. SLUTCIT.

CABINET

CABINET STOCKHOLM KL 17.05

PRESSBYRRAAN ROMERT/MJ

RE RAOUL WALLENBERG

ARKIVEXEMPLAR

Pressbyrån Lönnback/uh

1976-01-22

Svar av utrikesminister Sven Andersson på fråga
av herr Björck i Nässjö om en vitbok rörande
Raoul Wallenbergs öde

Exp 1976-01-22/uh

Dnr		
Ans	Grp	Mkt
P	2	Eu I

Bifogade pressmeddelande har expedierats till:

Svensk press

Utländska korrespondenter i Stockholm

Utländska beskickningar i Stockholm

Övriga, innefattande bl a:

- Utrikesnämndens ledamöter
- Utrikesutskottets ledamöter
- Partiordförandena
- Riksdagsgruppernas kanslier
- Partiernas Kvinnoförbund
- Diverse Intresseorganisationer

Hyllas av postexp.

Avsänd med

☒ av hand

☐ uti kurt

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsändningsdatum

23/1 76

Sign

[Signature]

FRÅGA

Svaret lämnas torsdagen den 22
januari 1976 kl 14.00

Svar av utrikesminister Sven Andersson på fråga av
herr Björck i Nässjö om en vitbok rörande Raoul
Wallenbergs öde

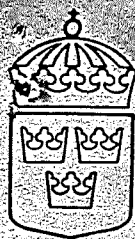
Herr Talman.

Herr Björck i Nässjö har frågat mig om utrikesdeparte-
mentet förbereder utgivandet av en ny vitbok om Raoul
Wallenberg och när regeringen bedömer tidpunkten vara
lämplig för ett offentliggörande.

Som svar vill jag först framhålla att regeringen ständigt
med största uppmärksamhet följer frågan om Raoul Wallen-
bergs öde. När helst uppgifter framkommer som rör Raoul
Wallenberg utredes dessa med all noggrannhet. Utred-
ningar har även förekommit under de senaste åren. Dessa
har emellertid ej kunnat föra frågan vidare. Sedan den
senaste vitboken, 1965, har inga nya fakta framkommit,
vilka motiverar utgivandet av en ny vitbok.

I övrigt ber jag få hänvisa till det svar jag lämnade
på herr Björcks interpellation i Wallenberg-frågan våren
1974.

<u>Beakickningar</u>	Madrid	<u>Lönade generalkonsulat</u>
Addis Abeba	Manila	Antwerpen
Algér	Mexico	Berlin
Ankara	Monrovia	Chicago
Athén	Montevideo	Genua
Bagdad	Moskva	Hamburg
Bangkok	Nairobi	Hongkong
Beirut	New Delhi	Istanbul
Belgrad	Oslo	Leningrad
Berlin	Ottawa	Minneapolis
Bombé	Paris	Montreal
Bogotá	Peking	New York
Buenos Aires	Prag	Rio de Janeiro
Brazília	Pretoria	San Francisco
Bryssel	Pyongyang	<u>Lönade konsulat</u>
Budapest	Quito	Houston
Buenos Aires	Rabat	Las Palmas
Burkina Faso	Reykjavik	Mariehamn
Burkina Faso	Rom	Marseille
Burkina Faso	Santiago de Chile	Palma de Mallorca
Burkina Faso	Seoul	Rotterdam
Burkina Faso	Singapore	Santa Cruz de Tenerife
Burkina Faso	Sofia	Sydney
Burkina Faso	Teheran	Szczecin
Burkina Faso	Tel Aviv	<u>Olönade generalkonsulat</u>
Burkina Faso	Tokio	<u>och konsulat med utskädd</u>
Burkina Faso	Tripoli	<u>tjänsteman</u>
Burkina Faso	Tunis	Barcelona (Burman tillträder 75.08.75)
Burkina Faso	Warszawa	Frankfurt am Main
Burkina Faso	Washington	Los Angeles
Burkina Faso	Wellington	München
Burkina Faso	Wien	Sao Paulo
Burkina Faso	<u>Delegationer</u>	Stuttgart
Burkina Faso	FN-representationen	<u>Olönat generalkonsulat (med vissa</u>
Burkina Faso	i New York	<u>av lönad myndighets funktioner)</u>
Burkina Faso	OECD-delegationen	Milano
Burkina Faso	i Paris	
Burkina Faso	EG-delegationen	
Burkina Faso	i Bryssel	
Burkina Faso	Delegationen i Genève	
Burkina Faso	Nedrustningsdelegationen	
Burkina Faso	i Genève	
Burkina Faso	Europarådsdelegationen	
Burkina Faso	i Strasbourg	

UTRIKESDEPARTEMENTET

Pressmeddelande

P 2 Em

FRÅGA

Svaret lämnas torsdagen den 22
januari 1976 kl 14.00

Moskva → 33

Primo

Svar av utrikesminister Sven Andersson på fråga av
herr Björck i Nässjö om en vitbok rörande Raoul
Wallenbergs öde

Herr Talman.

Herr Björck i Nässjö har frågat mig om utrikesdeparte-
mentet förbereder utgivandet av en ny vitbok om Raoul
Wallenberg och när regeringen bedömer tidpunkten vara
lämplig för ett offentliggörande.

Som svar vill jag först framhålla att regeringen ständigt
med största uppmärksamhet följer frågan om Raoul Wallen-
bergs öde. När helst uppgifter framkommer som rör Raoul
Wallenberg utredes dessa med all noggrannhet. Utred-
ningar har även förekommit under de senaste åren. Dessa
har emellertid ej kunnat föra frågan vidare. Sedan den
senaste vitboken, 1965, har inga nya fakta framkommit,
vilka motiverar utgivandet av en ny vitbok.

I övrigt ber jag få hänvisa till det svar jag lämnade
på herr Björcks interpellation i Wallenberg-frågan våren
1974.

TT R 23 0122 RAOUL.

STOCKHOLM (TT)

2

SEDAN DEN SENASTE VITBOKEN OM
RAOUL WALLENBERG GAVS UT 1965 HAR
INGA NYA FAKTA KOMMIT FRAM SOM
MOTIVERAR EN NY VITBOK, UPPGAV
UTRIKESMINISTER SVEN ANDERSSON
VID TORSDAGENS FRÅGESTUND I RIKSDA-
GEN.

Schmidt. Bulet efterlysningsregler

ANDERS BJÖRCK (M) ERINRADE OM
VITBÖCKERNA FRÅN 1957 OCH 1965 OCH
MENADE ATT FRÅGAN IDAG ÄR MINDRE
KÄNSLIG. REGERINGEN BORDE INTE TVEKA
AV DET SKÅLET.

DESSUTOM BORDET DET KOMMIT FRAM
NYA FAKTA VID SENATSFÖRHÖREN I USA,
GENOM VITTNESMÅLEN FRÅN ÖSTFLYK-
TINGAR OCH VID JUSTITIEMINISTER LEN-
NART GEIJERS SAMMANTRÄFFANDE MED
SIN SOVJETISKA KOLLEGA.

3

- DET SOM TILLKOMMIT ÄR ATT FLERA
PERSONER ANSER SIG KUNNA BEVISA ATT
WALLENBERG FUNNITS VID LIV I SOVJE-
TISKT FÄNGELSE. DESSA UPPGIFTER ÄR
KÄNDA GENOM PRESSEN. MEN DE UN-
DERSÖKNINGAR SOM SVENSKA POLISMYN-
DIGHETERNA BEDRIVIT HAR INTE LETT TILL
BELÄGG FÖR UPPGIFTERNA, OMTALADE AN-
DERSSON.

4

ANDERS BJÖRCK MENADE DOCK ATT
VITBOKEN ÅTMINSTONE SKULLE KUNNA
KLARLÄGGA HUR SVÅRT DET ÄR ATT FÅ BE-
SKED AV DE RYSKA MYNDIGHETERNA.

- - MSL/UK - -

KL 16.10 0034 RADER

jag skulle motivera en vitbok. På senare år har ju våra myndigheter inte precis sparat på papperet när det gäller publiceringsverksamheten i övrigt.

Överläggningen var härmed slutad.

~~Svar på fråga 1975/76:179 om skatten på realisationsvinster~~

Anförande nr 17

Herr finansministern STRÅNG:

Herr talman! Herr Ahlmark har frågat mig om regeringen avser att föreslå en retroaktiv skärpning av skatten på realisationsvinster, t. ex. vid försäljning av egna hem.

Jag delar herr Ahlmarks uppfattning att retroaktiv skattelagstiftning som regel bör undvikas. Undantag från denna regel har förekommit då speciella skäl så motiverat. Detta har då skett med riksdagens godkännande.

Huruvida någon form av retroaktivitet kan anses motiverad i en kommande lagstiftning om skärpt realisationsvinstbeskattning är en fråga som regeringen ännu ej tagit ställning till. Regeringens uppfattning på denna liksom på övriga punkter i förslaget kommer att utan dröjsmål redovisas i proposition till vårmöte den 1976.

Anförande nr 18

Herr AHLMARK (fp):

Herr talman! Vad vi nu diskuterar är inte i och för sig beskattningen vid försäljning av egna hem och aktier. Det kan finnas skäl att skärpa skatten på ren spekulativ, där man i vinningsyfte köper och snabbt säljer hus, byggda med förmånliga statliga lån. Men vi måste alltid skydda de människor som lagt ner år och årtionden av arbete och sparande i sitt hus. De skall inte få en orimlig skatteskörrning. Deras egna hem har ofta ökat i värde. Men till stor del är det följder av inflationen. Sådana inflationspengar får inte beskattas som om de vore verkliga vinster.

Men nu handlar det om något annat: Skall en skatteskörrning vara retroaktiv eller inte? Skall en ny skatt drabba också egna hemsförsäljningar som redan har gjorts och inte bara de försäljningar som kommer att göras? För folkpartiets del är svaret givet. När en människa begår en handling eller gör en affär skall han eller hon veta vilka lagar och regler som gäller i det ögonblicket. Efteråt skall inte lagskörrningar och skatteökningar som verkar bakåt i tiden komma som en kallelisch. Det strider

~~Anförande nr 12~~

Herr TAKMAN (vpk):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret, som jag anser helt överensstämmer med min egen uppfattning om vad som kan och bör göras av den svenska regeringen.

Under hösten 1975 piskade Marockos kung Hassan II upp en krigsstämning för att överta den spanska kolonin västra Sahara. Den spanska fascistregimen, som blivit alltmer underminerad och isolerad på hemmaplan, hade inte militära eller politiska möjligheter att försvara sitt kolonialvälde. Uppenbarligen hade den heller ingenting emot att just Marockos nuvarande regim inträdde formellt i dess ställe. Jag säger formellt, därför att Marockos militära marsch i västra Sahara har ett stöd från den konservativa franska regeringen och av allt att döma också från andra imperialistiska stater.

Där det finns stora naturtillgångar, där kan man också räkna med att de multinationella företagen och deras imperialistiska regeringar har sina män djupt engagerade. I västra Sahara finns fosfatfyndigheter som uppges vara de största i världen. Där finns tydligen också olja. Den långa kusten har samma klimat som de närliggande Kanarieöarna och kan – när hotell och annat byggs ut – bli ett utomordentligt attraktivt turistområde.

Från början fanns det en överenskomst mellan Marocko och Mauritien att dela västra Sahara. Men uppgifter i den franska pressen tyder på att de mauritanska invasionsstyrkorna nu trängs undan av de marockanska efter att ha lidit förluster mot Polisarios, västra Saharas befrielsefronts gerillastyrkor. Befolkningen i västra Sahara har bl. a. stöd av grannstaten Algeriet. Men den behöver också stöd av världsoptionen i sin kamp för självbestämmanderätt och fred. Den svenska regeringens insatser i FN är en betydelsefull del av denna internationella opinion.

Överläggningen var härmed slutad.

Svar på fråga 1975/76:178 om en vitbok rörande Raoul Wallenbergs öde

Anförande nr 13

Herr utrikesministern ANDERSSON:

Herr talman! Herr Björck i Nässjö har frågat mig om utrikesdepartementet förbereder utgivandet av en ny vitbok om Raoul Wallenberg och när regeringen bedömer tidpunkten vara lämplig för ett offentliggörande.

Som svar vill jag först framhålla att regeringen ständigt med största uppmärksamhet följer frågan om Raoul Wallenbergs öde. När helst upp-

gifter framkommer som rör Raoul Wallenberg utredes dessa med all noggrannhet. Utredningar har även förekommit under de senaste åren. Dessa har emellertid ej kunnat föra frågan vidare. Sedan den senaste vitboken, 1965, har inga nya fakta framkommit vilka motiverar utgivandet av en ny vitbok.

I övrigt ber jag få hänvisa till det svar jag lämnade på herr Björcks interpellation i Wallenberg-frågan våren 1974.

Anförande nr 14

Herr BjÖRCK i Nässjö (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr utrikesministern för svaret på min fråga.

Såklaget är att regeringen 1957 och 1965 har givit ut vitböcker i ärendet. Då var denna bok mitl sagt högaktuell. I det känsliga läget ansåg regeringen det vara lämpligt att ge ut vitböcker. I dag är frågan kanske mindre politiskt känslig. Då tycker man att regeringen av sådana skäl inte skulle tveka när det gäller att ge ut en vitbok. Det har som sagt gått tio år sedan den senaste kom ut.

Herr utrikesministern säger i svaret att några nya fakta i målet inte har kommit fram. Jag håller inte med om detta. Det har kommit fram intressanta uppgifter vid de amerikanska senatsförhören. Det har också kommit fram intressanta vittnesmål av flyktingar från Östeuropa. Såvitt det är mig bekant har justitieminister Geijer vid sitt besök hos sin ryske kollega justitieminister Tereblov i Moskva förra året haft frågan uppe till diskussion. Jag kan föreställa mig att vad som då framkom t. ex. skulle vara av intresse för den svenska allmänheten. Det är ändå inte var dag som två justitieministrar diskuterar en fråga av det här slaget. En vitbok, herr talman, är nödvändig därför att aktierna i målet av olika skäl fortfarande är hemligstämplade trots att en del av aktierna är betydligt över 30 år gamla.

Utrikesutskottet anförde förra året, och kammaren biföll detta, att man skall sträva efter "största möjliga öppenhet i detta ärende". Eftersom aktierna nu inte är tillgängliga för vare sig massmedia eller seriösa forskare, är en vitbok, dvs. ett initiativ från regeringens sida, den enda möjligheten till detta.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis säga att jag är medveten om alla de problem som är förknippade med detta komplicerade ärende, men jag tycker nog ändå att just en vitbok skulle vara en möjlighet att ge ökad information, som rimligtvis inte kan stöta någon. Utskottets betänkande gick ju också ut på att man så snart som möjligt skulle göra någonting i frågan – men det får vi tydligen vänta på ytterligare en tid.

Anförande nr 15

Herr utrikesministern ANDERSSON:

Herr talman! Skulle man nu ge ut en ny vitbok, är det som skulle bli det intressanta, alltså det som har framkommit i ärendet efter år 1965, ett tillägg till de båda tidigare vitböckerna. Det som har tillkommit efter 1965 är att flera personer anser sig kunna bevisa att Raoul Wallenberg har befunnit sig vid liv i flyktingläger eller i fångelser i Sovjetunionen. Praktiskt taget alla dessa personers berättelser är redan kända genom pressen, varför publicerandet av dessa uppgifter inte skulle tillföra ärendet någonting nytt.

Det nya som då kvarstår är de undersökningar om dessa påståenden som de svenska polismyndigheterna har gjort. Undersökningarna har inte lett till att man har kunnat från svensk sida skaffa fram belägg för att de uppgifter som lämnats är riktiga. Det är alltså dessa påståenden, berättelser och skildringar, i första hand från enskilda individer, som skulle lämnas ut plus polisens utredningar. Eftersom det vid dessa utredningar inte kommit fram några fakta som stöder misstanken om att Raoul Wallenberg befinner sig i livet eller sitter i någon fångvårdsanstalt i Ryssland, anser vi det inte vara någon större mening med att publicera detta material, i varje fall inte nu. – Det är bara den enkla bedömning som vi gör.

Anförande nr 16

Herr BjÖRCK i Nässjö (m):

Herr talman! Man kan naturligtvis ha olika bedömningar om vad som är aktuellt och vad som är lämpligt att publicera, men det är ju det som är så förfärligt svårt att bedöma för oss och för allmänheten, som inte vet exakt vad som finns i UD:s enorma arkiv på det här området. Dessutom har den här frågan under hela sin existens handlagts av i princip en och samma regering, och det är då naturligtvis på det sättet att den regeringen är part i målet i mycket hög grad. Av den anledningen kan det vara av intresse för exempelvis riksdagens ledamöter och allmänheten att följa hur regeringen har handlagt frågan. Det är också därför som det har framställts krav på att dessa akter, som i vissa fall är över 30 år gamla, skall frisläppas.

När det gäller de sista aktierna, herr talman, säger herr utrikesministern att de har visat sig vara otillförlitliga och att det i alla fall inte har framkommit någonting som skulle bevisa att Raoul Wallenberg fortfarande är vid liv. Det är möjligt att det är så att han inte längre lever, men en intressant sak skulle de här vittnesmålen ändå kunna ge klarhet i, nämligen hur förfärligt svårt det är att få klara och enydiga besked av myndigheterna i Sovjetunionen i frågor av det här slaget. Bara det tycker

kumentation om anställningar i biståndsverksamhet. Utredningen föreslår att SIDA skall få i uppdrag att försöksvis pröva om det system för befattningsvärdering, som f. n. används inom SIDA:s löne delegation, kan användas för förbättrad dokumentation. Något sådant uppdrag behövs inte enligt min mening. Det torde ankomma på berörda myndigheter att åstadkomma alla de förbättringar i dokumentationen som är möjliga att genomföra. Det torde därför ligga i SIDA:s intresse att även utan formellt uppdrag undersöka olika möjligheter att förbättra dokumentationen. Utredningen har vidare föreslagit, att någon form av dokumentationscentral för all biståndsverksamhet skall inrättas hos SIDA. Även jag anser att lämpliga former för att förbättra dokumentationen bör övervägas. Jag förutsätter att SIDA efter att ha undersökt olika vägar att förbättra dokumentationen kommer in till regeringen med förslag härom.

Som framgår av citatet från socialutskottets av riksdagen godkända betänkande är inställningen till frågan om rätt för läkare och sjuksköterskor att vid tjänstårsberäkning för befordran få tillgodoräkna tjänstgöring vid utländskt missionssjukhus mycket positiv, men en förutsättning är att dokumentationen om tjänstgöringen är tillfredsställande. Mot denna bakgrund är det synnerligen viktigt att den förbättring av dokumentationen avseende biståndsverksamhet, som SIDA förutsätts föreslå, även innefattar den verksamhet som utförs av läkare och sjuksköterskor vid missionssjukhusen.

Med stöd av det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det är angeläget att det förslag till förbättrad dokumentation om anställningar i biståndsverksamhet, som SIDA förutsätts avge till regeringen, innefattar även läkares och sjuksköterskors tjänstgöringsförhållanden vid missionssjukhus i utlandet.

Stockholm den 27 januari 1976

SVEN JOHANSSON (c)
i Skärstad

SVEN GUSTAFSSON (fp)
i Göteborg

THURE JADESTIG (s)

TORE NILSSON (m)
i Agnäs

AL Eu E

Motion

1975/76:1145

av herr Lindahl i Hamburgsund m. fl.
om en medborgarkommission för granskning av handlingar
om Raoul Wallenberg

Den svenska regeringens diplomatiska ansträngningar att bringa klarhet i fallet Raoul Wallenberg har bl. a. lett till två vitböcker, utgivna 1957 och 1965. Vitböckerna har emellertid inte slutgiltigt kunnat besvara frågan: Varför arresterades Wallenberg, vad har hänt honom i fångenskap?

Den sovjetiska regeringens intresse för saken har varit lika svalt som motsägelsefullt. I ett memorandum den 6 februari 1957 meddelades att en person vid namn "Walenberg" avlidit i Ljubljankafängelset den 17 juli 1947. Samtidigt som regeringen i Moskva för första gången erkände att en person som måste vara den svenske diplomaten funnits i rysk fångenskap avslutade man för sin del officiellt affären. Senare kontakter mellan regeringarna har så som det framställts endast inneburit att Sovjetunionen intagit en avvisande attityd.

Under senare år har nya omständigheter tillkommit. Sedan de svenska vitböckerna publicerats har en rad nya intressanta vittnesmål publicerats, i synnerhet av judar som fått tillåtelse att utvandra från Sovjetunionen och som suttit fängslade på bl. a. Wrangels ö.

Många forskare och journalister, svenska såväl som utländska, söker fortfarande sanningen om Raoul Wallenberg. En av dem som anmält intresse är den internationellt uppmärksammade Simon Wiesenthal. Lika beundransvärd som deras energi är, lika otacksam är deras uppgift. De försöker pussla samman skärvorna av information, men deras arbete leder bara till att nya frågor måste ställas. Deras arbete löper den beklagliga risken att förbli fåfängt så länge de inte har möjlighet att kontrollera, väga och bedöma sina rön mot bakgrund av den väldiga informationsmassa som samlats i utrikesdepartementets akt om Raoul Wallenberg.

Många forskare och journalister kan ledas på villospår genom att de inte har tillgång till utrikesdepartementets sakmaterial, och nya uppgifter, vittnesmål och synpunkter kan missförstås, beaktas för litet eller rent av lägga hinder i vägen för sanningssökandet genom att inte kunna avstämmas mot personakten i utrikesdepartementet.

En uttömmande och historiskt korrekt redovisning av Raoul Wallenbergs öde är inte bara ett allmänt samhällsintresse; det är ett omutligt moraliskt krav. Alltmer talar för att utrikesdepartementets dossier är central för att inte säga avgörande för att dessa krav skall bli tillgodosedda. Förutsättningen är att hemligstämpeln hävs.

Utrikesdepartementets akt om Wallenberg bör därför öppnas för insyn från journalistiken och den historiska forskningen. Enligt gällande lagstiftning rörande handlingar som berör vårt lands förhållande till andra länder har regeringen möjlighet att i den ordning den själv bestämmer utlämna handlingar tidigare än femtio år efter handlingens datering. Internationellt anses numera ofta femtio år vara en alldeles för lång tid för hemlighållande av diplomatiska skäl.

Hänsynen till de personer som finns omnämnda i handlingarna, som har lämnat bidrag och som inte vill att deras namn eller bidrag lämnas till offentlighet kan inte negligeras. Men det är inte omöjligt att på ett för rättssamhället acceptabelt sätt forcera denna svårighet. Under inga omständigheter kan hänsynstagandet vara skäl nog att behålla hemligstämpeln på *hela* materialet. För en del av de tidiga informationerna bör svårigheterna att ge fri insyn vara ytterst ringa.

För att garantera såväl berättigade krav på anonymitetsskydd som att inget relevant material utan godtagbara skäl undanhålls offentligheten bör en medborgarkommission tillsättas. För en sådan kommission talar också allmänhetens starka intresse för Raoul Wallenberg, hans verk och livsöde. Wallenberg är i hög grad allmänhetens angelägenhet.

Medborgarkommissionen bör därför ha bred förankring i det svenska samhället och bestå av medborgare med erfarenhet främst från publicistik, politik, juridik och historisk vetenskap. Den bör så snabbt som möjligt under våren 1976 gå igenom materialet om Raoul Wallenberg i syfte att ge regeringen råd om vad som bör offentliggöras resp. vara sekretessbelagt. Målsättningen för kommissionen bör vara att allt material, som inte sannolikt kan skada enskilda personer, nu bör ställas till forskningens, massmediernas och allmänhetens förfogande. En medborgarkommission med denna uppgift bör omedelbart tillsättas.

Vi yrkar därför

att riksdagen uttalar att regeringen bör tillsätta en medborgarkommission att granska tillgängliga handlingar om Raoul Wallenberg i syfte att ge regeringen råd om vad som bör offentliggöras enligt den princip som omnämns i motionen.

Stockholm den 27 januari 1976

TORDEL LINDAHL (fp)

i Hamburgsund

KARL BENGTTSSON (fp)

i Varberg

GABRIEL ROMANUS (fp)

Motion

1975/76:1146

av fru Mogård m. fl.
om representanter för de politiska partierna i styrelsen
för Svenska institutet, m. m.

Svenska institutet, som är en statlig stiftelse, har som en av sina uppgifter att genom upplysningsarbete i utlandet sprida kännedom om svenskt samhällsliv. Detta informationsarbete är mycket värdefullt och har otvivelaktigt stor betydelse även för vår handelspolitik.

Kritik har i vissa avseenden riktats mot institutets verksamhet när det gäller förmedling av svensk kultur, bl. a. för en ibland påfallande ensidighet i framställningen.

Institutets styrelse består av dess direktör samt tio ledamöter som utses av regeringen. Bland ledamöterna ingår företrädare för kulturlivet. Från riksdagens synpunkt vore det värdefullt om styrelsen i det organ som i utlandet är vårt lands kulturella språkrör kompletterades med företrädare för de olika politiska partierna.

Den kultur som olika nationella grupper för med sig till det land till vilket de invandrar anses i dag ytterst värdefull och förtjänt av samhällets stöd. Den största bosättningen utomlands av svenskar är sedan länge att finna i USA, där många organisationer bland svenskamerikanerna försöker bevara traditioner och minnen från Sverige. Särskilt gäller detta de mer utpräglade svenskbygderna, där Minneapolis har blivit något av ett centrum för denna verksamhet. Där finns i dag ett fyrtiotal föreningar av varierande storlek. Dessa har hittills inte fått det stöd från Sverige som borde förefalla naturligt. Enligt uppgift lämnar Norge statligt stöd till norska organisationer och underlättar i hög grad deras arbete, inte minst när det gäller att engagera också andra generationens invandrare i denna verksamhet. Med tanke på alla de miljoner som under årens lopp har strömmat hem till Sverige i form av Amerikaarv borde ett statligt stöd till föreningar av olika slag, tidningar och tidskrifter, arkiv m. m. vara befogat. Vi föreslår därför att en summa på 100 000 kr. anslås till detta ändamål.

Ur detta anslag bör också bidrag kunna utgå till American Swedish Institute i Minneapolis. Denna institution beskrivs av Ulf Hård af Segerstad på följande sätt: "American Swedish Institute är idag en av Minneapolis' arkitektoniska och museala sevärdheter fyllt som det är av konst och konsthantverk från sekelskiftet och senare. Framför allt fungerar det emellertid som centrum för den allmänt kulturella aktiviteten inom den svenska kolonin. – Åtskilliga turister slussas årligen till Sverige via Institutet. Man ger också ut en månatlig nyhetsbulletin och engagerar över huvud taget

DEPARTEMENTET Följemeddelande

Till S Adhem, UD PIA

☒ För kännedom ☐ Brädslande ☐ För godkännande

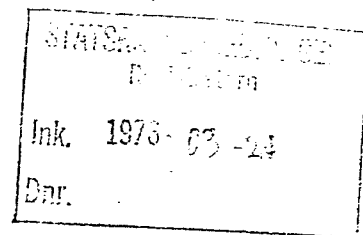
☐ För handläggning ☐ Önskas åter ☐ Enl. överenskommelse

☐ För yttrande ☐ För behållas ☐ Kontakt torde tagas med avsändaren

☐ För samråd ☐ Med tack för länet

Obe!

Datum 7/12/74 Direktankn. 763 Avsändare Reg SR

Statsminister Olof Palme
Kanslihuset
S t o c k h o l m .

Herr Statsminister,

Enligt vad som meddelats i pressen ämnar Ni, Herr Statsminister, på inbjudan av den sovjetiske statschefen göra ett besök i Sovjetunionen under april månad.

Under de gångna åren har Ni tid efter annan gjort uppmärksammade uttalanden angående missförhållanden i olika länder, varvid Ni inte brukat skräda orden, men Ni har varit mycket tystlåten i fråga om en svensk vid namn Raoul Wallenberg, som under lång tid hållits fången i Sovjetunionen. Vid Edert blivande besök därstädes blir det ett tillfälle för Eder att taga till orda för denne Eder landsman.

Under utövning av den svenska regeringens uppdrag för honom att försöka rädda av nazisterna förföljda människor i Ungern fängslades Wallenberg år 1945 av sovjetiska myndigheter utan att något skäl härför hittills angivits. Som svar på framställningar angående honom, som gjorts från svensk sida, har Sovjets utrikesministerium den 6 februari 1957 meddelat, att man inte funnit något annat

25.3
- 1 APR 1975
UDs ARKIV

något annat spår av Raoul Wallenberg än en den 17 juli 1947 daterad rapport, som hittats i Ljubljankafängelset i Moskva och vari en därvarande läkare rapporterat att en fånge vid namn Walenberg nämnda dag avlidit i cellen, i anledning varav man dragit den slutsatsen att Raoul Wallenberg avlidit i juli 1947.

Enligt ett avsevärt antal hit inkomna vittnesmål har emellertid denne vid skilda tidpunkter efter juli 1947 befunnit sig i olika sovjetiska fångvårdsanstalter. Dessa ovedersägliga vittnesmål kunna ingalunda anses vara förbrukade utan det är fullt bevisat att han varit vid liv efter nämnda datum och att sålunda nyssnämnda rapport - om den över huvud taget existerat - avsett någon annan person. Det är inte uteslutet att Raoul Wallenberg fortfarande försmäktar i någon sovjetisk fångvårdsanstalt.

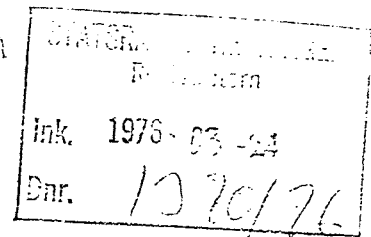
Som mor till honom ber jag Eder att vid besöket i Sovjetunionen, under återopande av de utfästelser som gjorts vid fjolårets säkerhetskonferens i Hälsoingfors, göra allt vad Ni kan för att befria honom ur fångenskapen, om han ännu lever, och i andra fall åtminstone få veta sanningen om varför han hållits fången i Sovjetunionen.

Jag vädjar till Eder att göra Eder plikt såsom Sveriges statsminister till förmån för en svensk som inte drog sig för att göra sin plikt under svåra förhållanden.

Djursholm den 21 mars 1976 *Quaravägen 25*

Maj m Eardel

Upplys. S. Å. 1976, UD
Rosenberg, UD
Pol I, ds Rosenberg, Csp
1976-04-02
ex till statsministern
Schori
Leifland
exp. 76-04-02/10

Statsminister Olof Palme
Kanslihuset
S t o c k h o l m .

Herr Statsminister,

Enligt vad som meddelats i pressen ämnar Ni, Herr Statsminister, på inbjudan av den sovjetiske statschefen göra ett besök i Sovjetunionen under april månad.

Under de gångna åren har Ni tid efter annan gjort uppmärksammade uttalanden angående missförhållanden i olika länder, varvid Ni inte brukat skräda orden, men Ni har varit mycket tystlåten i fråga om en svensk vid namn Raoul Wallenberg, som under lång tid hållits fången i Sovjetunionen. Vid Edert blivande besök därstädes blir det ett tillfälle för Eder att taga till orda för den Eder landsman.

Under utövning av den svenska regeringens uppdrag för honom att försöka rädda av nazisterna förföljda människor i Ungern fängslades Wallenberg år 1945 av sovjetiska myndigheter utan att något skäl härför hittills angivits. Som svar på framställningar angående honom, som gjorts från svensk sida, har Sovjets utrikesministerium den 6 februari 1957 meddelat, att man inte funnit något annat

något annat spår av Raoul Wallenberg än en den 17 juli 1947 daterad rapport, som hittats i Ljubljankafängelset i Moskva och vari en därvarande läkare rapporterat att en fånge vid namn Walenberg nämnda dag avlidit i cellen, i anledning varav man dragit den slutsatsen att Raoul Wallenberg avlidit i juli 1947.

Enligt ett avsevärt antal hit inkomna vittnesmål har emellertid denne vid skilda tidpunkter efter juli 1947 befunnit sig i olika sovjetiska fångvårdsanstalter. Dessa ovedersägliga vittnesmål kunna ingalunda anses vara förbrukade utan det är fullt bevisat att han varit vid liv efter nämnda datum och att sålunda nyssnämnda rapport - om den över huvud taget existerat - avsett någon annan person. Det är inte uteslutet att Raoul Wallenberg fortfarande försmäktar i någon sovjetisk fångvårdsanstalt.

Som mor till honom ber jag Eder att vid besöket i Sovjetunionen, under återopande av de utfästelser som gjorts vid fjolårets säkerhetskonferens i Hålsingfors, göra allt vad Ni kan för att befria honom ur fångenskapen, om han ännu lever, och i andra fall åtminstone få veta sanningen om varför han hållits fången i Sovjetunionen.

Jag vädjar till Eder att göra Eder plikt såsom Sveriges statsminister till förmån för en svensk som inte drog sig för att göra sin plikt under svåra förhållanden.

Djursholm den 21 mars 1976 *Älskningen 25*

Maj m. Ederic

FRÅGA Nr 71

Svaret lämnas torsdagen den
18 november 1976 kl. 14.00

Svar av utrikesminister Karin Söder på fråga av herr Björck i Nässjö om offentliggörande av UD:s material ifråga om Raoul Wallenberg

Herr Talman.

Herr Björck i Nässjö har frågat mig om jag är beredd att dels frisläppa hela materialet om Raoul Wallenberg med undantag av de akter där särskild anonymitetshänsyn måste tagas, dels publicera en vitbok om Raoul Wallenberg med särskilt viktiga dokument.

Enligt nu gällande sekretesslagstiftning är de i utrikesdepartementet befintliga handlingarna rörande Raoul Wallenberg hemliga i femtio år. Hittills har ej skäl bedömts föreligga för att medge undantag från dessa bestämmelser. Jag finner vid en prövning att för närvarande inte föreligger några nya skäl som skulle motivera en ändrad inställning.

Utrikesdepartementet har utgivit två vitböcker om Raoul Wallenberg. Sedan den senaste vitboken publicerades 1965 har inga fakta framkommit som motiverar en ny vitbok.

F.n. pågår arbete på en ny sekretesslagstiftning. De nya reglerna kommer förmodligen att föreskriva en kortare sekretesstid än den som f.n. gäller. I väntan på proposition

Utrikesutskottets betänkande

1976/77:8

med anledning av motion om en medborgarkommission för granskning av handlingar om Raoul Wallenberg

Motionen

I motionen 1975/76:1145 av herr Lindahl i Hamburgsund m. fl. (fp) yrkas att riksdagen uttalar att regeringen bör tillsätta en medborgarkommission att granska tillgängliga handlingar om Raoul Wallenberg i syfte att ge regeringen råd om vad som bör offentliggöras enligt den princip som omnämns i motionen.

Motionärerna hänvisar till att en rad nya intressanta vittnesmål framkommit sedan de båda svenska vitböckerna i fallet Wallenberg publicerades, den senaste år 1965. Det föreslås att utrikesdepartementets akt om Wallenberg öppnas för insyn från journalistiken och den historiska forskningen samt att en medborgarkommission tillsätts för att gå igenom materialet med målsättningen att allt som inte sannolikt kan skada enskilda personer nu skall ställas till forskningens, massmediernas och allmänhetens förfogande.

Utskottet

Utskottet behandlade år 1975 två motioner rörande offentlighet i fallet Raoul Wallenberg, som hittills varit föremål för två av regeringen framlagda s. k. vitböcker. Den ena av motionerna utmynnade i samma yrkande som den nu aktuella motionen och avsåg sålunda tillsättandet av en medborgarkommission, vars uppgift skulle vara att ge regeringen råd om vilka ytterligare handlingar i ärendet som kan och bör ställas till forskningens, massmediernas och allmänhetens förfogande. I den andra av motionerna yrkades dels på en ny vitbok i ärendet, dels på ett hävande av hemligstämpeln på utrikesdepartementets arkivakter rörande Raoul Wallenbergs försvinnande år 1945 och vidare öden.

I utskottets av riksdagen godkända betänkande (UU 1975:2) erinrades om de utredningar som företagits sedan regeringen hösten 1965 framlade den andra vitboken om Raoul Wallenberg och vilka föranletts av senare tillkomna men obestyrkta vittnesmål. Utskottet framhöll att frågan om en ny offentlig redogörelse i ärendet respektive om hävande av hemligstämpeln på UD:s aktmaterial givetvis har många känsliga aspekter. Ägärder av detta slag är tänkbara endast om man därigenom inte skadar enskilda personer eller försvårar myndigheternas möjligheter att följa nya spår. Ansvar för

frågan om offentliggörande kan inte delas med en medborgarkommission på sätt som föreslagits, konstaterade utskottet vidare.

Den 22 januari 1976 besvarade dåvarande utrikesministern Sven Andersson en i riksdagen rest fråga huvuvida utrikesdepartementet förberedde en ny vitbok om Raoul Wallenberg. I svaret framhölls bl. a. att de utredningar som förekommit i ärendet sedan den föregående vitboken framlades inte kunnat föra frågan vidare. Inga nya fakta hade sålunda framkommit som motiverade en ny vitbok i ärendet.

Samma besked lämnades i riksdagen den 18 november i år av utrikesminister Karin Söder i svaret på en liknande fråga. Utrikesministern framhöll vidare att enligt nu gällande sekretesslagstiftning är de i UD befintliga handlingarna rörande Raoul Wallenberg hemliga i femtio år och att hitills skäl ej bedömts föreligga för att medge undantag från dessa bestämmelser. Några nya skäl som skulle motivera en ändrad inställning hade vid en prövning av frågan inte befunnits föreligga för närvarande.

Utrikesminister Söder erinrade i sammanhanget om det arbete som för närvarande pågår på en ny sekretesslagstiftning och som förmodligen kommer att leda till att en generell kortare sekretessid än den som nu gäller införs. I avvaktan på proposition och riksdagsbehandling var det dock inte möjligt att gå in på hur den nya lagstiftningen kan komma att påverka sekretessen för handlingarna om Raoul Wallenberg.

Mot angivna bakgrund kvarstår utskottet vid sin i ovannämnda betänkande redovisade uppfattning, däribland i vad avser förslaget om en medborgarkommission.

Utskottet framhöll då även att det i princip instämde i önskvärdheten av största möjliga öppenhet i detta ärende. Utskottet förutsatte därför att regeringen håller frågan ständigt aktuell och att den vid den tidpunkt som bedöms lämplig kommer att lämna en offentlig redogörelse för den utveckling som skett i frågan efter publiceringen av den senaste vitboken.

– Samma konstaterande vill utskottet göra i dag.

Utskottet har erfart att regeringen har för avsikt att under nästa år framlägga proposition för riksdagen om ny sekretesslag. Förutsatt att regeringen därvid följer förslagen från offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén ("Lag om allmänna handlingar", SOU 1975:22) och den föreslagna nya lagen blir anlagen av riksdagen, skulle den nuvarande övre tidsgränsen på 50 år för hemlighållande av handlingar rörande Sveriges förhållande till främmande makt m. m. bli sänkt till normalt 30 år eller, om särskilda skäl föranleder det, till 40 år. Arbetet är inriktat på att den nya lagen skall kunna träda i kraft i början av år 1978.

Utskottet vill i detta sammanhang uttala önskemålet att regeringen, i samband med det frisläppande av material ur Wallenbergakterna som skulle följa av en sålunda ändrad sekretesslagstiftning, även prövar möjligheten och lämpligheten att göra någon ytterligare förkortning av sekretessiden i detta speciella fall, detta med hänsyn till händelsekedjan i fallet Wallenberg

under åren närmast efter 1947. Omvänt utgår utskottet ifrån att det vid allt offentliggörande beaktas att enskilda personer inte kommer till skada och att exempelvis vittnens önskemål om att inte få sin identitet röjd blir respekterade.

Utskottet hemställer mot angivna bakgrund att riksdagen avslår motionen 1975/76:1145.

Stockholm den 30 november 1976

På utrikesutskottets vägnar

ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herr Hernelius (m), fru Lewén-Eliasson (s), herr Adamsson (s), fru Nilsson i Kristianstad (c), herrar Palm (s), Åberg (fp), Göransson (s), fru Jonäng (c), herr Hellström (s), fru Sundberg (m), herrar Ericson i Örebro (s), Korpås (c), fru Sigurdson (s), herr Tarschys (fp) och fru Johansson i Nässjö (c).

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

PARIS

1976-06-09

[kr W Carlgren, BN
hbr Winter, Paris
1976-06-21]

Kanslirådet Olle Tunberg
Informationsbyrån

UTRIKESDEPARTEMENTET M U D

11 JUN 1976		
Avd. JN	Gr. 10	MSL

Fallet Wallenberg i fransk doktorsavhandling
(1 bil.)

Broder,

Härmed får jag sända Dig närslutna fotokopia av ett brev från en fransman som förbereder en doktorsavhandling om nazismens och avnazifieringens problem. Han kommer att beröra fallet Raoul Wallenberg och ber oss om officiell svensk dokumentation, helst på franska, som kan vara honom till nytta. Jag vore tacksam om Du direkt eller via oss kunde skicka honom tillgängligt material på franska, tyska eller engelska, i första hand naturligtvis blåboken.

J. L. L.
D. M. Winter

D. M. Winter

D.M. Winter

Gérard PERIOT
12-641 Square de l'Avre
92100 - BOULOGNE-BILLANCOURT

Bil.1 t hbr Winter-Tunberg 76-06-09

BOULOGNE , le 1er Juin 1976

*Suède - née
vi fa née
hänvrisa
tän blabla...*

*IN 10 DF
P 2 Feu I*

Ink. 1976-06-08		
Mr. 15/611		
P	96	A

Monsieur l'Ambassadeur ,

Préparant actuellement un important ouvrage sur le problème du nazisme et de la dénazification qui fera l'objet à la fois d'une édition grand public et d'une thèse de Doctorat de Science Politique qui sera soutenue devant l'Université de PARIS II , je voudrais évoquer dans ce travail l'affaire Raoul WALLENBERG , ce jeune Suédois qui , en 1944 , intervint afin de sauver les Juifs de HONGRIE et disparut mystérieusement sans laisser de traces , après avoir été arrêté par les autorités russes d'occupation .

Je sais que le Gouvernement Suédois a effectué après la guerre de nombreuses démarches auprès des autorités russes afin de savoir quel sort lui avait été réservé et , sur ce sujet , des controverses existent les uns prétendant qu'il serait mort en 1947 d'une crise cardiaque dans une prison , d'autres qu'il était encore vivant en 1961 dans un asile psychiatrique de MOSCOU .

Sur cette affaire , les nombreuses recherches qui furent faites , les démarches effectuées auprès des autorités russes par le Gouvernement Suédois , les résultats auxquels elles aboutirent , le sort de Raoul WALLENBERG , les raisons de son arrestation , les certitudes acquises et les doutes qui subsistent , j'aurais aimé connaître la position officielle des autorités de votre pays .

Est-il possible aujourd'hui de dresser un bilan complet de cette mystérieuse affaire et pourriez-vous , Monsieur l'Ambassadeur , m'aider dans cette entreprise en transmettant aux autorités compétentes ma requête ?

D'avance je vous en remercie vivement et vous demande de croire , Monsieur l'Ambassadeur , en l'assurance de ma très haute considération .

Periot

Politiska avdelningen
Avdelningschefen
amb Leifland, IB

Arkivexemplar

1976-12-15

Dnr	Avd	Grupp	Mål
323		P2	Eu ^I

Ambassadören Ryding

MOSKVA

Utrikesutskottets betänkande i Wallenberg-ärendet
(1 bil.)

Broder,

./.

Närslutet ber jag få sända Dig det slutgiltiga trycket av utrikes-
utskottets betänkande med anledning av motion om en medborgarkom-
mission för granskning av handlingar om Raoul Wallenberg.

Som Du finner har folkpartirepresentanterna inte reserverat sig.
Ärendet kommer upp i kammaren den 16 december sent på kvällen. Jag
har bätt min sekreterare se till att ni så snart som möjligt får del
av snabbprotokollet.

Leif Leifland

Ifylles av postexp

Avsänt med

☒ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

Sten

1976-06-21

Chefen för Arkivet

Dnr	Avd Grupp Mål
122	P 2 Eu ¹

Pressrådet Winter

PARIS

Dnr		
Avd	Grp	Mål

Fallet Wallenberg i fransk doktorsavhandling

Broder,

Olle Tunberg har till mig för besvarande översänt Ditt brev till honom den 9 ds om dokumentation om Raoul Wallenberg. Beklagligtvis måste jag konstatera att just inget material alls på något världsspråk finns. På svenska finns givetvis de två vitböckerna, men endast enstaka exemplar är kvar, och om vederbörande inte läser svenska är det väl knappast anledning avstå några av dem. Jag undrar om man inte får svara honom att med dokumentationen i detta läge vi tyvärr inget annat kan göra än hänvisa till de två vitböckerna: "Raoul Wallenberg. Dokumentsamling jämte kommentarer rörande hans fängenskap i Sovjetunionen" och "Raoul Wallenberg. Dokumentsamling rörande efterforskningarna efter år 1957".

Wilhelm Carlgren

Ifylles av postexp

Avsönt med

☐ sv kurir☐ utl kurir☐ luftpost☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

EXPRESSEN

18 oktober 1976.

Chefen för
Utrikesdepartementet
Fru Karin Söder
Kanslihuset
Stockholm.

INK. UTRIKESDEP.
Dnr. 240 / 841
19 OKT 1976
Avd. 2 Euf

(A 9 T)

[Regeringsärende 1977-01-20]

10
2

Härmed ansöker jag om tillstånd att få ta del av
hela eller delar av UD:s dossier om Raoul Wallen-
berg.

EXPRESSEN

21

Jag började mina studier i fallet Raoul Wallenberg 1964 och har alltsedan dess arbetat med att få fram fakta i ärendet.

För ett par år sedan publicerades på Bonniers förlag min bok "Affären Raoul Wallenberg".

Jag finner det vara av ett mycket stort allmänt intresse att så mycket som möjligt av det material som under årens lopp samlats hos UD om detta ärende undantages hemligstämpeln.

Jag vädjar därför till Eder, i egenskap av chef för Utrikesdepartementet, att behandla min framställning i en så positiv anda som möjligt.

Jag anser nämligen att svaren på en mängd frågor ligger just i Raoul Wallenberg-dossierna hos UD. Min avsikt är att söka fakta.

Underdånigst,

/Eric Sjöquist/

Ert brev

Er beteckning

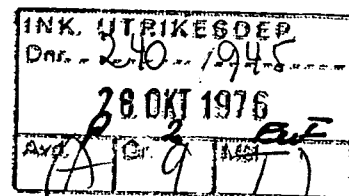
Vår beteckning

STOCKHOLM

Stockholm 1976-10-27

(Regeringsärende 1977-01-20)

Hos Dr. Carlsson

Till

Chefen för Utrikesdepartementet

*Ank. om fullst. att få
ta del av heml. handling.*

Undertecknade begär att som allmänna offentliga handlingar få ta del av i första hand samtliga de akter och handlingar som berör:

- 1) Raoul Wallenbergaffären
- 2) Catalinaaaffären
- 3) Baltutlämningen

I andra hand anhåller vi om att få ta del av de delar av ovan åberopade handlingar, som utan att strida mot tryckfrihetsförordningens anda alltjämt kan sekretessbeläggas.

Mert Kubu
Mert Kubu

Staffan Teste
Staffan Teste

Section 2.11

[Regeringsärende 1977-01-20]

INK. UTRIKES DEP.		
D.N:o 240/1021		
2 - 4 NOV 1976		
AVD.	GR.	MAJ
p	2	Eu

Till regeringen.

(A 9 T) I r

Undertecknade anhåller härmed om att få ta del av de i utrikesdepartementet förvarade handlingar rörande Raoul Wallenberg som inte tidigare utlämnats till offentligheten.

Under det andra världskrigets slutskede ledde Wallenberg som förste sekreterare vid Sveriges beskickning i Budapest en beundransvärd och framgångsrik aktion för att rädda judarna i Ungern undan nazisternas förföljelse och ett planerat massmord. Sysselsatt med detta arbete tillfångatogs han tillsammans med sin ungerske chaufför Wilmos Langfelder den 17 januari 1945 av ryska trupper. De gripna fördes till Moskva.

Det finns en mängd upplysningar om Wallenbergs fångenskap i Sovjetunionen och frågan har under skilda perioder varit föremål för skriftväxling mellan Stockholm och Moskva varvid svenska regeringen krävt hans frigivning.

Mer än tre decennier efter hans fängslande är emellertid hans öde alltfjämt ouppklarat. Svenska myndigheter måste fortsätta sina undersökningar i syfte att - vare sig han lever eller ej - utröna vad som hänt honom och, om han lever, få honom åter till hemlandet.

Det material som under årens lopp samlats i utrikesdepartementet är enligt uppgift mycket omfattande. De två dokumentsamlingar departementet utgav åren 1957 och 1965 torde endast täcka en liten del härav. Upprepade framställningar om att hela materialet måtte offentliggöras, med det fåtal uteslutningar, som kan vara betingade av anonymitetsskäl, har under

senare år gjorts från flera olika håll, bland annat från ledamöter av riksdagen (senast 1975 i motioner, dels av herrar Ahlmark och Olsson i Kil, dels av herr Björck i Nässjö m.fl.).

Utan vidsträckt offentlighet, ingen allsidig upplysning! Vissheten härom präglar svensk tryckfrihetslagstiftning. Det har i fallet Wallenberg visat sig omöjligt att utan tillgång till det hemliga materialet allsidigt belysa frågorna kring hans öde, däribland de förvisso ohållbara skälen för hans fängslande och omständigheterna kring de svenska ansträngningarna att få honom fri.

Det måste vara så mycket mer angeläget att bereda allmänheten full insyn i dessa förhållanden som Wallenberg handlade på offentligt uppdrag och gjorde en humanitär insats av ovanlig halt.

Man har också från skilda håll omvittnat att sekreteressen äventyrar vederhäftigheten och effektiviteten både i de aktuella efterforskningarna och i den vetenskapliga forskning som är redo att arbeta med problemet. Nya uppgifter och synpunkter har efterhand framkommit. Det förblir omöjligt att väga och rätt värdera dem då de dokument som skulle kunna underlätta en fyllig och balanserad redovisning inte är tillgängliga.

Ett stort antal personer har även under senare år frigivits från sovjetiska fängelser eller läger och lever nu utanför Sovjetunionen. Några av dem har lämnat uppgifter om Wallenberg. Offentliggörande av det hemliga materialet skulle underlätta för rikspolisstyrelsen att spåra och undersöka sådana informationer, att kontrollera eller fullständiga tidigare upplysningar och att undvika villospår, så mycket mer som polisen hittills inte kunnat planlägga sitt arbete med full kännedom om detta material.

De i utrikesdepartementet förvarade handlingarna kan enligt nuvarande bestämmelser hållas hemliga i högst femtio år, en maximigräns som två utredningar funnit alltför hög. Vid fortsatt sekretess skulle forskarna först om 18 år successivt få tillgång till allt material som samlats sedan 1945. Under tiden kan viktiga och kanske avgörande indicier försvinna. Vittnen dör, personliga och andra dokument förkommer, fakta glöms bort. Det framstår för oss som orimligt att överlämna problemet åt framtidens forskare då gåtan därigenom kan bli olöslig och sanningen gå förlorad för alltid.

Det ligger enligt lag i regeringens hand att i detta fall pröva frågan om offentliggörande. Vi hemställer enträget att sekretessen hävs.

Stockholm den / november 1976

Otto Danielsson

Otto Danielsson
f.d. byråchef ✓

Guy von Dardel

Guy von Dardel
professor ✓

Gunnar Lagergren

Gunnar Lagergren
riksmarskalk ✓

Torgny Segerstedt

Torgny Segerstedt
universitetsrektor ✓

Fredrik von Dardel

Fredrik von Dardel
f.d. överdirektör ✓

Björn Kjellin

Björn Kjellin
hovrättspresident ✓

Folke Lindberg

Folke Lindberg
professor ✓

Nanna Svartz

Nanna Svartz
professor ✓

Harald Wigforss

Harald Wigforss
Redaktör
Lykullen
430 40 Särö ✓

207-1

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

OTTAWA

Överlämnas för kännedom
av Utrikesdepartementet Pol I

1976-11-02

Pol I kr Lundvik, MC
1976-12-06

6 DEC. 1976

ex t Polisintendent
Gösta Danielsson, RPS

exp. u. bud

76-12-07/pc

Utrikesrådet Leif Leifland

Utrikesdepartementet

130

INKOM UD		
-5 NOV 1976		
Avd	Gr	Mm
P	2	Eu

STRÄNGT FÖRTROLIGT

Broder,

Under min första tjänstgöringsdag i Ottawa blev jag uppringd från Los Angeles av en ungrare. Han ville inte säga sitt namn utan kallade sig Mr. Budapest och önskade tala med mig om Raoul Wallenberg-ärendet. Enligt uppgift hade han först, utan resultat, vänt sig till konsulatet i Los Angeles och sedan till generalkonsulatet i San Fransisco, som hänvisade honom till mig. Jag bad honom skriva ned vad han hade på hjärtat - resultatet föreligger i närslutna, märkligt nog på spanska avfattat, rätt så osammanhängande brev. Kontentan av hans budskap som han utvecklade per telefon är att han dels känner till vittnen som var med när Wallenberg arresterades av ryssarna i Budapest och även skulle känna till något om dennes vidare öden, dels fått kännedom genom dessa vittnen att Wallenberg innan han fördes vidare av ryssarna skulle ha vistats i källaren till ett hus där numera en bank är inrymd. Adressen till denna byggnad skulle vara 1 Reci Károly Utca, om jag fattade rätt i närheten av Budapests statshus. Wallenberg skulle under själva trappan ner till vänster i nämnda källare i denna byggnad ha skrivit ett budskap på väggen som i varje fall skulle ha funnits kvar 1956 då det observerades av något vittne, som Mr. Budapest kände till. Denne föreslår nu att vi skall skicka någon för att söka finna ut om meddelandet fortfarande finns kvar.

Jag har naturligtvis svårt att bedöma om det, i detta fall som i så många andra, rör sig om rena fantasier, provokation etc. eller om det finns någonting här att ta fasta på. Det är också frågan huruvida ett meddelande från Wallenberg från den tiden kan vara av värde så här långt efteråt. Hur som helst skall man ju som bekant inte låta någon sten vara ovänd när det gäller spåren i detta ärende.

Jag överlämnar åt ert bedömande hur Mr. Budapest's uppslag skall behandlas. Han är - av säkerhetsskäl som han säger - mycket förtegen om sitt namn och sin adress men han kommer

att ringa mig senare igen för att höra om vi har något intresse i saken och i så fall meddela hur han skall kontaktas. Om sådant intresse föreligger föreställer jag mig att någon borde intervjua honom på platsen, då det är svårt att få ut något mera av honom per telefon och hans skriftliga meddelanden knappast kommer att bli mera upplysande än det vi redan fått.

Jag emotser alltså ett meddelande i särskild ordning hur ni ser på saken.

Hälsningar till er

Di i Uppsala

Per Anger

Per Anger

Los Angeles Oct. 26 1976

Mr. Anger
CANADA.

Estimado señor Anger:

Confirmando nuestra conversacion telefonica del 26 de Oct. referente a -
Mr. Wallember, quien esta desaparecido desde enero de 1945.-

Cuando Soviet Hight Quarter Army fue a Budapest, usaron algun lugar -
en Budapest, en los siguientes dias un Oficial de la Union Sovietica
arresto una persona civil en la tarde, cerca de las 6:00 p.m.. El -
dia siguiente, Oficiales de Union Sovietica trajeron un carro para el
patio de Hight Quarter. En el carro encontraron propiedades de la per-
sona arrestada y muchas joyas. Los documentos eran ilegales por esta
razon, Mr. Wallember fue detenido por General Naci Contact Men.-

Siguiendo lo anterior, puede estar firmado con testigos quien hablo -
personalmente con Mr. Wallember. Yo puedo darle informacion donde Mr.
Wallember estuvo detenido y mucha posibilidad para encontrar mensaje o
informacion por Mr. Wallember.

Informacion de Supervisor Militar de las cuatro, dos, tres en 1945 -
quien estaba de primero temporalmente Hight Quarter. Despues Mr. Wallen-
berg fue arrestado mas dos personas de Soviet Army quienes transpor-
taron Mr. Wallember para algun lugar que no se sabe donde.-

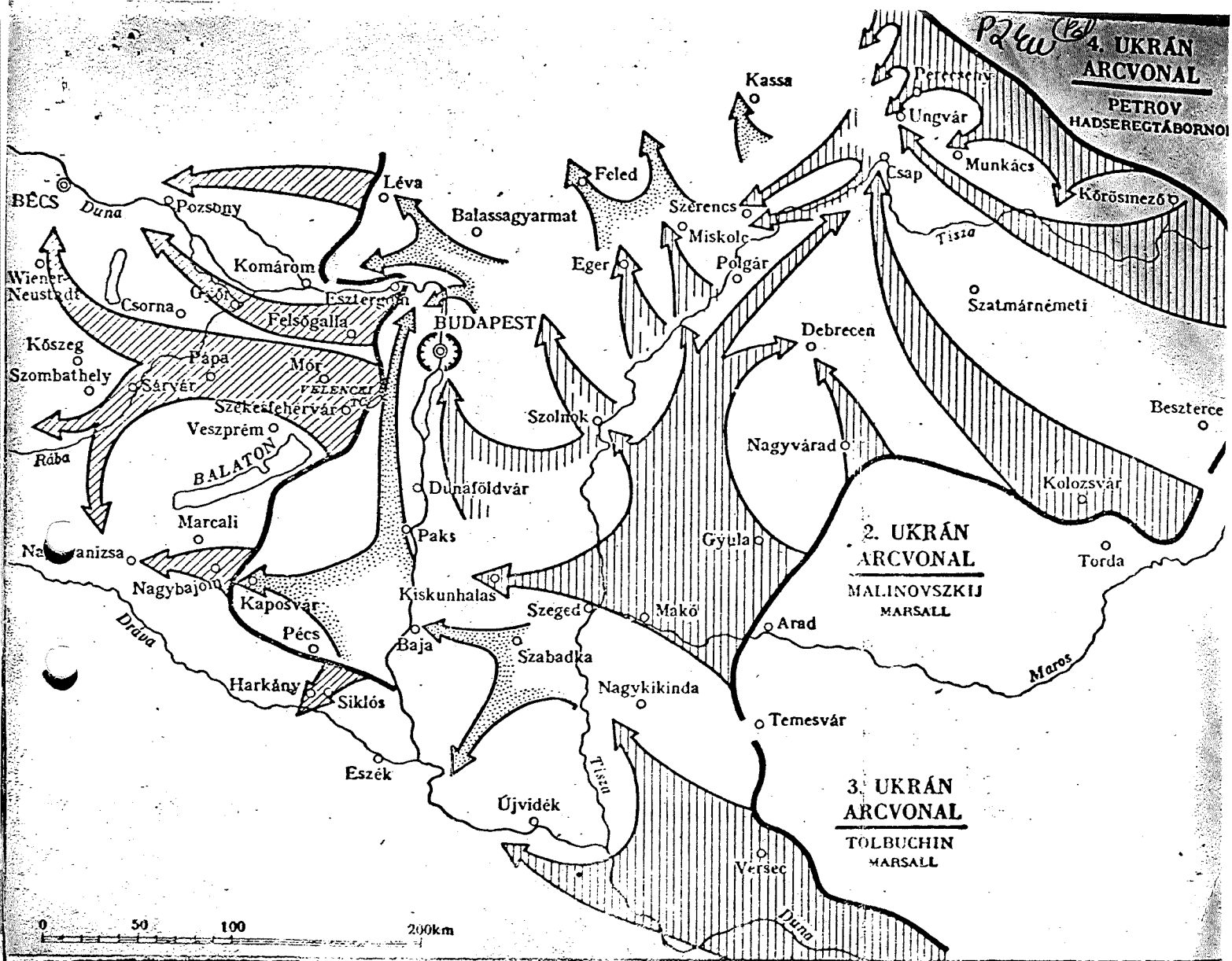
Mr. Anger, yo espero que con esta corta informacion usted puede tener
contacto con su Oficina General para tener otra oportunidad de tratar
de encontrar Mr. Wallember. Yo siento mucho no poder hablar en una -
carta abierta.

Muy atentamente,

BUDAPEST.

P26u Col

Stampel
INK. AMB. OTTAWA
D. N. S.
1976. 10. 01
AVD. GR. MAL

MR.
ENGR

Audie Consul
140 Wallington St. Suit 604
OWTAWA ONTARIO
K1P 5A2

CANADA

Ds Eliasson, BK
1976-11-12. Delges:

RIKSDAGEN
Kammarkansliet

Bitr.kabinettssekr.
Expeditionschefen
Rättschefen
Presschefen
Polchefen för ben. utarb.
av svar tillsammans med 11/11 1976
Arkivchefen

Fråga

Nr 71

Datum

Till Ch Pol I

2 sep 1976-11-12

ME

INK UTRIKESDEP		
Dnr 2.15.1....67...		
11 NOV 1976		
Avd P	Gr 2	Mål Eu-1

Fru utrikesministern

besv av utr.min 18.11.76

Ärendemening (ifylls av kammarkansliet)

Om offentliggörande av UD:s material angående Raoul Wallenberg

Fråga

Den svenske diplomaten Raoul Wallenbergs öde har under de senaste trettio åren varit föremål för stort intresse hos den svenska allmänheten. Någon möjlighet att tillfredsställande belysa de svenska myndigheternas handläggning av fallet föreligger emellertid inte då det omfattande arkivmateriel i ärendet som förvaras hos Utrikesdepartementet är hemligstämplat.

Allt eftersom tiden går minskar möjligheterna att bringa klarhet i Raoul Wallenbergs öde. Ett offentliggörande av hela materialet, med de undantag där personliga hänsyn kräver anonymitet, skulle underlätta såväl allmänhetens möjligheter att bedöma hur efterforskningsarbetet tidigare bedrivits som öka möjligheterna att i framtiden bringa klarhet i hans öde.

Mot denna bakgrund vill jag fråga fru utrikesministern om hon är beredd att frisläppa hela materialet om Raoul Wallenberg med undantag av de akter där särskilda anonymitetshänsyn måste tagas. Vidare om hon i en vitbok är beredd att publicera särskilt viktiga dokument, särskilt då sådana som tillkommit sedan den senaste vitboken publicerades 1965.

Namn

Anders Björck
Anders Björck i Nassjö

Parti

m

Bänknr

111

Överlämnas den

11 november 1976

1976-11-11

Enligt uppdrag

Utrikesministern
Statsrådet Ullsten
Statssekr Blix
Ds Wrigstad

[Signature]

Ämbetschefen

P. L. E. E.

Svar på fråga av herr Björck i Nässjö om offentliggörande av UD:s material ifråga om Raoul Wallenberg

Herr Talman.

Herr Björck i Nässjö har frågat mig om jag är beredd att dels frisläppa hela materialet om Raoul Wallenberg med undantag av de akter där särskild anonymitetshänsyn måste tagas, dels publicera en vitbok om Raoul Wallenberg med särskilt viktiga dokument.

Enligt nu gällande sekretesslagstiftning är de i utrikesdepartementet befintliga handlingarna rörande Raoul Wallenberg hemliga i femtio år. Hittills har ej skäl bedömts föreligga för att medge undantag från dessa bestämmelser. Jag finner vid en prövning att för närvarande inte föreligger några nya skäl som skulle motivera en ändrad inställning.

Utrikesdepartementet har utgivit två vitböcker om Raoul Wallenberg. Sedan den senaste vitboken publicerades 1965 har inga fakta framkommit som motiverar en ny vitbok.

F.n. pågår arbete på en ny sekretesslagstiftning. De nya reglerna kommer förmodligen att föreskriva en kortare sekretesstid än den som f.n. gäller. I väntan på proposition och riksdagsbehandling kan jag emellertid inte redan nu gå in på hur den nya lagstiftningen kan komma att påverka sekretessen för handlingarna om Raoul Wallenberg.

Jag vill försäkra herr Björck, att regeringen med största noggrannhet kommer att låta utreda alla nya uppgifter som kan framkomma.

Avgående telegram

EXP. 76-11-11

Dnr

Avg Grupp Mål

1400 3p

P 2 E m^T

CABINET STHLM 1976-11-11

SVENSK MOSKVA

V 635 FRAAN PRESSBYRAAN RE FALLET RAOUL WALLENBERG R 189 U/SOVJET

RIKSDAGSMAN ANDERS BJOERCK (M) HAR ENLIGT TT FRAAGAT OM UTRIKESMINIS-
TER KARIN SOEDER (C) AER BEREDD ATT FRISLAEPPA UTRIKESDEPARTE-
MENTETS HELA ARKIVMATERIAL OM RAOUL WALLENBERG-AFFAEREN?

HAN PAAPEKAR ATT BESLYSNINGEN AV WALLENBERGS OEDE FOERSVAARATS PAA
GRUND AV ATT MATERIALET AER HEMLIGSTAEMPLAT. ETT OFFENTLIGGOERANDE
SKULLE UNDERLAETTA ALLMAENHETENS MOEJLIGHETER ATT BEDOEMA HUR
EFTERFORSKNINGARNA BEDRIVITS OCH DESSUTOM OEKA MOEJLIGHETERNA
ATT BRINGA KLARHET I HANS OEDE.

BJOERCK FOERORDAR OCKSAA EN VITBOK MED SAERSKILT VIKTIGA DOKUMENT
SAERSKILT SAADANA SOM TILLKOMMIT EFTER DEN SENASTE VITBOKEN 1965.

CABINET

CABINET STHLM KL 13.50

L ROMERT/HS

R 189 U/SOVJET

EXP. 1110 76-11-12 m.B.	Dnr	Avd Grupp Mål p 2 En
-------------------------------	-----	-------------------------

Pr

CABINET STHLM 1976-11-12

SVENSK MOSKVA

✓ 637 B R A A D S K A N D E FRAAN PRESSBYRAAN.
 UNDER RUBRIKEN "WALLENBERG - TVISTEFRAAGA I REGERINGEN?"
 SKRIVER SVEN SVENSSON I DAG I DN:

FRISLAEPPANDET AV DE HEMLIGA HANDLINGARNA OM RAOUL WALLENBERG
 KAN SNABBT BLI EN TVISTEFRAAGA I DEN NYA REGERINGEN PAA SAMMA
 SAETT SOM DEN PALESTINSKA BEFRIELSEORGANISATIONEN PLO:S FRAMTRAE-
 DANDE INFOER FN. UTRIKESMINISTER KARIN SOEDER FICK PAA TORS DAGEN
 EN FRAAGA I RIKSDAGEN OM EN VITBOK I FALLET RAOUL WALLENBERG AV
 MODERATEN ANDERS BJOERCK. SAMTIDIGT SKALL UTRIKESUTSKOTTET INOM
 KORT TA STAELLNING TILL ETT FOLKPARTIKRAV OM UPPRAETTANDET AV
 EN MEDBORGARKOMMISSION.

I EN INTERVJU I TORS DAGENS DN OMTALADE UTRIKESMINISTER KARIN SOEDER
 ATT EN NY LAGSTIFTNING OM OFFENTLIGGOERANDE AV HEMLIGA HANDLINGAR
 SKALL BESLUTAS AV 1977 AARS RIKSDAG. VISSA HANDLINGAR ROERANDE
 RAOUL WALLENBERG SKULLE DAERMED AUTOMATISKT BLI FRIA.

POLITISKT AKTUALISERADES FRAAGAN SNABBARE. EFTER INTERVJUN MED
 KARIN SOEDER STAELLDE ANDERS BJOERCK PAA TORS DAGEN EN FRAAGA
 I RIKSDAGEN. BJOERCK VILLE VETA OM KARIN SOEDER AER BEREDD ATT
 FRISLAEPPA HELA MATERIALET OM RAOUL WALLENBERG OCH OM HON AER
 BEREDD ATT PUBLICERA SAERSKILT VIKTIGA DOKUMENT I EN VITBOK.

SID 2

ENLIGT NORMAL TAAGORDNING SKALL KARIN SOEDER SVARA PAA BJOERCKS FRAAGA NAESTA TORS DAG. UPPSKOV KAN SKE OM EXTRAORDINAERA SKAEL FOERELIGGER.

FOLKPARTILEDAREN OCH VICE STATSMINISTERN PER AHLMARK HAR TIDIGARE I RIKSDAGEN VARIT AKTIV I FALLET RAOUL WALLENBERG, VILKET TALAR FOER ATT FRAAGAN KAN BLI LIKA KAENSLIG INOM REGERINGEN SOM FALLET VAR MED PLO:S FRAMTRAENDANDEN INFOER FN.

AHLMARK HAR STAATT SOM FOERSTA NAMN PAA MOTIONER MED KRAV PAA ATT EN MEDBORGARKOMMISSION SKALL INRAETAS, SOM GAAR IGENOM WALLENBERGSHANDLINGARNA OCH RAADER REGERINGEN OM VILKA HANDLINGAR SOM SKALL OFFENTLIGGOERAS. RIKSDAGEN KAN EEE HAR AVSLAGIT MOTIONEN MED HAENVISNING TILL ATT REGERINGEN SKALL HAALLA FRAAGAN UNDER UPPMAERKSAMHET.

EN RAD FRAMSTAAENDE PERSONER MED BL A PROFESSOR NANNA SWARTZ I SPETSEN HAR SKRIVIT TILL DEN NYA REGERINGEN OCH BEGAERT ATT WALLENBERGSHANDLINGARNA SKALL OFFENTLIGGOERAS. NANNA SWARTZ KOM MED DET SISTA SPAARET I WALLENBERGSAFFAEREN.

UD HAR HAFT FLERA OLIKA SKAEL FOER ATT TIDIGARE AVSLAA FRAMSTAELLNINGAR OM OFFENTLIGGOERANDE AV WALLENBERGSHANDLINGARNA. ETT VIKTIGT SKAEL AER ATT FLERA VITTNESMAAL AVGETTS UNDER FOERSAEKRINGAR OM ATT DE SKULLE VARA HEMLIGA. FLERA AV DESSA FOERHOERDA PERSONER KAN ALLTJAEMT BO KVAR I SOVJET ELLER HA SLAEKTINGAR SOM BOR DAER. AV DEN ANLEDNINGEN AER UD TVEKSAMT ATT SLAEPPA MATERIALET TILL SOVJETUNIONEN.

DET VITTNESMAAL SOM NANNA SWARTZ AVGAV LEDDE INTE TILL NAAGRA RESULTAT. TAGE ERLANDER TOG AANYAA UPP SAKEN NAER RYSKE REGERINGS-

SID 3

CHEFEN NIKITA CHRUSTJEV FOERSTA GAANGEN BESOEKTE SVERIGE. EFTER ETT SAMMANTRAEDE MED UTRIKESNAEMNDEN YTTRADE ERLANDER ATT SVERIGE UTTOEMT SINA MOEJLIGHETER I WALLENBERGSAFFAEREN. ENDAST OM NY EEE NYA VITTNESMAAL FRAMKOMMER SKULLE MAN AATERKOMMA TILL RYSSARNA I AERENDET.

ETT TREDJE SKAEL FOER TVEKSAMHET FRAAN UD:S SIDA ATT OFFENTLIGGOERA HANDLINGARNA KAN VARA ATT MAN PAA RYSK SIDA KAN UPPFATTA DETTA SOM EN OVAENLIG HANDLING.

CABINET

CABINET STHLM KL 08.30

PRESSBYRAAN L ROMERT/UH

RE WALLENBERGSAFFAEREN

EXP 76-11-18

Dnr

Avt Grupp M&I

1705

Bjv

P 2 En I

Pr

CABINET STHLM 1976-11-18

SVENSK MOSKVA

✓ 650 FRAAN PRESSBYRAAN RE OFFENTLIGGOERANDE UD-MATERIAL OM RAOUL WALLENBERG

VI HAR IDAG UTGIVIT FOELJANDE PRESSMEDDELANDE:

SVAR AV UTRIKESMINISTER KARIN SOEDER PAA FRAAGA AV HERR BJOERCK I NAESSJOE OM OFFENTLIGGOERANDE AV UD:S MATERIAL I FRAAGA OM RAOUL WALLENBERG.

HERR TALMAN.

HERR BJOERCK I NAESSJOE HAR FRAAGAT MIG OM JAG AER BEREDD ATT DELS FRISLAEPPA HELA MATERIALET OM RAOUL WALLENBERG MED UNDANTAG AV DE AKTER DAER SAERSKILD ANONYMITETSHAENSYN MAASTE TAGAS. DELS PUBLICERA EN VITBOK OM RAOUL WALLENBERG MED SAERSKILT VIKTIGA DOKUMENT.

ENLIGT NU GAELLANDE SEKRETESSLAGSTIFTNING AER DE I UTRIKESDEPARTEMENTET BEFINTLIGA HANDLINGARNA ROERANDE RAOUL WALLENBERG HEMLIGA I FEMTIO AAR. HITTILLS HAR EJ SKAEL BEDOEMTS FOERELIGGA FOER ATT MEDGE UNDANTAG FRAAN DESSA BESTAEMMELSER. JAG FINNER VID EN PROEVNING ATT FOER NAERVARANDE INTE FOERELIGGER NAAGRA NYA SKAEL SOM SKULLE MOTIVERA EN AENDRAD INSTAELLNING.

UTRIKESDEPARTEMENTET HAR UTGIVIT TVAA VITBOECKER OM RAOUL WALLENBERG. SEDAN DEN SENASTE VITBOKEN PUBLICERADES 1965 HAR INGA FAKTA FRAMKOMMIT SOM MOTIVERAR EN NY VITBOK.

F N PAAGAAR ARBETE PAA EN NY SEKRETESSLAGSTIFTNING. DE NYA REGLERNA KOMMER FOERMODLIGEN ATT FOERESKRIVA EN KORTARE SEKRETESSTID AEN DEN SOM F N GAELLER. I VAENTAN PAA PROPOSITION OCH RIKSDAGSBEHANDLING KAN JAG EMELLERTID INTE REDAN NU GAA IN PAA HUR DEN NYA LAGSTIFTNINGEN KAN KOMMA ATT PAAVERKA SEKRETESSEN FOER HANDLINGARNA OM RAOUL WALLENBERG.

JAG VILL FOERSAEKRA HERR BJOERCK, ATT REGERINGEN MED STOERSTA NOGGRANNHET KOMMER ATT LAATA UTREDA ALLA NYA UPPGIFTER SOM KAN FRAMKOMMA.

CABINET

CABINET STHLM KL 16.10

M NILSSON/HS

ARKIVEXEMPLAR

Pressbyrån Lönnback/uh

1976-11-18

Svar av utrikesminister Karin Söder på fråga av herr Björck i Nässjö om offentliggörande av UD:s material ifråga om Raoul Wallenberg

Exp 1976-11-18/uh

Dnr		
Ans	Org	Ans
P	2	KW

Bifogade pressmeddelande har expedierats till:

Svensk press

Utländska korrespondenter i Stockholm

Utländska beskickningar i Stockholm

Övriga, innsfattande bl a:

- Utrikesnämndens ledamöter
- Utrikesutskottets ledamöter
- Partiordförandena
- Riksdagsgruppernas kanslier
- Partiernas Kvinnoförbund
- Diverse Intresseorganisationer

Hyllas av postbox

Arkiverat med

Arkiverat datum

Sign

1976-12-13

Pol I Kr Lundvik, cb
Lundvik-Anger 1976-12-22
Exp 76-12-23

Ambassadören Leifland

Utrikesdepartementet

Pol I kr Lundvik, cb
1976-12-23 a+b+c t.
Polisint. G. Danielson
RPS, Stockholm
STRÄNGT FÖRTROLIGT
Exp 76-12-23

Re Raoul Wallenberg-ärendet
Hbr Anger-Leifland, 1976-11-2
(1 bil)

163

Ink.	16.12.1976	
Avd.	Gr.	Mål
P	2	Eu I

Broder,

Mr. "Budapest" har nu hört av sig igen. Han ringde mig härom dagen och hade en del nya uppgifter att lämna som han erhållit från sina sagesmän i Budapest bl.a. närmare detaljer i samband med ryssarnas arrestering av Wallenberg. Bl.a. skulle den "vän" som greps av ryssarna samtidigt med Wallenberg ha varit en amerikansk agent som i sin tur, för att klara sitt eget skinn, skulle ha "förrått" Wallenberg. Han skulle bl.a. "avslöjat" Wallenberg för ryssarna som en tysk agent. Mr. B. hade åtskilligt annat att förtälja men dels är hans engelska svårförstålig och dels vill jag över huvud taget undvika vidare samtal med honom per telefon och bad honom därför skicka mig ett brev om vad han hade att förtälja. Det är skrivet på ungerska och närslutes härmed. Då min ungerska under åren blivit en aning rostig, överlämnar jag alltså åt er att på lämpligt sätt göra en översättning.

Di. Anger
Per Anger

Per Anger

AH

KEDVES ENGERER, UR.

AZ ÖN KÉRÉSÉRE ITT KÜLDÖM. "A

FELVILÁGOSÍTÁST WALLEMBER UR. NAK AZ
ELTŰNÉSÉRŐL 1945 MÁJUS 1. ÉS GEKÖZÖTT
MEGEMLITEM, ÖMÖKNEK, HOGY A L.A. ISM
VALÓ TALÁLKOZÁSUN NÁL ELMONDOTT
HELYEK. ÉS BIZONYÍTÉKOK. MELLÉ EGY ME
ERŐSÍTŐ BIZONYÍTÉKOK JÖTTEK FEL A WALLEMBER

NAK A MEG TERVEZET KI FOSZTÁSÁT ÉS
BEBŐRTÖNÉSÉT, IGAZOLJA AKÖVETKEZŐ,
BIZONYITHATÓ. SZEMÉLYEK.

1) A WALLEMBER URNAK TÁRSA AKI AZ AME-
RIKAIK. OLDALÁN ÖSSZEKÖTTETÉSE VOLT.
WALLEMBER URNAK EGYES SZEMÉLYEK KI-
CSEMPESÉZÉSÉVEL. MAGYARORSZÁGBOL! Ő

2) MEGTERVEZTE AZ OROSZ IDEIGLENES ÚJPESTI
CSAPAT PARANCSSÓKÁVAL, HOGY A WALLEMBER
URNAK. TULAJDONÁBAN ÁLLÓ BIZOMÁNYBAN
LETETT ÉRTÉKEKET ELVESZIK! ÉS MEG

OSZT OTTA AZ OROSZ TISZTEL, EGY ÉJSZAKA
HOSSZU VITA UTÁN MEG ÁLLAPODOTT AZ

AMERIKAI ÉS AZ OROSZ SZEMÉLYEK HOGY
A WALLEMBER URAT NEM LÖVÖKLE CSAK
BEBŐRTÖNÖZTETIK MIINT. A HÁBORU

BÜNÖSE! NAZI GESTAPO ÜGYNÖK. Mivel
a Wallember urnak személyében árt,
több utlével fenyeget és név nélkül
volt ellátva!

3.) Az orosz tiszti és az amerikai ügynök
barátjai tartozkodása 2. hétig.

Egy Belgiumi hölgy lakásán aki 1938
ban építetett házat és ahazban élt
1948. is ő egy nazi ügynök volt!

A barátjával együtt kimer a neve
Rakosi Matyas volt nem a K.P. elnöke

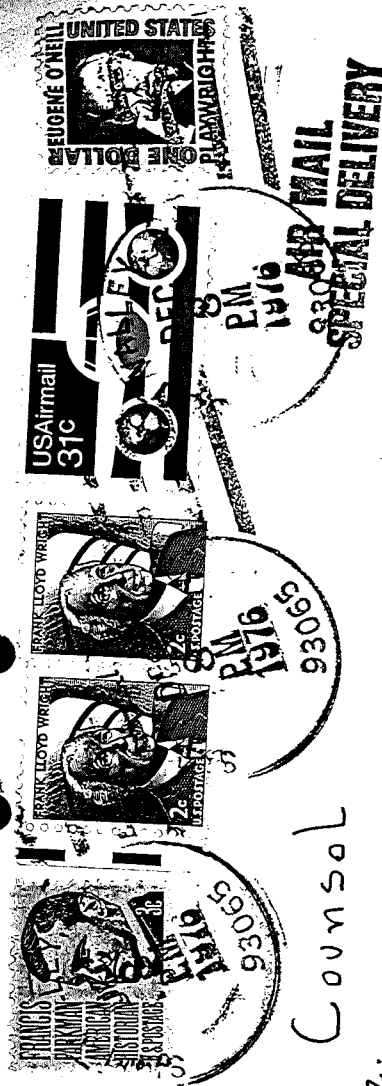
Ak a neve volt Rakosi Matyas, ömaga
SS. civil ügynöke volt

4.) A fent nevezet személyek a hölgy házában
tartozkodtak K.B. 2. hétig s majd levelezni
kapcsolatban voltak, 1948 is, az orosz
és amerikai személyekkel. Bizonyos
kapcsolatok miatt;

5.) Enger ur.

Mink folytatjuk a nyomozást. De sajnós
több ingyes felvilágosítást nem tudunk
folytatni csak kizárólag egy bizonyos
összeg letételével. Mandatok, hivatalosak és bizonyít-
matok. Tisztelettel, MR. Budapest.

**AIR MAIL
SPECIAL DELIVERY**

Swedish Consul
Mr. Anger.
140 Vallington St. Suite 604.
OWTAWA ONTARIO
K.T.P. 5A2
CANADA.

**AIR MAIL
SPECIAL DELIVERY**

01/20
Aa Aa 0 Quiding Pressbyraan

76-05-02 *bw* *01*

ORIGINAL TELEGRAM
(KOPIER ENL. ANT.)
1976-05-02

MAY 76 16 26

DHR	44.4	350
P	2	Ed I

PR

⊕
10590B UDSTH S

⊕
10590B UDSTH S

SVENSK LONDON 1976-05-06

CABINET STOCKHOLM

350. FOER PRESSBYRAAN FRAAN ARNOE.

EN JOURNALIST FRAAGAR OM PALME TOG UPP RAOUL WALLENBERG FRAAGAN
PAA NAAGOT SAETT UNDER MOVKVA- EEE MOSKVA-BESOEKET.

AAKERREN+

SVENSK LDN KL.16.30

⊕
10590B UDSTH S OK?
OK++

Avgående telegram

EXP. <i>7/5</i>	Dnr <i>1114</i>	Avd Grupp Mål <i>P 2 En 1</i>
-----------------	-----------------	-------------------------------

[Signature]

CABINET STHLM 1976-05-07

SVENSK LONDON

298. EDERT 350. FOER ARNOE FRAAN PRESSBYRAAN. PR 6.

FRAAGAN OM WALLENBERG TOGS INTE UPP UNDER PALMES BESOEK I MOSKVA.

CABINET

CABINET STHLM KL 15.15

L ROMERT/HS

PR 6

Ärende

Raoul Wallenberg

Datum

1976-11-23

Avd

1

Grupp

2

Mål

Eu I

Adress

S vensk.

MSKVA

Text

MS

Ryding från Leifland.

Jag föredrog idag inför utrikesutskottet motionen om tillsättande av en medborgarkommission för granskning av Raoul Wallenberg-ärendet. Jag sade bl.a. i min föredragning att varje åtgärd från den nya regeringens sida i ärendet i form av frisläppande av materialet eller tillsättande av medborgarkommission skulle skapa missförstånd i Moskva om den nya regeringens politik. Ryssarna skulle undra vilka skäl som rimligen skulle föranleda den nya regeringen att, så snart efter regeringsskiftet, häva hemligstämpeln.

Och sådan skulle väl reaktionen bli i Moskva?

Cabinet

UTRIKESDEPARTEMENTET

Arende:

Kopia till:

KABS
BITR KABS
POLCH
POL I

Åtgärd: (se regler på blankettkopia)

a. g.

PL

P

L

Eet

SVENSK MOSKVA

1976-11-24

SA

CABINET
STOCKEOLM

FÖR LEIFLAND. EDERT CHIFFER 337 RE RAOUL WALLENBERG.

JAG DELAR DIN I UTRIKESUTSKOTTET REDOVISADE UPPFATTNING
OM DEN SANNOLIKA SOVJETISKA REAKTIONEN. SAMTIDIGT ÄR DET
VÄL KLART ATT DETTA MOTIV ICKE KAN ÅBEROPAS I UTSKOTTETS
EVENTUELLA AVSLAGSYRKANDE PÅ MOTIONEN. BEHÖVER UTSKOTTET
GÅ LÄNGRE ÄN FRU SÖDER I HENNES SVAR TILL ANDERS BJÖRCK?

RYDING+

Beskickningar

Addis Abeba
Alger
Ankara
Athén
Bagdad
Bangkok
Beirut
Belgrad
Berlin
Bern
Bogotá
Bonn
Brasília
Bryssel
Budapest
Buenos Aires
Bukarest
Canberra
Caracas
Dacca
Damaskus
Dar es Salaam
Dublin
Gaborone
Guatemala
Haag
Hanoi
Havanna
Helsingfors
Islamabad
Jakarta
Jeddah
Kairo
Kinshasa
Kuala Lumpur
Kuwait
Köpenhamn
Lagos
Lima
Lissabon
London
Luanda
Lusaka

Madrid

Manila

Maputo

Mexico

Monrovia

Montevideo

Moskva

Nairobi

New Delhi

Oslo

Ottawa

Paris

Peking

Prag

Pretoria

Pyongyang

Quito

Rabat

Reykjavik

Rom

Santiago de Chile

Seoul

Singapore

Sofia

Tehran

Tel Aviv

Tokio

Tripoli

Tunis

Warszawa

Washington

Wellington

Wien

DelegationerFN-representationen
i New YorkOECD-delegationen
i ParisEG-delegationen
i Bryssel

Delegationen i Genève

Nedrustningsdelega-
tionen i Genève

Europarådsdelegationen

Lönade generalkonsulat

Antwerpen

Berlin

Chicago

Genua

Hamburg

Hongkong

Istanbul

Leningrad

Minneapolis

Montreal

New York

Rio de Janeiro

San Francisco

Lönade konsulat

Barcelona

Houston

Las Palmas

Mariehamn

Marseille

Palma de Mallorca

Rotterdam

Santa Cruz de Tenerife

Sydney

Szczecin

Olönade generalkonsulat
och konsulat med utsänd
tjänsteman

Frankfurt am Main

Los Angeles

München

Sao Paulo

Stuttgart

Olönat generalkonsulat(med vissa av lönad myndig-
hets funktioner)

Milano

och riksdagsbehandling kan jag emellertid inte redan nu gå in på hur den nya lagstiftningen kan komma att påverka sekretessen för handlingarna om Raoul Wallenberg.

Jag vill försäkra herr Björck, att regeringen med största noggrannhet kommer att låta utreda alla nya uppgifter som kan framkomma.

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN
OTTAWA

Överlämnas för kännedom 1976-11-24
av utrikesdepartementet Poi

5.11.1976

Pol I kr Lundvik, MC
1976-12-06
ex t Polisintendent
Gösta Danielsson, RPS

Ambassadören Leifland

UD

*exp. nu. Lund
76-12-07/RCM T. P*

STRÄNGT FÖRTROLIGT

Re Raoul Wallenberg-ärendet

Hbr Anger-Leifland 1976-11-02
Tel 272 U 1976-11-11

147

Ink.	29.11	1976
Avd.	Gr	Mål
P	2	Eu I

Broder,

Mr

Efter mitt telefonsamtal med Knut Thyberg erhöill jag som bekant bemyndigande att efter informationsmötet i New York som jag bevistade den 17 november, ta vägen tillbaka via Los Angeles för att intervjua Mr. Budapest. Jag hade avtalat med SAS att få utnyttja deras lounge på flygplatsen för ändamålet, då jag inte ville ge mig in på några eskapader i Los Angeles. Jag tillbringade följaktligen några timmar med B på flygplatsen. Från mitt samtal med honom kan noteras följande:

Han är en man i fyrtiofemårsåldern, av ungerskt ursprung. Han lämnade Budapest som flykting under revolutionen 1956, kom då till Sverige där han enligt uppgift arbetade som mekaniker vid olika svenska företag under 9 år, bl.a. hos dåvarande Scania-Vabis, varefter han emigrerade till USA. Han har det tydligen ganska väl ställt just nu, var välklädd och talade om att han kanske skulle flytta till Florida där han tänkte köpa någon mindre egendom. Hans yrke för närvarande var privatdetektivens (private investigator). Han talade ganska dålig engelska och gjorde ett inte helt tillförlitligt intryck, men det är ju svårt att bilda sig en definitiv uppfattning om en person efter endast ett par timmars samtal.

Hans historia om Raoul Wallenberg var följande: Han hade som 14-åring i januari 1945, när ryssarna trängde in på Pest-sidan i Budapest, hållit ihop med en kamrat, en pojke i samma ålder. Denne hade en dag berättat för honom att han varit vittne till hur Wallenberg fördes från den platsen där han arresterats av ryssarna till en källarlokal i Ujpest, något utanför Budapests centrum. Adressen är närmare bestämt 1 Rezi Károly Utca. Wallenberg hade förts dit med en rysk pansarbil eller tank. Hans egen bil hade transporterats dit dagen därpå. I den hade man enligt Budapest's kamrats berättelse funnit dokument och rätt mycket värdeföremål (smycken etc). Wallenberg skulle sedan ha hållits i denna källarlokal i 3 dagar varefter han fördes till det ryska huvudkvarteret Rakos Palota, Utvös Utca nr 5. Byggnaden i vilken Wallenberg vistades under de 3 nämnda dagarna hade tidigare varit ett nazistiskt huvudkvarter som efter ryssarnas intåg övertagits av det kommunistiska partiet som innehade det till 1956. Ursprungligen var en bank inrymd i byggnaden och numera hade den återigen blivit säte för en bank, nämligen Magyar Nemzeti Bank. Under Wallenbergs vistelse i källaren i nämnda byggnad skulle han ha ristat in vissa meddelanden på väggen. Huruvida dessa meddelanden fortfarande finns kvar visste han inte, men kände till vittnen, alltjämt bosatta i Budapest, som 1956, under revolutionen, konstaterat att meddelandena då fanns kvar.

Då jag frågade B (som fortfarande av säkerhetsskäl, som han säger, ej vill uppge sitt namn) varför han först nu tagit kontakt, gav han en något märklig förklaring. Han hade under åren mer eller mindre glömt bort vad hans vän berättat för honom i Budapest och ej heller under sin vistelse i Sverige kommit att tänka på att uppgifterna om Wallenberg kunde vara av intresse för svenska vederbörande. Hans vän som är död sedan några år tillbaka hade emellertid uppenbarat sig i en dröm (!) och sagt B att han måste kontakta svenska myndigheterna i denna sak. Han kontaktade då konsulatet i Los Angeles som enligt

uppgift inte var intresserat och därefter generalkonsulatet i San Francisco. Lars Malmström som jag träffade vid mötet i New York berättade att han tagit emot samtalet och hänvisat B till mig. B hade sagt Malmström något om att han ville avbörda sig uppgifterna om Wallenberg "innan det hände honom - B - något".

Jag gav B en kort redogörelse för vad som står i våra vitböcker om Wallenberg och att vi har ganska många uppgifter om vad som hände främst under första tiden när han arresterades, så frågan var ju vad nytt B:s berättelse kunde bringa i dagen. Han höll då en längre utläggning om hur han själv varit arresterad av ryssarna och hur han kände till deras metoder. En viktig punkt som han ville framhålla var att ryssarna ganska omedelbart efter arresteringen av en person, gav denne ett nummer under vilket han senare hela tiden figurerade m.a.o. vederbörandes namn användes inte längre och kom så småningom helt bort i hanteringen. För att spåra Wallenberg vore det alltså av stor vikt att få reda på hans fångnummer. Kunde man få reda på det skulle det kanske bli en uppslagsända för att på nytt approachera ryssarna och tala om att man nu erfarit detta nummer och att efterforskningarna följaktligen borde bedrivas på basis härav. Det skulle också kunna ge ryssarna en möjlighet att rädda ansiktet, om de vore inställda på att vara tillmötesgående i denna sak. B. ansåg sålunda att det fanns vissa möjligheter att det nummer Wallenberg och hans file åsatts, av Wallenberg själv skrivits på väggen i samband med de eventuella meddelanden han velat lämna. Om vi på svensk sida önskade på nytt ta upp saken med sovjetiska vederbörande ansåg han att Gromyko var rättainkörsporten.

Hur man nu lämpligen skulle söka finna ut huruvida ett dylikt meddelande fortfarande fanns kvar, ville B till en början med inte uttala sig om. Han ansåg dock kanske att det inte var lämpligt att man från officiellt svenskt håll försökte sig på detta. Enklarest vore om man försökte anlita

en tredje person för uppdraget. Om vi inte har tillgång till någon sådan skulle han eventuellt kunna genom sina kanaler i Budapest ordna saken. Härvid skymtade dock att en pekunjär ersättning skulle bli erforderlig.

Det är klart att det vid första påseendet är svårt att veta om det finns någon sanning bakom B:s berättelse eller vilket värde den i så fall har för sakens fortsatta bedrivande. B kan ju trots allt vara besjälad av ett äkta patos att vilja hjälpa. Det är emellertid märkligt att han först nu hört av sig. Kan det här måhända röra sig om en provokation, nämligen att B är en agent som fått i uppdrag att känna sig för hur pass intresserade vi idag är i Wallenberg-ärendet, hur långt vi är beredda att gå och om regerings-växlingen i Sverige har något att betyda i detta sammanhang?

Jag har velat göra denna redogörelse så utförlig som möjligt för att experterna hemma skall kunna bilda sig en åtminstone preliminär uppfattning vad det här kan röra sig om då som bekant - och det känner jag av förståeliga skäl starkt personligen för - ingenting bör lämnas oprövat för att få klarhet i Wallenbergs öde. För det fall att man så skulle vilja och anse tillrådligt har jag möjlighet att få ytterligare kontakt med B.

Per Anger

Per Anger

Avsändningsort

Pol.avdeln, amb Leifland, IB

Ärende

Wallenberg

Datum

1976-12-02

Avd

P

Grupp

2

Mål

En I

Adress

Svensk
MOSKVA

(Pål)

Text

HS

Ryding från Leifland. Re Wallenberg.

Primo. Under secundo relevanta avsnitt ur utrikesutskottets härom-
dagen justerade betänkande om motionen i Wallenberg-ärendet. Utskotts-
kansliet säger mig att folkpartirepresentanterna eventuellt kommer med
ett särskilt yttrande.

Secundo. Cit I utskottets motionen 1975/76:1145. Slutcit.

Cabinet

108 3. 5 000 ex

I utskottets av riksdagen godkända betänkande (UU 1975:2) erinrades om de utredningar som företagits sedan regeringen hösten 1965 framlade den andra vitboken om Raoul Wallenberg och vilken föranletts av senare tillkomna men obestyrkta vittnesmål. Utskottet framhöll att frågan om en ny offentlig redogörelse i ärendet respektive om hävande av hemligstämpeln på UD:s aktmaterial givetvis har många känsliga aspekter. Åtgärder av detta slag är tänkbara endast om man därigenom inte skadar enskilda personer eller försvårar myndigheternas möjligheter att följa nya spår. Ansvar för frågan om offentliggörande kan inte delas med en medborgarkommission på det sätt som föreslagits, konstaterade utskottet vidare.

Den 22 januari 1976 besvarade dåvarande utrikesministern Sven Andersson en i riksdagen rest fråga huruvida utrikesdepartementet förberedde en ny vitbok om Raoul Wallenberg. I svaret framhölls bl.a. att de utredningar som förekommit i ärendet sedan den föregående vitboken framlades inte kunnat föra frågan vidare. Inga nya fakta hade sålunda framkommit som motiverade en ny vitbok i ärendet.

Samma besked lämnades i riksdagen den 18 november i år av utrikesminister Karin Söder till svar på en liknande fråga. Utrikesministern framhöll vidare att enligt nu gällande sekretesslagstiftning är de i UD befintliga handlingarna rörande Raoul Wallenberg hemliga i femtio år och att hittills skäl ej bedömts föreligga för att medge undantag från dessa bestämmelser. Några nya skäl som skulle motivera en ändrad inställning hade vid en prövning av frågan inte befunnits föreligga för närvarande.

Utrikesminister Söder erinrade i sammanhanget om det arbete som för närvarande pågår på en ny sekretesslagstiftning och som förmodligen kommer att leda till att en generellt kortare sekretess-tid än den som nu gäller införs. I avvaktan på proposition och riksdagsbehandling var det dock inte möjligt att gå in på hur den nya lagstiftningen kan komma att påverka sekretessen för handlingarna om Raoul Wallenberg.

Mot angivna bakgrund kvarstår utskottet vid sin i ovannämnda betänkande redovisade uppfattning, däribland i vad avser förslaget om en medborgarkommission.

3

Utskottet framhöll då även att det i princip instände i önskvärdheten av största möjliga öppenhet i detta ärende. Utskottet förutsatte därför att regeringen håller frågan ständigt aktuell och att den vid den tidpunkt som bedöms lämplig kommer att lämna en offentlig redogörelse för den utveckling som skett i frågan efter publiceringen av den senaste vitboken. - Samma konstaterande vill utskottet göra i dag.

Utskottet har erfarit att regeringen har för avsikt att under nästa år framlägga proposition för riksdagen om ny sekretesslag. Förutsatt att regeringen därvid följer förslagen från offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén ("Lag om allmänna handlingar", SOU 1975:22) och den föreslagna nya lagen blir antagen av riksdagen, skulle den nuvarande övre tidsgränsen på 50 år för hemlighållande av handlingar rörande Sveriges förhållande till främmande makt m.m. bli sänkt till normalt 30 år eller, om särskilda skäl föranleder det, till 40 år. Arbetet är inriktat på att den nya lagen skall kunna träda i kraft i början av år 1978.

Utskottet vill i detta sammanhang uttala önskemålet att regeringen, i samband med det frisläppande av material ur Wallenbergakterna som skulle följa av en sålunda ändrad sekretesslagstifning, även prövar möjligheten och lämpligheten att göra någon ytterligare förkortning av sekretesstiden i detta speciella fall, detta med hänsyn till händelsekedjan i fallet Wallenberg under åren närmast efter 1947. Omvänt utgår utskottet ifrån att det vid allt offentliggörande beaktas att enskilda personer inte kommer till skada och att exempelvis vittnens önskemål om att inte få sin identitet röjd blir respekterade.

Utskottet hemställer mot angivna bakgrund

att riksdagen avslår motionen 1975/76:1145. /

Arkivexemplar
1976-12-22

Dnr	Avd	Grupp	Mål 2
		117	Eu I

Politiska avdelningen

Ambassadören Anger

Enhet I

OTTAWA

Handläggare: Kr Lundvik, ob

Raoul Wallenberg

Hbr Anger-Leifland 1976-12-13
(1 bil)

Broder,

./.

Jag har ägnat mig en stund åt Mr. Budapests brev till Dig, vilket resulterat i närslutna översättning. Originalets bisarra interpunktion har jag sökt bevara, däremot inte stavfelen. Vederbörandes trovärdighet föreföll ju något tvivelaktig redan vid Ditt sammanträffande med honom, och brevet förbättrar inte saken. Lägg märke till det avslutande försöket att klämma fram pengar från oss.

Vi har låtit Rikspolisstyrelsen få del av vad Mr. Budapest haft att förtälja.

Jan Lundvik

Ifylles av postexp

Avsant med			
☒ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

23/12/76

Käre Herr Engerer,

På Er begäran skickar jag här. Uppllysningarna om herr Wallenbergs försvinnande mellan den 1 - 9 januari 1945 vill jag nämna, för Er, att utöver de platser och bevis jag redovisade vid vårt möte i Los Angeles. Har det dykt upp ett förstärkande bevis rörande planerna på plundring och fängslande av herr Wallenberg, vilket följande pålitliga. Personer. Bevisar.

1. Herr Wallenbergs kamrat som hade kontakter på den amerikanska sidan. Beträffande utsmuggling ur Ungern av vissa herr Wallenbergs personer! han

2. Planerade med den tillfällige befälhavaren för de ryska trupperna i Ujpest att man skulle beröva herr Wallenberg de i hans beskydd deponerade värdeföremålen! Och delade detta med den ryske officeren. Efter ett nattlångt gräl bestämde amerikanen och ryssen att de inte skulle skjuta herr Wallenberg utan fängsla honom som krigsförbrytare! Nazi-Gestapo-agent. Eftersom herr Wallenberg hade flera pass utan foto och namn på sig!

3. Den ryske officeren och amerikanske agentens vänskapliga möte i två veckor. I en belgisk dams våning som 1938 byggde ett hus och bodde i det huset till 1948 och var en naziagent! Tillsammans med sin vän vars namn var Mátyás Rákosi inte kommunistpartichefen utan hans namn var Mátyás Rákosi. Själv var han ungersk SS civil agent.

4. Ovan nämnda personer uppehöll sig i damens våning ungefär två veckor och stod i brevkontakt till 1948, med ryssen och amerikanen. Säkert på grund av förbindelser;

5. Herr Enger vi skall fortsätta efterforskningen. Men tyvärr kan jag inte fortsätta ge flera gratisuppllysningar bara utslutande genom deponering av en viss summa. Uppgifterna, är officiella och bevisbara.

Högaktningsfullt

Mr. Budapest

OBS! New address:
630 Fifth Ave./Suite 1465
212/520-5500

SAS

Scandinavian Airlines System
630 Fifth Avenue/Suite 242
New York, New York 10020
212/657-8000

Director of Public Relations

book on Raoul Wallenberg

December 21, 1976

Tallroth/TH
1977-01-17 Besv.

Ambassador Tore Tallroth
The Foreign Office
Box 16128
Stockholm 10323
Sweden

242 692
28.12.1976
P 2 EU

Dear Tore:

Just before you left New York, I mentioned to you that Murray Polner, Editor of Present Tense Magazine, was interested in doing a book on Raoul Wallenberg, but was stalled for lack of the resources required to cover all of the rather widely spread areas of research.

I don't know all of the ramifications of the Raoul Wallenberg story and there may be many sensitivities I may not be aware of, but it is my impression that Polner takes a very sympathetic and positive point of view towards his career and particularly his efforts on behalf of the Jews during the Holocaust. A book of this sort, published in English, might be a significant contribution to Swedish-American relations, both generally and particularly in the Jewish community here.

For this reason, and without committing anyone to anything, I have asked Polner to let me have some note of his ideas and his track record; and I hope that the enclosed will speak for itself. He does not mention that he has a sound academic background in university teaching. You have, I think, seen some evidence of his activity in the form of the article on Swedish Jews which appeared in the last issue of his magazine.

Do you think that there are any interests in Sweden which might consider his project worth assisting?

Ambassador Tore Tallroth
- page two -

I trust that you will have a very happy Christmas
and that the new year will give us an opportunity
to sit and chat again.

Yours sincerely,

S. Ralph Cohen

f

cc: Mr. Bertil Hokby
Swedish Information Service

Present Tense

The Magazine of World Jewish Affairs

THE AMERICAN JEWISH COMMITTEE • 165 EAST 56 STREET, NEW YORK, N.Y. 10022 • PLaza 1-4000 • MURRAY POLNER, Editor • HANNA F. DESSER, Executive Editor

P 2 Eu I

December 13, 1976

Mr. S. Ralph Cohen
Director of Public Relations
SAS
630 Fifth Avenue
Suite 1465
New York, N.Y. 10020.

Dear Ralph:

It was pleasant lunching with you the other day and I do hope we can get together again soon.

As for Raoul Wallenberg, I have been tempted sorely by the idea of writing a biographical study for many years. Indeed, I even began to amass materials, some Swedish but many in Hebrew and Yiddish (which I obtained from Yad Vashem on microfilm). "Wallenberg's saving activities, especially by the establishment of the so-called 'glass houses' were so important [wrote Dr. H. Rosenkranz of Yad Vashem Archives to me on May 3, 1966] that even documents which tell about those activities without mentioning his name should be copied for you."

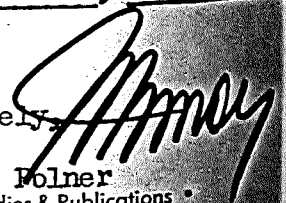
Wallenberg was a genuine hero, not merely a media-made one. His earlier life, the influences that shaped his character, World War II, the Soviet kidnapping and what followed, would all be included.

Wallenberg may be known in Sweden. Outside of that country, however, he remains a shadowy figure, unknown really. It seems to me tragic that so compelling a personality, so great and honorable a figure should not be presented to the English-speaking reader.

But such an undertaking will cost a good deal of money: for translators and interpreters, for trips abroad and for considerable expenses in addition to some sort of honorarium for cooperating archives and the like.

As for myself, not only do I edit Present Tense but I have written many books such as No Victory Parades: The Return of the Vietnam Veteran (Holt), When Can I Come Home? (Doubleday Anchor), edited the essays of William Graham Sumner (Regnery) and have just completed a book on the American Rabbi for Holt. My writings have also appeared in scores of magazines including Columbia Journalism Review, Washington Monthly, NY Times, New Republic, etc.

Sincerely,

Murray Polner

• A Program of The Bergreen Institute of Foreign Policy Studies & Publications •